

JAARVERSLAG 2021

Stichting Bedrijfstakpensioenpensioenfonds Waterbouw

Prins Mauritslaan 5, 1171 LP Badhoevedorp

Telefoon 070 – 317 1717

Mail: secretariaat@bpfwaterbouw.nl

Internet: www.bpfwaterbouw.nl

Inhoud

1.	Bestuursverslag	2
1.1	Voorwoord	2
1.2	Kerncijfers.....	3
1.3	Verslag van het bestuur.....	4
1.4	Governance	10
1.5	Financieel beleid.....	14
1.6	Pensioenbeheer.....	18
1.7	Communicatie.....	21
1.8	Vermogensbeheer	22
1.9	Risicobeheer.....	27
1.10	Toekomstparagraaf	39
1.11	Vaststelling van het bestuursverslag.....	40
1.12	Verantwoordingsorgaan	41
1.13	Raad van toezicht.....	46
1.14	Code Pensioenfondsen	53
2.	Jaarrekening	63
2.1	Enkelvoudige balans per 31 december	65
2.2	Enkelvoudige staat van baten en lasten.....	66
2.3	Enkelvoudig kasstroomoverzicht.....	67
2.4	Algemene toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.....	68
2.5	Toelichting op de enkelvoudige balans	76
2.6	Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten	94
2.7	Geconsolideerde balans per 31 december	103
2.8	Geconsolideerde staat van baten en lasten	104
2.9	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	105
2.10	Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.....	106
2.11	Toelichting op de geconsolideerde balans	106
2.12	Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	109
3.	Overige gegevens	111
3.1	Statutaire winstbestemming	111
3.2	Actuariële verklaring	112
3.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	114

1. Bestuursverslag

1.1 Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag over het boekjaar 2021 (hierna: het verslagjaar) van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw (hierna: 'BPF Waterbouw' of 'het pensioenfonds'). In dit jaarverslag geven wij u een beeld van de ontwikkelingen gedurende 2021 en de financiële positie van het pensioenfonds.

Afgelopen jaar was opnieuw een bijzonder jaar. Een heugelijke gebeurtenis was dat BPF Waterbouw (opgericht in 1956) in november 65 jaar bestond. Dat hebben we niet kunnen vieren want ook in 2021 was de in 2020 uitgebroken wereldwijde pandemie (Covid-19) nog nadrukkelijk aanwezig. Eind 2021 - begin 2022 leek de rust eindelijk de rust terug te keren maar toen werd de wereld in februari 2022 geconfronteerd met de inval van Rusland in de Oekraïne. Na Covid-19 gaf dit opnieuw veel maatschappelijke en economische onrust.

Ondanks deze onrust zijn de gevolgen voor het pensioenfonds zeer beperkt gebleven. Wij zijn in staat geweest om de operationele aansturing van het fonds te continueren en onze financiële positie te behouden. Het thuiswerken en online vergaderingen hebben niet geleid tot een onbeheerste bedrijfsvoering of hinder voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

De financiële positie van het fonds heeft zich ondanks de onrust op de financiële markten zelfs gunstig ontwikkeld. De beleggingen hebben een rendement van 9% opgeleverd in 2021 en de rente is gestegen. De actuele dekkingsgraad is in 2021 gestegen van 106,9% ultimo 2020 naar 125,0% ultimo 2021. Onze dekkingsgraad is hiermee eind 2021 fors hoger dan de gemiddelde dekkingsgraad van Nederlandse pensioenfonds eind 2021 (114,3%) en ook hoger dan het gemiddelde van de bedrijfstakpensioenfonds (110,8%).

De oorlog in Oekraïne heeft onze financiële positie (nog) niet fundamenteel geraakt. Wel is mede door de oorlog in de Oekraïne de inflatie fors opgelopen. Doordat onze financiële positie is verbeterd hebben we per 1 januari 2022 een toeslag kunnen verlenen van 0,7%. Dit was de maximale toeslag die we konden verlenen gegeven de wet- en regelgeving. Niet voldoende om de inflatie te kunnen compenseren, maar ten opzichte van veel andere fondsen hebben we wel een toeslag kunnen verlenen.

Naast dit alles heeft het bestuur op veel dossiers belangrijke voortuitgang bereikt in 2021. Allereerst op het gebied van de pensioenadministratie. Op dit gebied was het lang onrustig. Maar eind 2021 hebben we het moment bereikt dat de uitbesteding van de administratie zo goed als afgerond is. Door onze uitvoerder Visma Idella, door ons bestuursbureau en door het bestuur is hard gewerkt om de administratie op orde te krijgen. Dat is gelukt. Inmiddels kunnen we weer spreken van business as usual. Visma Idella biedt ook een toekomstbestendige oplossing ook met het oog op de aanstaande stelselherziening.

In 2021 heeft het bestuur de overeenkomst met Centric afgewikkeld en is de oude uitvoerder Fondsenbeheer Waterbouw geliquideerd. Verder heeft het bestuur veel contact onderhouden met belangrijke stakeholders zoals het VO, de RvT, DNB en bovenal sociale partners. Samen met sociale partners zijn de eerste verkenningen van de gevolgen van en de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel verkend. Belangrijk te vermelden is dat het premiebeleid per 1 januari 2022 is aangepast. Vooruitlopend op het nieuwe stelsel anticipeert het nieuwe beleid op een stabiele premie voor werkgevers en werknemers waarbij het bestuur oog heeft voor de premiedekkingsgraad en de evenwichtigheid van belangen.

In 2021 is het fonds verhuisd van Rijswijk naar Badhoevedorp, is een eerste stap in de vermindering van uitvoeringskosten gerealiseerd en is het onderzoek van DNB naar informatiebeveiliging afgewikkeld. Op verzoek van het intern toezicht heeft het bestuur besloten tot een ander informatiesysteem waardoor het intern toezicht beter toegang heeft tot de gewenste informatie. Ook is een reglement voor de RvT tot stand gekomen. Voor wat betreft de bezetting van het intern toezicht is aan het einde van het jaar een vacature ontstaan vanwege de opzegging van het lidmaatschap door de heer Tromp. Deze vacature is inmiddels ingevuld.

Wij bedanken alle leden van het verantwoordingsorgaan, alle leden van de raad van toezicht en de medewerkers van het bestuursbureau voor de belangrijke bijdrage die zij in 2021 met alle beperkingen door Covid-19 die er nog steeds waren hebben geleverd aan het goed functioneren van ons Pensioenfonds.

J. Hilbrands

Onafhankelijk bestuursvoorzitter

Badhoevedorp, 13 juni 2022

1.2 Kerncijfers

Vijfjarenoverzicht

	2021	2020	2019	2018	2017
Totaal aantal werkgevers	62	70	64	67	74
Totaal aantal deelnemers*	11.644	11.708	11.656	11.716	11.765
<i>Actieve deelnemers</i>	2.707	3.150	2.769	2.836	2.742
<i>Gewezen deelnemers</i>	3.512	3.251	3.361	3.240	3.305
<i>Pensioengerechtigden</i>	5.425	5.307	5.526	5.640	5.718
Ouderdomspensioen	3.243	3.102	3.399	3.448	3.518
Nabestaandenpensioen	2.134	2.163	2.088	2.151	2.155
Wezenpensioen	48	42	39	41	45
Toeslagen (percentages)					
<i>Feitelijke toeslag</i>					
Actieve deelnemers	0,00%	0,00%	1,38%	0,13%	0,00%
Gepensioneerden en gewezen deeln.	0,00%	0,00%	1,38%	0,16%	0,00%
Invaliditeitspensioen	0,00%	0,00%	0,92%	0,20%	0,00%
<i>Toeslagambitie</i>					
Actieve deelnemers	1,25%	2,25%	2,77%	1,25%	1,50%
Gepensioneerden en gewezen deeln.	1,25%	2,25%	2,77%	1,50%	0,00%
Invaliditeitspensioen	1,88%	2,33%	1,84%	1,89%	0,94%
<i>Cumulatief nog te realiseren ambitie</i>					
Actieve deelnemers	9,35%	8,00%	5,62%	4,18%	3,02%
Gepensioneerden en gewezen deeln.	6,80%	5,48%	3,16%	1,75%	0,40%
Invaliditeitspensioen	8,47%	6,47%	4,05%	3,10%	1,38%
Financiële positie en solvabiliteit (x € 1.000)					
Pensioenvermogen	1.691.215	1.562.305	1.464.602	1.286.141	1.313.863
Technische voorzieningen	1.353.392	1.461.535	1.317.595	1.135.318	1.117.556
Aanwezig eigen vermogen	337.823	100.770	147.007	150.823	196.307
Dekkingsgraden (percentage)					
Aanwezige dekkingsgraad	125,0%	106,9%	111,2%	113,3%	117,6%
Beleidsdekkingsgraad	117,5%	100,8%	109,0%	118,2%	111,5%
Gehanteerde rekenrente	0,59%	0,24%	0,77%	1,41%	1,53%
Pensioenuitvoering (x € 1.000)					
Kostendeekkende premie (zuiver)	34.931	29.982	24.264	37.383	39.833
Gedempte kostendeekkende premie	24.872	23.216	22.346	33.713	32.955
Feitelijke premie	24.894	28.950	22.346	34.212	33.091
Pensioenuitvoeringskosten	1.647	2.940	2.954	3.866	2.650
Pensioenuitkeringen	34.524	34.398	34.415	33.820	33.465
Kosten per deelnemer (x € 1)					
Kosten per deelnemer	199	351	356	454	312
Beleggingen (x € 1.000)					
Beleggingen	1.683.855	1.549.820	1.465.073	1.280.049	1.313.761
Beleggingsresultaten	140.367	106.210	193.660	-24.613	109.034
Beleggingsperformance (percentages)					
Totaal rendement	9,0%	7,4%	15,4%	-1,9%	9,2%
Rendement benchmark	8,9%	8,6%	15,5%	-1,5%	7,6%
Z-score	0,06	1,33	0,24	-0,18	1,05
Performancetoets (+1,28)	2,40	2,44	1,97	1,34	1,74
Beheerfee en transactiekosten	0,19%	0,17%	0,18%	0,16%	0,21%

* aantallen deelnemers 2019 zijn geschat op basis van het gemiddeld aantal deelnemers 2019 in de loonopgaven van de werkgevers

1.3 Verslag van het bestuur

BPF Waterbouw, hét pensioenfonds voor de waterbouwsector

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Waterbouw is opgericht op 21 november 1956 en statutair gevestigd in Badhoevedorp. Het is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds op grond van de Wet verplichte deelneming in een Bedrijfstakpensioenfonds 2000. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41151182. De laatste statutenwijziging dateert van 18 januari 2022.

Missie, visie, strategie

De missie van BPF Waterbouw is: 'Wij streven ernaar om de pensioenen van onze deelnemers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk te verzorgen, rekening houdend met de wensen van sociale partners als opdrachtgevers. Dit streven vullen wij in via een zorgvuldig en evenwichtig pensioenbeleid en een uitvoeringsorganisatie die hoogwaardige kwaliteit levert en die veel waarde hecht aan de kernwaarden integriteit, betrouwbaarheid, kostenbewustzijn, transparantie, flexibiliteit en duurzaamheid.'

De hierbij horende visie is: Bij alle veranderingen en onzekerheden voldoen wij aan de redelijke verwachtingen van belanghebbenden door:

- Binnen wettelijke kaders te streven naar een goede pensioenvoorziening en een goed pensioenresultaat voor alle deelnemers en pensioengerechtigden;
- Via communicatie en transparantie betrokkenheid te realiseren en pensioenbewustzijn te vergroten van alle deelnemers en pensioengerechtigden waardoor deelnemers en pensioengerechtigden een juist en duidelijk inzicht hebben in hun pensioensituatie.

Het bestuur heeft 6 strategische speerpunten benoemd die voortvloeien uit de missie en visie:

1. Optimaal pensioenresultaat tegen een haalbare premie
2. Draagvlak bij stakeholders
3. Communicatie met de deelnemers
4. Kosten efficiënte uitvoering en besturing
5. Voorbereid op wijzigingen in pensioenstelsel
6. Toekomstige uitvoering waarborgen

Het bestuur is van mening dat op de strategische speerpunten en de bijbehorende doelstellingen in de afgelopen jaren en specifiek in 2021 belangrijke vooruitgang is bereikt. Wat betreft pensioenuitvoering en de daarmee samenhangende kosten heeft het bestuur met het overbrengen van de pensioenadministratie naar een andere pensioenuitvoerder vervolgstappen gezet om de doelstellingen te realiseren. In 2022 komt de focus te liggen op het nieuwe pensioenstelsel, waarbij wij de nieuwe pensioenregeling zo goed mogelijk zullen uitvoeren en waarbij bij de implementatie en verdere uitvoering de belangen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden opnieuw zorgvuldig en evenwichtig zullen worden afgewogen.

Hierna volgt per speerpunt een korte toelichting met bijbehorende doelstellingen.

1. Optimaal pensioenresultaat tegen een haalbare premie

BPF Waterbouw probeert het pensioenresultaat te verbeteren door het realiseren van een optimaal beleggingsresultaat voor het fonds. Dit wordt periodiek in een ALM-studie doorgerekend. BPF Waterbouw streeft een pensioenresultaat na dat op lange termijn op of boven 100% ligt. Op middellange termijn is een resultaat net onder de 100% acceptabel.

In 2021 is een ALM-studie uitgevoerd. Hieruit komt naar voren dat het verwacht pensioenresultaat, uitgaande van de dekkingsgraad en het beleggingsbeleid per 30 september 2021, 100% bedraagt (op basis van de mediaan). Eind 2021 zijn dekkingsgraad en beleggingsbeleid niet structureel gewijzigd. Derhalve geeft deze uitkomst het bestuur vooralsnog geen aanleiding tot aanpassing van genoemde lange termijn strategische doelen voor het pensioenresultaat.

De jaarlijkse opbouw van het pensioen staat al jaren vast op 0,94% van het pensioengevende salaris. Het bestuur is verheugd dat er geen verlaging van opbouw noodzakelijk is geweest. De benodigde premie voor een premiedekkingsgraad van 100% of meer is de afgelopen jaren gestegen. In 2021 is, net als in 2019 en 2020, besloten om een (beperkt) lagere premiedekkingsgraad te accepteren. Motivering hiervoor is dat aangesloten werkgevers in de waterbouwsector het lastig hebben (onder andere in verband met PFAS en Covid-19) en een overgang naar een nieuw pensioenstelsel op komst is. Tevens heeft het bestuur vastgesteld dat een (beperkt) lagere premiedekkingsgraad de evenwichtigheid niet aantast. In aanloop naar een nieuw

pensioenstelsel hebben sociale partners en de overheid de wens voor een stabiele premie uitgesproken. Een stabiele premie zal in het nieuwe pensioenstelsel de basis vormen. Het bestuur heeft daarom de premie voor 2022 ongewijzigd vastgesteld ten opzichte van 2021.

2. Draagvlak bij stakeholders

Het doel is het vergroten van het draagvlak voor de pensioenregeling in de waterbouwsector en de uitvoering door het eigen pensioenfonds. Hierbij is een goede relatie tussen het fonds en de sociale partners enerzijds en (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden anderzijds belangrijk. Om deze reden heeft het fonds regelmatig overleg met sociale partners afzonderlijk en met enige regelmaat met sociale partners gezamenlijk. Ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel is het de wens van het bestuur en sociale partners om samen op te trekken. In gezamenlijk overleg is een projectmanager nieuw pensioenstelsel (NPS) Waterbouw aangesteld. De projectmanager NPS zal invulling geven aan een zorgvuldig projectmanagement tijdens de complexe transitie. Zij zal partijen begeleiden in de keuzes die gemaakt moeten worden, bij het nemen van besluiten en het invullen van de eigen rollen. Communicatie richting stakeholders speelt daarbij een belangrijke rol, zoals naar werkgevers, deelnemers, gepensioneerden en gewezen deelnemers.

3. Communicatie met de deelnemers

Het pensioenfonds vindt het belangrijk dat de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden goed op de hoogte zijn van hun pensioen en besteedt daarom veel tijd en aandacht aan communicatie.

Om de band met (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden te versterken, heeft BPF Waterbouw in 2021 meer aandacht gegeven aan communicatie. Zo werd een verkort jaarverslag aan alle deelnemers toegestuurd en werd de website aangepast. In 2022 heeft een nulmeting communicatie plaatsgevonden en zal een uitvraag over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) en risicopreferentie worden gedaan. Ook is het deelnemersportaal gelanceerd. Dit portaal zal in de toekomst verder worden uitgebreid, zodat steeds meer zaken digitaal kunnen worden geregeld.

Daarnaast communiceert het pensioenfonds periodiek met een nieuwsbulletin en op de momenten die zijn voorgeschreven door wet- en regelgeving.

4. Kosten efficiënte uitvoering en besturing

BPF Waterbouw streeft voor vermogensbeheer een relatief laag kostenniveau na. De mediaan en het gewogen gemiddelde van de vermogensbeheerkosten voor alle pensioenfondsen liggen structureel boven de 0,50% (bron: spreken.nl, 2016-2020, inclusief transactiekosten). Bij BPF Waterbouw zijn deze kosten lager dan 0,20%.

Voor de pensioenuitvoering streeft BPF Waterbouw een kostenniveau na dat past bij vergelijkbare pensioenfondsen. Het is voor het bestuur in 2021 opnieuw uitdagend gebleken om de feitelijke kosten voor uitvoering van de pensioenregeling binnen een bandbreedte rond dat streefniveau terug te brengen. Door voortdurende wijzigingen en wet- en regelgeving en verhoogde eisen voor pensioenfondsen lopen de vaste kosten van het pensioenfonds op. Daar waar de uitbesteding van de pensioenadministratie in 2020 leidde tot (tijdelijk) hogere uitvoeringskosten, zijn de uitvoeringskosten in 2021 verlaagd. Met de overgang van de pensioenadministratie naar Visma Idella per 1 januari 2021 verwacht het bestuur om bij een reguliere administratieve operatie binnen de bandbreedte van de kostenambitie terecht te komen. Met de vorige administrateur zijn in 2021 met betrekking tot de ontbinding van de uitbestedingsovereenkomst afspraken gemaakt. Mede hierdoor zijn de kosten in 2021 binnen het streefniveau gekomen.

5. Voorbereid op wijzigingen in pensioenstelsel

Het pensioenakkoord brengt grote wijzigingen met zich mee en het spreekt voor zich dat BPF Waterbouw zich daarop tijdig voorbereidt. Hiervoor (onder 2. Draagvlak bij stakeholders) werd de benoeming van een projectmanager NPS al genoemd.

In de huidige regeling wordt geen franchise gehanteerd in combinatie met een maximum pensioengevend loon van ruim € 190.000. Het jaarlijkse opbouwpercentage is 0,94% van het pensioengevend loon. Door de wijze waarop de huidige pensioenregeling is vormgegeven dient jaarlijks een fiscale toets plaats te vinden. De financiering vindt plaats tegen een doorsneepremie.

De huidige pensioenregeling is niet toekomstbestendig in het nieuwe pensioenstelsel. De benodigde wijzigingen in de pensioenregeling in het kader van het pensioenakkoord zijn inmiddels duidelijk. Sociale partners bepalen uiteindelijk de inhoud van de pensioenregeling maar ook de hoogte van de premie die partijen bereid zijn te betalen. Het bestuur streeft ernaar om zoveel mogelijk gezamenlijk met sociale partners en andere stakeholders (RvT, VO en DNB) op te trekken in het proces van herzieningen. Vanuit de uitvoering van de pensioenadministratie worden de mogelijkheden onderzocht en de nodige voorbereidingen getroffen.

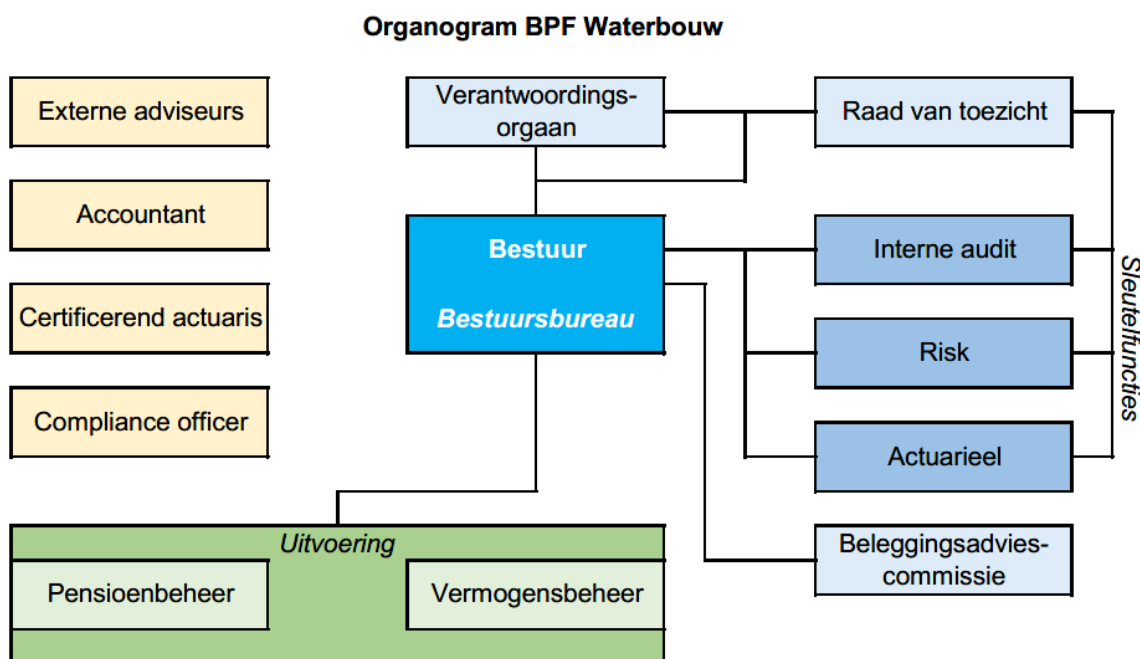
6. Toekomstige uitvoering waarborgen

Het pensioenfonds heeft de uitvoering van de pensioenregeling en het vermogensbeheer uitbesteed. De uitbesteding vermindert de kwetsbaarheid van het pensioenfonds en waarborgt de continuïteit. De uitbesteding van het vermogensbeheer leidt tot de gewenste vermindering van de kwetsbaarheid, lage kosten en goede rendementen.

Op 1 januari 2021 is BPF Waterbouw overgestapt naar de pensioenuitvoerder Visma Idella. Met 'Digital Pension Administration as a Service' (DPaaS) is een balans gevonden tussen zelfadministratie en volledige uitbesteding van de uitvoering. Op basis van deze software-oplossingen biedt Visma Idella een efficiënte gedigitaliseerde pensioenadministratie tegen aantrekkelijke uitvoeringskosten. Met de aanstelling van Visma Idella als nieuwe pensioenadministrateur per 1 januari 2021 heeft het bestuur er vertrouwen in dat ook qua pensioenadministratie aansluiting is gevonden bij een toekomstbestendige en solide partner. Het bestuur en de uitbesteders zijn aan de slag met de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel.

Organisatie van BPF Waterbouw

In onderstaand organogram is de organisatie per 31 december 2021 van BPF Waterbouw zichtbaar.

Het bestuur

Het pensioenfonds heeft een paritair plus bestuursmodel met zes bestuurders. Twee bestuurders worden aangewezen door de werkgeversorganisatie de Vereniging van Waterbouwers, één door FNV Nautilus, één door CNV Vakmensen en één door de direct gekozen vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. Het bestuur wordt geleid door een onafhankelijk voorzitter die wordt aangewezen door de overige bestuursleden.

Mevrouw M. van Beusekom is door de Vereniging van Waterbouwers in 2021 voor een nieuwe termijn voorgedragen. Haar aandachtsgebied is beleggingsbeleid, financieel beleid en risicomanagement. De heer S. Eski is in 2021 als lid toegetreden tot het bestuur namens CNV Vakmensen met als aandachtsgebied governance en communicatie.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2021 is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	In bestuur sinds	Einde termijn	Leeftijd	m/v
J. Hilbrands	Voorzitter	Onafhankelijk	2016	2023	53	m
N. van den Berg	Bestuurder	Vereniging van Waterbouwers	2016	2024	62	v
M. van Beusekom	Bestuurder	Vereniging van Waterbouwers	2015	2025	48	v
S. Eski	Bestuurder	CNV Vakmensen	2021	2025	32	m
C. Boekkooi	Bestuurder	FNV Nautilus	2019	2023	38	v
H.J.P. Strang	Bestuurder	Namens pensioengerechtigden	2015	2023	56	m

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden die na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan door het bestuur benoemd worden.

Op 31 december 2021 is de heer C. Tromp, de voorzitter van de raad van toezicht, op eigen verzoek afgetreden. Mevrouw M. Hendriks is door de raad van toezicht in 2022 benoemd tot nieuwe voorzitter. Tevens is in 2022 de heer G.E. van de Kuilen benoemd als lid.

De taak van de raad van toezicht is toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene zaken in het pensioenfonds. Het intern toezicht draagt bij aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan de beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over de uitvoering van de taken en bevoegdheden en in het jaarverslag.

De samenstelling van de raad van toezicht per 31 december 2021 is als volgt:

Naam	Functie	In Raad sinds	Einde termijn	Leeftijd	m/v
vacant	Voorzitter				
P. van Eekelen	Lid	2014	2022	77	m
M. Hendriks	Lid	2020	2024	47	v

Verantwoordingsorgaan

Naast het recht om advies te geven, heeft het verantwoordingsorgaan de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur en de raad van toezicht. De leden van het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigen werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden uit de waterbouw sector. De inrichting en de bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en in het reglement van het verantwoordingsorgaan.

De heer Klein is voorzitter van het verantwoordingsorgaan en de heer Boogaart secretaris. In 2021 zijn de heren A. de Ruiter en Treffers toegetreden tot het verantwoordingsorgaan.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2021 is als volgt:

Naam	Namens	In orgaan sinds	Leeftijd	m/v
<i>Werknemers / werkgevers</i>				
J. Bogaards (vice-voorzitter)	Werkgevers	2015	66	m
W. de Busser	Werkgevers	2015	51	m
M. Hulsebos	CNV	2019	55	m
L. Noteboom	zelfstandig	2014	32	v
C. Zuidweg	FNV	2014	59	m
1 vacature				
<i>Gepensioneerden</i>				
P. Berlijn	FNV	2014	73	m
W. Boogaart (secretaris)	CNV	2009	74	m
J. Drost	FNV	2011	76	m
J. Klein (voorzitter)	FNV	2002	79	m
A. de Ruiter	zelfstandig	2021	68	m
M. Treffers	zelfstandig	2021	69	m
B. Veltman	FNV	2004	67	m
1 vacature				

Sleutelfunctiehouders

De sleutelfunctiehouder risicobeheer is binnen het bestuur belegd bij de heer Strang, de sleutelfunctiehouder interne audit is geïnsourced en de sleutelfunctiehouder actuariael is belegd bij de certificerend actuaaris.

Per 31 december 2021 zijn de volgende sleutelfunctiehouders werkzaam voor het pensioenfonds:

Sleutelfunctiehouder	Naam
Actuariael	C.D. Snoeks
Interne Audit	I.G. Calmes
Risicobeheer	H.J.P. Strang

Beleggingsadviescommissie

De commissie bestaat eind 2021 uit 2 bestuursleden, mevrouw M. van Beusekom (voorzitter) en mevrouw N. van den Berg, en een lid van het bestuursbureau, de heer M. Lind. Onafhankelijke deskundigheid kan op ad hoc basis worden ingeroepen door de BAC.

Het bestuursbureau

Het bestuursbureau bestond per 31 december 2021 uit:

Naam	Functie
E. Haaker	Secretaresse
M. van der Hout	Pensioenspecialist
M. Lind	Manager pensioenfonds
J. Visser	Bestuurs- en beleidsadviseur

Uitvoering en uitvoeringsorganisaties

Pensioenbeheer

Per 1 januari 2021 is de pensioenadministratie ondergebracht bij Visma Idella B.V. (gevestigd te Almere).

Vermogensbeheer

Per 1 januari 2019 is BMO (gevestigd te Amsterdam) aangesteld voor het beheer van de vastrentende waarden- en aandelenportefeuille. Daarnaast doet BMO ook de beleggingsadministratie en de performance- en risicometing. Sweco is aangesteld voor de monitoring van de onroerend goed beleggingen. Caceis is als custodian aangesteld voor de discretionaire vastrentende waarden portefeuille.

Overige externe partijen

Onafhankelijke accountant: Pricewaterhouse Coopers Accountants N.V.

Adviserend actuaris: Mercer

Certificerend actuaris: EY

Compliance officer: H. Pullen, Trivu

Looncontrole: Providius

1.4 Governance

De organen van BPF Waterbouw zijn beschreven in het hoofdstuk hiervoor, onder 'Organisatie van BPF Waterbouw'.

Benoeming, ontslag en schorsing

Mevrouw M. van Beusekom is door de Vereniging van Waterbouwers voorgedragen voor herbenoeming. DNB heeft op 6 mei 2021 aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de herbenoeming van mevrouw Van Beusekom.

De termijn van de heer A. van den Brink eindigde per 31 december 2020. CNV heeft de heer S. Eski voorgedragen als bestuurder. Het bestuur heeft hem in 2021 voorgedragen als bestuurder bij DNB. DNB heeft op 20 mei 2021 aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de benoeming van de heer Eski.

De voorzitter raad van toezicht, de heer C. Tromp, heeft per 31 december 2021 zijn ontslag aangeboden aan het verantwoordingsorgaan.

Diversiteit

Bij de invulling van beschikbare zetels in het bestuur wordt gestreefd naar de vereisten van diversiteit zoals die in de Code Pensioenfondsen worden gesteld.

In het bestuur zitten 3 vrouwen en 3 mannen waarvan 1 vrouw en 1 man jonger dan 40 jaar zijn. Naast diversiteit naar leeftijd en geslacht is er binnen het bestuur sprake van culturele diversiteit.

Ook bij het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht worden de diversiteitsnormen nagestreefd. Het verantwoordingsorgaan heeft 1 vrouwelijk lid dat jonger is dan 40 jaar.

De raad van toezicht is in 2021 niet ingericht conform de diversiteitsvereisten van de Code Pensioenfondsen. Bij de invulling van de vacature die de heer Tromp achterlaat, is uitgesproken dat bij gelijke kwaliteit de voorkeur uitgaat naar een kandidaat die jonger is dan 40 jaar. Er waren echter geen kandidaten jonger dan 40 jaar.

Code Pensioenfondsen

BPF Waterbouw volgt de Code Pensioenfondsen. De Code is tot stand gekomen door samenwerking van de Pensioenfederatie met de Stichting van de Arbeid. De Code bestaat uit acht thema's. Elk thema bevat een aantal daarbij behorende normen. Over de naleving van die normen moet het pensioenfonds in het bestuursverslag rapporteren. Zie daarvoor hoofdstuk 1.14. Wanneer niet of slechts deels wordt nageleefd, wordt dat toegelicht. Het principe uit de Code is 'pas toe of leg uit'-principe uit'.

Geschiktheid

Het bestuur heeft het geschiktheidsbeleidsplan vastgesteld. In het geschiktheidsbeleidsplan zijn de uitgangspunten voor de deskundigheid en de competenties van de bestuurders opgenomen. In het geschiktheidsbeleidsplan zijn algemene functieprofielen opgenomen voor een bestuurder en voor de voorzitter. Aan de hand van de geschiktheidsmatrix stelt het bestuur vast hoe een vacante bestuurszetel ingevuld dient te worden en stelt een specifiek functieprofiel op. Dit specifieke functieprofiel wordt voorgelegd aan de raad van toezicht voor instemming.

Het geschiktheidsbeleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast. Daarnaast wordt jaarlijks aan de hand van de geschiktheidsmatrix enerzijds en deskundigheden/competenties van de bestuursleden anderzijds een opleidingsjaarplan vastgesteld.

Zelfevaluatie

Jaarlijks voert het bestuur een collectieve zelfevaluatie uit. Het was in 2021 in verband met Covid-19 niet mogelijk om een fysieke zelfevaluatie te organiseren. Het bestuur heeft om die reden moeten kiezen voor een digitale bijeenkomst. Het bestuur is begeleid door een externe partij.

Compliance

Compliance is het voldoen aan de naleving van wetgeving en (externe en interne) regels of normen die dienen ter waarborging van de integriteit en reputatie van BPF Waterbouw en allen die verbonden zijn bij het fonds.

Compliancemeldingen zijn in iedere bestuursvergadering geagendeerd en besproken.

De toepassing en de werking van de compliancemaatregelen worden gemonitord door de compliance officer. Deze rapporteert jaarlijks over de naleving van de gedragscode van het pensioenfonds door de verbonden personen. Naar het oordeel van de compliance officer is in het verslagjaar daaraan voldaan.

Onderzoeken toezichthouder

DNB kondigt jaarlijks in januari aan welke toezichtthema's op de kalender staan. De volgende onderzoeken hebben plaatsgevonden in 2021:

- Vragenlijst niet-financiële risico's;
- Opvolging van onderzoek informatiebeveiliging en cybersecurity (self assessment);
- Vragenlijst informatiebeveiliging;
- Vragenlijst integriteitsrisico pensioenfondsen;
- Vragenlijst nieuwe pensioenregeling / nieuw pensioenstelsel.

Daarnaast zijn er reguliere gesprekken met de toezichthouder geweest.

In het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen en boetes aan het pensioenfonds opgelegd. Bovendien is er geen bewindvoerder of curator aangesteld door de toezichthouder. Ten slotte is er geen aanwijzingsbeschikking aan het pensioenfonds afgegeven door de toezichthouder.

Beloningsbeleid

Het bestuur van BPF Waterbouw heeft het beloningsbeleid voor alle fondsorganen, het bestuursbureau en bestuurders die een sleutelfunctiehouderchap vervullen vastgelegd in een beloningsbeleid. Bij de vaststelling van het beloningsbeleid zijn wet- en regelgeving, alsmede de richtlijnen zoals die in de pensioensector van kracht zijn, in acht genomen.

Het beloningsbeleid is geëvalueerd en per 1 januari 2021 aangepast na advies van het verantwoordingsorgaan en goedkeuring door de raad van toezicht.

Bij het opstellen van het beloningsbeleid zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het beloningsbeleid is beheerst en duurzaam;
- Het beloningsbeleid is passend gelet op de omvang en organisatie;
- Het beloningsbeleid moedigt niet aan tot het nemen van meer risico's dan voor het pensioenfonds aanvaardbaar zijn;
- Het beloningsbeleid staat in redelijke verhouding tot het tijdsbeslag dat gepaard gaat met het uitoefenen van de functies, de zwaarte en verantwoordelijkheid van de functie, de benodigde kennis en ervaring voor de functies.

Bestuurders, leden van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan ontvangen een vaste vergoeding per jaar. Bij een extra inzet van bestuursleden op verzoek van het pensioenfonds die boven het reguliere niveau uitstijgt, wordt een extra beloning toegekend. De totale beloning van de bestuursleden, inclusief extra beloning, is weergegeven in paragraaf 2.6.14. Leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen naast de vaste vergoeding per jaar tevens een vergoeding per vergadering.

Functie	Vergoeding per jaar
Voorzitter bestuur	€ 49.335
Bestuurder	€ 32.890
Voorzitter raad van toezicht	€ 17.541
Lid raad van toezicht	€ 13.156
Voorzitter en secretaris verantwoordingsorgaan	€ 2.277
Lid verantwoordingsorgaan	€ 1.812

Gedurende 2021 is de BTW op de vergoedingen van bestuur en raad van toezicht afgeschaft. Binnen BPF Waterbouw is geen sprake van prestatie gerelateerde beloningen. Bij ontslag wordt geen ontslagvergoeding uitgekeerd met uitzondering van een wettelijke transitievergoeding voor werknemers.

Statutenwijziging

In 2021 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden. Deze is op 18 januari 2022 gepasseerd. Dit betrof een aanpassing van de vestigingsplaats alsmede ingevolge nieuwe wetgeving (WBTR) opname van artikelen over hetgeen te doen bij belet of ontstentenis van elk der bestuursleden of de gehele raad van toezicht.

Aanbevelingen jaarwerk 2020

De raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan hebben naar aanleiding van het jaarwerk 2020 aanbevelingen gedaan richting het bestuur. In onderstaande tabel is voor een aantal aanbevelingen aangegeven hoe hier het afgelopen jaar invulling aan is gegeven.

Raad van toezicht		
Onderwerp	Aanbeveling	Reactie bestuur
Algemeen	Aanbevelingen RvT maken onderdeel uit van de beleids- en verantwoordingscyclus.	Aanbevelingen zijn onderdeel van deze rapportage/cyclus.
Algemeen	Starten met het inzichtelijk maken van de noodzakelijke stappen in het kader van NPS.	Samen met sociale partners is een projectmanager aangesteld die deze stappen inzichtelijk maakt.
Missie en visie	Definities van de missie en de visie ook in de ABTN opnemen.	Het bestuur stelt de ABTN jaarlijks vast.
Missie en visie	Spoedig na afsluiting van jaarwerk 2020 toekomstvisie herijken.	Werkgroep toekomst Waterbouw is opgericht en in ALM studie is naar toekomst gekeken.
Financiële opzet	Beleggingsbeleid (5 jaar) wordt jaarlijks bevestigd gelijktijdig met het vaststellen van het jaarlijkse beleggingsplan. Aparte document MVB wordt geïntegreerd in het beleggingsbeleid.	De bewaking van de beleggingscyclus is neergelegd bij de BAC. Inzake MVB is vooralsnog gekozen voor een apart document. Het bestuur onderschrijft dat integratie op termijn onvermijdelijk lijkt.
Vermogensbeheer	Gezien de visie van het fonds, zoals beschreven in het bestuursverslag, geeft de RvT in overweging om de missie van het fonds te heroverwegen.	Startpunt zijn de deelnemers. Aangezien een deelnemersenquête nog niet heeft kunnen plaatsvinden, is heroverweging van de missie nog niet aan de orde.
Vermogensbeheer	Komend jaar meedoen aan VBDO-survey.	Startpunt is hoe het fonds wil presteren op het gebied van MVB en wat in het belang is van de deelnemers. Aangezien een deelnemersenquête nog niet heeft kunnen plaatsvinden, is deze survey nog niet aan de orde.
Vermogensbeheer	In elk geval één externe deskundige binnen de BAC aanstellen die niet gelieerd is aan de andere activiteiten van het fonds.	Voor alle leden van de BAC geldt dat zij externe beleggingsgerelateerde functies uitoefenen en als zodanig als beleggingsdeskundigen worden beschouwd. In aanvulling hierop worden de leden van de BAC geadviseerd door BMO en Sweco.
Evenwichtige belangenafweging	De RvT verzoekt om de evenwichtige belangenafweging nadrukkelijk en meer zichtbaar te maken.	Dit aspect is en zal nadrukkelijker zichtbaar worden gemaakt.
Uitbesteding	Evaluatie van uitbestedingspartijen middels een vaste procedure vorm geven.	In de jaarkalender komt ook de evaluatiecyclus van uitbestedingspartijen terug.

Verantwoordingsorgaan		
Onderwerp	Aanbeveling	Reactie bestuur
Algemeen	VO wil het bestuur ondersteunen in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.	Transitie is sinds kort opgestart

Financieel	Transitiekosten en totale kosten per deelnemer scherp in de gaten houden.	Op basis van dit jaarverslag wordt verantwoording afgelegd. Tendens is goed.
Communicatie	Doelstellingen in het communicatiejaarplan tijdig op blijven volgen, zoals o.a. de toegezegde bezoeken aan diverse stakeholders.	Veel aandacht is besteed aan het verbeteren van stakeholdermanagement. Dit lijkt het gewenste resultaat op te leveren voor de deelnemers.

1.5 Financieel beleid

Premiebeleid

Tot 1 januari 2022 was uitgangspunt van het bestuur dat de premie voldoende moest zijn om de inkoop van de pensioenverplichtingen te dekken. Het bestuur accepteert daarbij incidenteel een premiedekkingsgraad onder de 100%, waarbij de 7-jaars-gemiddelde premiedekkingsgraad in principe minimaal 100% bedraagt. De premie over 2021 is volgens dat principe vastgesteld. In 2021 bedroeg de premie voor de basispensioenregeling 17,2%.

Evenals voor 2019 en 2020 is besloten om voor de premie van 2021 tijdelijk een lagere premiedekkingsgraad te aanvaarden. Motivering hiervoor is dat aangesloten werkgevers in de waterbouwsector het lastig hebben (onder andere in verband met PFAS en Covid-19) en er een overgang naar een nieuw pensioenstelsel in de nabije toekomst is. Tevens heeft het bestuur vastgesteld dat een (beperkt) lagere premiedekkingsgraad de evenwichtigheid niet aantast. In aanloop naar een nieuw pensioenstelsel hebben sociale partners en de overheid de wens voor een stabiele premie uitgesproken. De premie voor 2021 werd, mede om die reden, slechts beperkt verhoogd. De premiedekkingsgraad voor 2021 bedroeg bij deze premie voor de basispensioenregeling circa 80%. De werkelijke premiedekkingsgraad is in 2021 uitgekomen op 82,9%.

De premie voor de spaarpensioenregeling bedraagt in 2021 en 2022 3,0%.

Eind 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 117,5% (het fonds begon 2021 op 100,8%). Op basis van de beleidsdekkingsgraad eind 2021 heeft het bestuur in 2022 besloten een toeslag van 0,7% toe te kennen aan alle deelnemers per 1 januari 2022. Deze 0,7% komt overeen met de maximale verhoging die gegeven mag worden volgens de regels die voortvloeien uit de Pensioenwet. Voor een volledige toeslagverlening moet de beleidsdekkingsgraad van het fonds hoger dan 140% zijn (cijfer 2022).

Per 1 januari 2022 verandert het premiebeleid. Bij het vaststellen van de premie wordt in de toekomst uitgegaan van het verwachte beleggingsrendement. Hiermee loopt BPF Waterbouw vooruit op de wijzigingen in de pensioenwet.

Tegelijk met de verandering in premiebeleid heeft het bestuur het per 1 januari 2022 mogelijk gemaakt om een verschil in toeslag aan te brengen tussen gepensioneerden, slapers en werkenden om te allen tijde een evenwichtige belangenafweging te kunnen realiseren indien daartoe aanleiding bestaat.

De intentie van BPF Waterbouw is om de premie tot de invoering van het nieuwe pensioenstelsel gelijk te houden. Hierdoor kan het voorkomen dat het fonds te weinig premie ontvangt om de pensioenopbouw volledig te bekostigen. In dat geval zou dat ten koste gaan van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. In feite betalen de gepensioneerden dan mee aan de pensioenopbouw van de werkenden. Indien dit tot onevenwichtigheid leidt kan het bestuur in het vervolg besluiten om de pensioengerechtigden (en de gewezen deelnemers) een extra toeslag pensioen te geven.

De wijziging in de premiesystematiek is voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd.

De volgende tabel geeft inzicht in de hoogte van de feitelijke premie, de kostendekkende premie en de gedempte premie. Per 1 januari 2022 wordt bij het vaststellen van de premie uitgegaan van het verwacht beleggingsrendement.

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Kostendekkende premie	34.931	34.276
Gedempte kostendekkende premie	24.872	27.511
Feitelijke premie	24.894	28.950

Kostendekkende premie

De kostendeekkende premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december van het voorgaande boekjaar. Deze premie bestaat kort samengevat uit de actuariële benodigde premie voor de inkoop van het jaarlijks op te bouwen pensioen volgens de basisregeling, een opslag voor uitvoeringskosten en een opslag voor solvabiliteit. De premie bevat geen opslag voor de voorwaardelijke toeslagverlening.

De samenstelling is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	28.507	28.230
Pensioenuitvoeringskosten	1.266	1.023
Solvabiliteitsopslag	5.158	5.023
	34.931	34.276

Gedempte kostendeekkende premie

Omdat de zuiver kostendeekkende premie berekend wordt op basis van de rentetermijnstructuur kan de hoogte van de premie fluctueren door wijzigingen in de hoogte van deze rentetermijnstructuur. Om te voorkomen dat hierdoor (grote) fluctuaties voorkomen in de jaarlijkse premie hanteerde het fonds tot 1 januari 2022 de methodiek van de gedempte kostendeekkende premie.

De samenstelling is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	20.118	22.462
Pensioenuitvoeringskosten	1.266	1.023
Solvabiliteitsopslag	3.488	4.026
	24.872	27.511

Ontwikkeling van de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds wordt weergegeven door middel van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2021 substantieel gestegen. De actuele dekkingsgraad steeg van 106,9% eind december 2020 naar 125,0% eind december 2021, terwijl de beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde actuele dekkingsgraad over de laatste 12 maanden) toenam van 100,8% eind december 2020 naar 117,5% eind december 2021.

Het jaar 2021 was een goed beleggingsjaar, met een beleggingsrendement van 9,0%. De gemiddelde rente waarmee de voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend steeg van 0,24% naar 0,59%. Door de gestegen rente is een lagere voorziening noodzakelijk en hierdoor stijgt de dekkingsgraad. De voorziening pensioenverplichtingen nam af met 7,4%. Doordat de verplichtingen zijn afgenomen bij een positief beleggingsresultaat is de dekkingsgraad gestegen.

Op 1 januari 2021 is geen toeslag verleend, aangezien de beleidsdekkingsgraad dit niet toeliet. Per 1 januari 2022 is wel een toeslag verleend. Aangezien het besluit hiertoe in 2022 is genomen is deze niet in de cijfers 2021 verwerkt.

De financiële positie van het pensioenfonds wordt voornamelijk bepaald door het beleggingsresultaat en de ontwikkeling van de rente. Overige effecten zijn veel minder van belang. De premie is minder dan 2% van de voorziening pensioenverplichtingen en de uitkeringen zijn minder dan 3% van de voorziening pensioenverplichtingen. Hiermee hebben zij een beperkte invloed op de dekkingsgraad.

Het pensioenfonds schat tevens in hoe overlijden en arbeidsongeschiktheid zich zullen ontwikkelen. De werkelijkheid is uiteraard altijd anders. Het verschil tussen de inschatting en de werkelijkheid heeft eveneens een beperkte invloed op de dekkingsgraad.

In de onderstaande tabel zijn de verschillende effecten op de dekkingsgraad weergegeven.

	Werkelijk 2021 %	Werkelijk 2020 %
Dekkingsgraad per 1 januari	106,9%	111,2%
Premie	-0,5%	-0,3%
Uitkeringen	0,2%	0,4%
Toeslagverlening	0,0%	0,1%
Verandering van de rentetermijnstructuur	7,2%	-14,0%
Rendement op beleggingen	10,8%	7,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,4%	2,2%
Dekkingsgraad per 31 december	125,0%	106,9%

Herstelplan

Ultimo 2021 is de beleidsdekkingsgraad 117,5% en ligt daarmee onder het vereist eigen vermogen van 274.167 (120,3%). Op basis van de beleidsdekkingsgraad was sprake van een tekort, maar aangezien dit onder de actuele dekkingsgraad niet het geval is, heeft DNB aangegeven dat het fonds niet verplicht is om op uiterlijk 1 april 2022 een update van het herstelplan in te dienen bij DNB.

Toeslag- en kortingenbeleid

BPF Waterbouw kent een toeslagbeleid met een voorwaardelijk karakter. Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die BPF Waterbouw behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft BPF Waterbouw geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening.

Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en de pensioenrechten jaarlijks te verhogen conform de loonstijging cao waterbouw met een maximum van 5%.

De toeslag wordt door het bestuur toegekend indien het verlenen van een toeslag volgens de wet- en regelgeving is toegestaan en in de mate waarin dit volgens die normen mag. Dit betekent dat toeslagverlening plaats kan vinden als BPF Waterbouw beschikt over een beleidsdekkingsgraad per 31 december van tenminste 110% en de toeslag voldoet aan het wettelijke vereiste van toekomstbestendigheid.

Indien in voorgaande jaren een toeslag niet of niet volledig is toegekend zal deze alsnog worden toegekend indien de beleidsdekkingsgraad van BPF Waterbouw dit op basis van de wettelijke regels mogelijk maakt (inhaaltoeslag). Dit beleid geldt vanaf 1 januari 2015 en dat betekent dat eerst een eventueel gemiste toeslag over 2015 kan worden ingehaald.

Een eventueel noodzakelijke korting wordt uitgesmeerd over maximaal de in het herstelplan gehanteerde termijn (maximaal 10 jaar). BPF Waterbouw heeft nog geen beleid vastgesteld voor de wijze waarop kortingen worden toegepast en op welke wijze rekening wordt gehouden met de evenwichtige afweging van de belangen van alle groepen (gewezen) deelnemers. BPF Waterbouw heeft ook nog geen beleid vastgesteld voor het eventueel inhalen van kortingen, mede gelet op het feit dat (nog) geen sprake is geweest van kortingen bij BPF Waterbouw.

De cumulatief (vanaf 2015) gemiste toeslag op 31 december 2021 is 9,35% voor de actieve deelnemers, 6,80% voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers, en 8,47% voor de invaliditeitspensioenen.

Op 1 januari 2021 is geen toeslag verleend. Op 1 januari 2022 is een toeslag verleend van 0,7%. Er is niet gedifferentieerd in toeslagen. Hiermee neemt op 1 januari 2021 de cumulatief gemiste toeslag toe met 1,8% (CAO-verhoging op 1 april 2021 min de verleende toeslag) voor deelnemers en gepensioneerden. Voor invaliditeitspensioenen neemt de cumulatief gemiste toeslag toe met 1,70%, gelijk aan de stijging van het WAO dagloon in 2021 (€ 228,76 per 1/1/2022 ten opzichte van € 223,40 per 1/1/2021 min de verleende toeslag).

Inhaaltoeslagen zijn de komende jaren niet waarschijnlijk gelet op de financiële positie van het fonds. Pas bij een beleidsdekkingsgraad van circa 140% kan het bestuur besluiten tot inhaaltoeslagen.

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven.

Jaar	2021	2020
<i>Prognosetafel primo boekjaar</i>	<i>AG2020</i>	<i>AG2018</i>
<i>Gemiddelde rente primo boekjaar</i>	<i>0,24%</i>	<i>0,77%</i>
1. Premies en koopsommen	-4.879	-303
2a. Beleggingsresultaat	145.954	109.207
2b. Wijziging rentetermijnstructuur	92.863	-188.406
3. Toeslagverlening	7	1.758
4. Kosten	548	-1.112
5. Sterfte	2.421	684
6. Arbeidsongeschiktheid	0	0
7. Mutaties / diversen	134	492
8. Wijziging grondslagen	5	31.443
Totaal resultaat	237.053	-46.237

Uitvoerings- en beleggingskosten

In 2021 bedroegen de in rekening gebrachte kosten € 2.280k waarvan € 633k ten laste van de beleggingsresultaten (2020: € 3.621k respectievelijk € 681k). Hiermee zijn de administratieve uitvoeringskosten gelijk aan € 1.647 (2020: € 2.940). De administratieve uitvoeringskosten per deelnemer komen daarmee uit op € 199 (2020: € 351). In 2021 zijn wel incidentele kosten gemaakt in verband met de overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder, maar is tevens de overeenkomst met de vorige pensioenuitvoerder afgewikkeld. Per saldo heeft dit geleid tot een kostenverlaging. Vanaf 2022 verwacht het pensioenfonds extra kosten te zullen maken in verband met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierdoor zullen de kosten naar verwachting in 2022 toenemen.

Bij de vaststelling van de uitvoeringskosten per deelnemer worden, conform de voorschriften, de gewezen deelnemers buiten beschouwing gelaten.

In de premie voor de basispensioenregeling is een opslag voor kosten opgenomen van 5,14%. In de premie voor de spaarpensioenregeling is een opslag voor kosten opgenomen van 5%. Verder is een opslag voor excassokosten opgenomen van 2,7% in de voorziening pensioenverplichtingen, waardoor 2,7% van de uitkeringen in het boekjaar beschikbaar komt ter dekking van de kosten.

De mate waarin de kosten door deze opslagen wordt gedekt komt naar voren in de actuariële analyse uit de paragraaf hiervoor. Er is voor het eerst sinds 2016 sprake van een positief resultaat op kosten.

De beleggingskosten inclusief kosten die onderdeel zijn van de beleggingsresultaten en transactiekosten bedragen € 3.086k (2020: € 2.525k). Dit was 0,19% (2020: 0,17%) van het gemiddeld belegd vermogen. De nominale beleggingskosten zijn gestegen. Dit komt voornamelijk door de toename van de transactiekosten.

De transactiekosten bedragen € 896k (2020: € 202k), 0,06% (2020: 0,01%) van het gemiddeld belegd vermogen.

Een specificatie van de beleggingskosten staat in de onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000	2021	2020
Directe kosten	633	681
Impliciete kosten	1.557	1.642
Transactiekosten	896	202
	3.086	2.525

1.6 Pensioenbeheer

Pensioenadministratie

Met ingang van 1 januari 2021 is de pensioenadministratie uitbesteed aan Visma Idella. Voor BPF Waterbouw voert Visma Idella de pensioenadministratie inclusief deelnemer- en werkgeverinteractie uit. Hierbij neemt zij de operationele en administratieve processen over, inclusief verwerking van mutaties, afhandeling van transacties en het doorvoeren van waardeoverdrachten. BPF Waterbouw blijft zelf eindverantwoordelijk voor de pensioenadministratie en het bestuursbureau voert de bestuursondersteuning en enkele operationele activiteiten uit zoals verplichtstelling en afstemming met sociale partners en werkgever(s) en alle beleidsmatige activiteiten.

Het jaar 2021 heeft in het teken gestaan van het opnieuw inrichten van de pensioenadministratie door Visma Idella nadat de overeenkomst met de vorige pensioenuitvoerder per 31 december 2020 is ontbonden.

Pensioenregeling

BPF Waterbouw kent een basispensioenregeling (middelloonregeling) en een aanvullende spaarpensioenregeling waarin een pensioenspaarkapitaal wordt gevormd dat 10 jaar voorafgaand aan de pensioenrekenleeftijd van 68 jaar elk jaar voor een deel wordt omgezet in ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen. Daarnaast is er nog een regeling, waarin voor deelnemers, op vrijwillige en individuele basis, het ANW-hiaat is afgedekt.

Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de regelingen besproken.

Basispensioenregeling

In het Pensioenreglement BPF Waterbouw is de reguliere (basis) pensioenregeling van het fonds opgenomen.

De volgende pensioenen worden verzekerd:

1. Ouderdomspensioen vanaf 68 jaar voor de deelnemer

Het ouderdomspensioen betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een opbouw van het levenslange ouderdomspensioen (met nabestaandenpensioen op opbouwbasis) van 0,94% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar. De pensioengrondslag is (met uitzondering van de vrijwillige aansluiting waarvoor veelal een gemaximeerde grondslag geldt) gelijk aan het totale brutoloon over het deelnemingsjaar. Er wordt derhalve geen franchise gehanteerd.

2. Partner- en Wezenpensioen

- a. Partnerpensioen op opbouwbasis voor iedereen met een partnerrelatie (huwelijk, geregistreerd partnerschap en onder voorwaarden het ongehuwd voeren van een gezamenlijke huishouding)
- b. Wezenpensioen op opbouwbasis voor de kinderen van de deelnemer
- c. Tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen voor de echtgenote of partner van de deelnemer

Het partnerpensioen bedraagt ongeveer 70% van het (bereikbare) levenslang ouderdomspensioen. Het wezenpensioen bedraagt ongeveer 14% van het (bereikbare) levenslang ouderdomspensioen.

Het tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partner pensioen is een aanvullend pensioen dat in het verleden werd toegekend aan weduwen / weduwnaars en partners jonger dan 65 jaar ter compensatie van de zogenaamde AAA premies en later de zogenaamde Overhevelingstoeslag (OHT). Er vinden geen nieuwe toekenningen meer plaats sinds de brutering van de OHT.

3. Arbeidsongeschiktheidspensioen of invaliditeitspensioen voor de deelnemer

Het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt toegekend en uitgekeerd aan de arbeidsongeschikte deelnemer die een uitkering op grond van de WIA of WAO ontvangt. Het arbeidsongeschiktheidspensioen vult de vervolguikering, naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid, aan tot 70% van het laatstgenoten inkomen (gemaximeerd tot maximum premieloon SV).

Het invaliditeitspensioen bedraagt het verschil tussen de bedragen van de loondervingsuitkering WAO en de vervolguikering WAO zoals die gelden op het moment van aanvang van de vervolguikering.

4. Bijzonder nabestaandenpensioen voor de gewezen partner van de deelnemer.

Het bijzonder nabestaandenpensioen voor de gewezen partner is gelijk aan het partnerpensioen dat is opgebouwd tot de datum van het einde van het huwelijk of partnerschap.

Toeslagverlening

Bij het fonds is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening (indexering) op basis van bepaalde maatstaven. Ieder jaar wordt door het bestuur een besluit genomen over de vraag of en in hoeverre de financiële positie van het fonds naar het oordeel van het bestuur een (gedeeltelijke) toekenning van een toeslag mogelijk maakt. Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de deelnemers die nog pensioen opbouwen en de pensioenaanspraken van deelnemers die niet meer opbouwen en de reeds ingegane pensioenen jaarlijks te verhogen conform de algemene loonstijging in de sector. Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die het fonds behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft het fonds geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening. Het bestuur kan wel differentiëren als evenwichtige belangenafweging door het bestuur daar aanleiding toe geeft.

Spaarpensioenregeling

In het reglement spaarpensioenregeling BPF Waterbouw is voor de deelnemers een regeling opgenomen waarin een pensioenspaarkapitaal wordt gevormd. Hiervoor wordt over 2021 maximaal 3% van de voor de deelnemer geldende pensioengrondslag aan het fonds afgedragen. Deze inleg wordt (na aftrek van kosten) jaarlijks verhoogd met een rendementsbijschrijving die bestaat uit het 5 jaars gemiddelde rendement van de beleggingsportefeuille waarin het totale opgebouwde spaarkapitaal van de deelnemer in het voorgaande jaar was belegd. Voor de berekening van het percentage van de rendementsbijschrijving over de jaren 2019 tot en met 2024 is een overgangsregeling vastgesteld, aangezien de bepaling van het rendement per 1 januari 2019 is gewijzigd. Het percentage van de rendementsbijschrijving kan door het bestuur worden gewijzigd.

Het pensioenspaarkapitaal wordt in aanloop naar de pensioeningangsdatum omgezet in pensioen conform het Pensioenreglement BPF Waterbouw. Het pensioenspaarkapitaal kan daarmee worden ingezet voor een hoger pensioen of een eerder ingaand pensioen. Vrijwel het gehele spaarkapitaal is per 1 januari 2019 omgezet naar aanspraken in de basisregeling en de reglementaire rendementsbijschrijving (en de voorwaardelijke toeslag) is per 1 januari 2019 vervangen door een vijfjaars gemiddeld rendement.

ANW-pensioen

In deze regeling wordt de mogelijkheid geboden aan de premiebetalende deelnemers om vrijwillig en op individuele basis het ANW-hiaat te verzekeren dat is ontstaan door de invoering van de ANW ter vervanging van de Algemene Weduwen- en Wezenwet per 1 juli 1996. Deze verzekering geeft de nabestaanden bij het overlijden van de verzekerde recht op een uitkering ter hoogte van de maximale ANW-uitkering wanneer als gevolg van die wetwijziging dit recht niet of niet meer bestaat.

Premievrijstelling

Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is in de zin van de WAO of WIA wordt de pensioenopbouw uit het Pensioenreglement BPF Waterbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, waarbij zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt voor deze opbouw premievrijstelling wordt verleend.

Als pensioengrondslag voor de premievrije opbouw geldt het inkomen dat in het jaar direct voorafgaande aan het intreden van de arbeidsongeschiktheid werd verdiend.

Klachten en geschillen

Een klacht over de hoogte van het partnerpensioen daterende uit 2019, is in 2021 door de deelnemer aanhangig gemaakt bij de Ombudsman Pensioenen. Deze heeft aangegeven als een onafhankelijk en laagdrempelige bemiddelaar bij klachten over de uitvoering van een pensioenreglement op te treden en niet over de inhoud daarvan en om die reden niet de korting op het partnerpensioen wegens een leeftijdsverschil van meer dan 10 jaar tussen de echtelieden ongedaan vragen te maken. De deelnemer heeft de klacht inmiddels ingetrokken.

Tevens is in 2021 een klacht ontvangen over de berekening van het nabestaandenpensioen.

Datalekken

In 2018 is er privacybeleid opgesteld. Het pensioenfonds kent tevens een procedure voor het melden van datalekken. In 2021 heeft het fonds twee datalekken gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Eén betrof het geopend retour ontvangen van correspondentie. De ander betrof het per abuis verzenden van correspondentie bestemd aan de verkeerde deelnemer.

Verplichte aansluiting

Werkgevers die vallen onder de verplichtstelling van BPF Waterbouw dienen zich onverwijld aan te melden bij BPF Waterbouw. De (aangesloten) werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen voeren.

Indien aan de hand van het aanvraagformulier en andere schriftelijke bescheiden niet met voldoende zekerheid kan worden vastgesteld of de pensioenregeling van BPF Waterbouw van toepassing is, wordt een aansluitingsonderzoek bij de werkgever ingesteld. Dit gebeurt ook als het vermoeden bestaat dat een werkgever zich ten onrechte niet heeft aangemeld of ten onrechte een deel van het personeel niet heeft aangemeld.

Op basis van de uitkomsten van dit aansluitingsonderzoek wordt vervolgens een besluit genomen om al dan niet een aansluiting bij BPF Waterbouw tot stand te brengen, eventueel met terugwerkende kracht, en wordt bepaald voor welke (groep van) werknemers deze aansluiting dan geldt.

De bovengenoemde procedures en verplichtingen zijn opgenomen in een uitvoeringsreglement. Bij het opstellen en vaststellen van dit uitvoeringsreglement zijn de bepalingen van artikel 25 e.v. Pensioenwet in acht genomen.

Vrijwillige¹ aansluiting

Binnen BPF Waterbouw komen veel “vrijwillige” aansluitingen voor. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat in de waterbouwsector veel internationaal wordt gewerkt in combinatie met de aantrekkelijkheid van de pensioenregeling.

Door de beperkte territoriale reikwijdte van Nederlandse wetgeving geldt de verplichtstelling van BPF Waterbouw alleen binnen Nederland en de Nederlandse territoriale wateren voor (kort gezegd) al het personeel dat valt onder de CAO Waterbouw. Zodra echter een schip zich buiten Nederlandse territoriale wateren begeeft, geldt de verplichtstelling niet meer.

Om ook voor die werknemers een aansluiting bij BPF Waterbouw te houden is met de betrokken werkgevers een (uitvoerings)overeenkomst tot vrijwillige aansluiting bij BPF Waterbouw gesloten. Dergelijke overeenkomsten zijn ook gesloten met werkgevers die onder de werkingssfeer van BPF Waterbouw vallen voor het personeel dat, ook bij werkzaamheden binnen Nederland, niet valt onder de verplichtstelling.

Tenslotte is het bestuur bevoegd een werkgever, die niet onder de werkingssfeer van BPF Waterbouw valt maar wel een economische en / of organisatorische eenheid vormt met een verplicht aangesloten onderneming of verwantschap heeft met de bedrijfstak, op verzoek van die werkgever vrijwillig bij BPF Waterbouw aan te sluiten indien wordt voldaan aan de eisen die worden gesteld in artikel 121 van de Pensioenwet. Het bestuur heeft met betrekking tot deze vorm van vrijwillige aansluiting een zeer strikt beleid geformuleerd dat ten aanzien van de betrokkenheid c.q. verbondenheid met de bedrijfstak strengere eisen stelt dan de wet voorschrijft.

In de overeenkomsten van vrijwillige aansluiting zijn, door een verwijzing naar de statuten en reglementen (waaronder het Uitvoeringsreglement) de afspraken opgenomen over de aansluiting, gegevensaanlevering, premievaststelling en –betaling die overeenkomen met de procedures en verplichtingen, die gelden bij de verplichte aansluiting.

De ontwikkeling van de aantallen deelnemers is hieronder weergegeven. Hierbij wordt opgemerkt dat de afname van het aantal actieve deelnemers veroorzaakt wordt doordat een flink aantal actieve deelnemers ten onrechte als zodanig was aangemerkt. Voor deze deelnemers werd geen salaris meer aangeleverd door de werkgevers.

Aantallen deelnemers	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden
Eind 2020	3.150	3.251	5.307
Overleden	-8	-23	-326
Overige mutaties (saldo)	-435	284	444
Eind 2021	2.707	3.512	5.425

¹ Met vrijwillige aansluiting is in dit kader bedoeld de aansluiting anders dan op basis van de verplichtstelling. Dit bevat dus ook (en met name) de contractuele aansluitingen binnen de statutaire werkingssfeer. Het gaat hier dus niet (alleen) om vrijwillige aansluitingen buiten de statutaire werkingssfeer zoals bedoeld in artikel 121 Pw. Vrijwillige aansluitingen zoals bedoeld in artikel 121 Pw. komen bij BPFWB niet of nauwelijks voor.

1.7 Communicatie

BPF Waterbouw vindt het belangrijk dat de actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, aangesloten werkgevers en vakbonden goed op de hoogte zijn van hun pensioen. BPF Waterbouw besteedt veel tijd en aandacht aan communicatie.

BPF Waterbouw communiceert waar mogelijk op de door wet- en regelgeving voorgeschreven momenten. De wettelijke communicatie uitingen die naar alle deelnemers gaan of voor grotere groepen zijn bestemd, worden zoveel mogelijk digitaal verzonden. Deze communicatie wordt allereerst verstrekt in de Berichtenbox van MijnOverheid.nl. Wanneer deelnemers geen account hebben, dan wordt deze communicatie per post verstuurd. Ook de elders opgebouwde pensioenen en de AOW spelen daarbij een rol.

BPF Waterbouw communiceert op verschillende manieren. Een communicatiemiddel is de website www.bpfwaterbouw.nl. Op de website is veel informatie over de pensioenregeling en aanvullende regelingen te vinden. Deze informatie wordt getoond per doelgroep, maar ook kan gezocht worden naar gebeurtenissen, zoals overlijden of scheiden. In dit laatste geval worden betrokkenen geïnformeerd over de gevolgen van de gebeurtenis op hun pensioen.

Een ander belangrijk communicatiemiddel is de helpdesk. Bij de helpdesk kunnen actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden terecht met hun vragen of opmerkingen. Het bestuursbureau van BPF Waterbouw fungeert als 2^e lijn om meer complexe vragen te beantwoorden.

In 2021 is een verkort jaarverslag 2020 en een PensioenNieuws uitgebracht en aan alle deelnemers, slapers en pensioengerechtigden verzonden.

Verder vindt regulier overleg plaats met (een vertegenwoordiging van) werkgevers en vakbonden.

Wijzigingen communicatie

In recente wet- en regelgeving is bepaald dat per 30 september 2019 naast de gebruikelijke opgave van het te bereiken ouderdomspensioen in het Nationaal Pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl) ook in een vooruitblik moet worden weergegeven wat het te bereiken pensioen is in drie verschillende scenario's: een optimistisch, verwacht en pessimistisch scenario. In 2021 is deze vooruitblik ook toegevoegd aan de UPO's.

In het Nationaal Pensioenregister worden naast het pensioen bij BPF Waterbouw ook de AOW-uitkering en eventuele andere pensioenen getoond. Met de verschillende scenario's wordt getracht inzicht te geven in de onzekerheid rond de koopkracht van het totale toekomstig pensioeninkomen.

Nulmeting (effectiviteit) voor communicatie

Omdat het voor de communicatie van belang is hoe de huidige communicatie wordt beoordeeld, wat de effectiviteit hiervan is en wat de wensen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn, was het fonds voornemens om in 2021 een nulmeting voor communicatie te houden. Met de verkregen informatie verwacht het fonds meer inzicht te krijgen in de effectiviteit van communicatie en kan het fonds beter sturen op de voor deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers gewenste communicatie. De nulmeting is uitgesteld naar 2022 en inmiddels gerealiseerd.

Melding aan AFM

In 2020 zijn de start- en stopbrieven en UPO's niet (tijdig) verstuurd aan de deelnemers door de toenmalige pensioenuitvoerder. Ook zijn in 2020 geen gegevens aangeleverd aan het Nationaal Pensioenregister waardoor verouderde informatie stond op Mijn Pensioenoverzicht. Hiervan is melding gemaakt aan de AFM en DNB. Inmiddels is dat hersteld.

1.8 Vermogensbeheer

Marktontwikkelingen

Ontwikkeling en vooruitzichten

Het jaar 2021 stond volledig in het teken van de pandemie. Aanvankelijk heropenden nieuw ontwikkelde vaccins tegen Covid-19 geleidelijk de wereldeconomie. Samen met aanhoudende economische stimuleringsmaatregelen leidde dit tot een snel en krachtig herstel van de economie. Door de sterke vraag naar producten kon de productiecapaciteit, die tijdens de lockdowns was afgebouwd, niet tijdig worden aangepast om aan deze vraag te voldoen. Hierdoor ontstonden tekorten aan diverse producten, met name chips en grondstoffen, maar ook arbeidskrachten werden schaars. Dit resulteerde in aanzienlijke prijsstijgingen op verschillende markten, waardoor de inflatie tot ongekende hoogten werd aangewakkerd, evenals de speculatie over mogelijke beleidsreacties van de centrale bank. Na enige twijfel of deze inflatie kort of lang zal aanhouden, gaan de Fed en de ECB hun stimuleringspakketten versneld afbouwen.

Aandelenrendementen lieten zeer hoge rendementen zien

Na een hoog rendement in 2020 liet 2021 wederom een heel hoog aandelenrendement zien. De maand december had daar ook een positief aandeel in. De regionale verschillen waren het hele jaar door groot. Zo behaalden de ontwikkelde aandelenmarkten een rendement van rond de 31%, met als koploper de Amerikaanse aandelen met 36%. Aandelen uit opkomende markten, die grotendeels in Chinese aandelen beleggen, bleven met een rendement van 5% achter als gevolg van de vertragende economische groei van China en het ingrijpen van de Chinese overheid in grote technologiebedrijven.

Rente gestegen gedurende 2021

De rente is gedurende 2021 gestegen. Sterke economische groei en inflatie beïnvloedden de renteverwachtingen. De 30-jaars swaprente steeg in de eerste helft van het jaar snel van 0% naar boven 0,5%, om in de zomer sterk te dalen bij de komst van de deltavariant van Covid-19. Vervolgens steeg de rente weer tot bijna 0,5% aan het eind van het jaar, terwijl de inflatie toenam. Stijgende rentes hadden een negatief effect op het rendement van staatsobligaties. De ECB en Fed hadden eerst wat twijfels of de inflatie voor de korte of lange termijn was. Maar vooral de Fed heeft aangegeven versneld hun stimuleringspakketten af te bouwen en zelfs de rente in 2022 te gaan verhogen. De ECB is daar wat terughoudender in geweest maar heeft wel aangegeven het aanvullend stimuleringspakket stop te gaan zetten.

De creditspread, de compensatie voor het dragen van kredietrisico op bedrijfsobligaties, is in de eerste helft van het jaar verder gedaald. De spreads zijn gedaald als gevolg van de toegenomen instroom dankzij het aantrekkelijke spreadniveau en de aanhoudende programma's voor de aankoop van activa van de centrale banken. De spreads zullen onder meer afhangen van de uitkomst van de besprekingen binnen de Fed over het uifaseren van de programma's voor het opkopen van activa. De laatste helft van het jaar is de creditspread niet veel veranderd.

Vooruitblik

De wankelende start van 2022 stelt de eerdere opmerkelijke veerkracht van de wereldwijde aandelenmarkt op de proef. De verwachtingen voor een strakker monetair beleid doen de wereldmarkten rammelen. De Amerikaanse inflatie vereist een agressievere monetaire verkrapping dan de eurozone. De verwachtingen dat de ECB een renteverhogingscyclus start, nemen echter ook toe. De eurozone heeft niet dezelfde fiscale boost gekregen als de VS. Hoewel er stappen zijn om een flexibeler kader te creëren met meer fiscale risicodeling over de lidstaten, deze zijn nog steeds niet volledig. Voortijdige monetaire verkrapping zou er uiteindelijk toe kunnen leiden dat de rente weer onder nul zakt. Hogere energieprijzen kunnen de economie vertragen, dus rentebewegingen kunnen riskant zijn. Beleggers kunnen kredietmarkten liever vermijden totdat (en tenzij) de rendementen aanzienlijk stijgen.

Eind februari 2022 is Rusland Oekraïne ingevallen wat primair sociaal en maatschappelijk gezien een grote impact heeft maar tevens impact heeft op de economie en de financiële markten. De energieprijzen zijn torenhoog waardoor de inflatie op recordniveau staat. De vooruitzichten zijn niet goed maar op dit moment nog moeilijk in te schatten voor de financiële markten.

Beleggingsbeleid

Doelstelling van het beleggingsbeleid is om de ingelegde premies zo goed mogelijk te beleggen. Dit met in achtname van de na overleg met sociale partners en fondsorganen bepaalde risicohouding binnen de

grenzen van de prudent person regel. Hierbij spelen veiligheid, kwaliteit, risicodiversificatie, duurzaamheid en maatschappelijke acceptatie een belangrijke rol.

Uitgangspunt bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille zijn de aard en omvang van de verplichtingen, het gewenste risicoprofiel en de eisen die voortvloeien uit de pensioenwetgeving. Vanuit de huidige financiële situatie van het pensioenfonds en met behulp van een periodiek uitgevoerde zogenaamde ALM-studie wordt een strategische portefeuille samengesteld met bijbehorende bandbreedtes.

De belangrijkste strategische wijzigingen die in 2021 zijn doorgevoerd, mede op basis van de uitgevoerde ALM-studie zijn:

- **De totale portefeuille wordt opgesplitst in return en matching portefeuille**
Het bestuur heeft besloten om de portefeuille te splitsen in een return (aandelen/onroerend goed) en een matching portefeuille (LDI en hypotheke en cash). De matching portefeuille bestaat uit een LDI portefeuille en een hypotheke portefeuille en dient om het renterisico af te dekken.
- **Overgang van UFR rente afdekking naar markt rente afdekking.**
Het bestuur heeft besloten om de methodiek van de renteafdekking aan te passen van UFR naar markrente afdekking.
- **Bandbreedte**
Het bestuur heeft besloten om de ondergrens van de bandbreedte van de renteafdekking te verkleinen: de bandbreedte van de renteafdekking is van -5%/5% naar -3%/5% gebracht.
- **Curve beleid**
Het bestuur heeft besloten om een specifiek curvebeleid vast te stellen. Er zullen 3 buckets (10, 20 en 20+) vormgegeven worden. De bandbreedte zal -5%/5% worden. Hierdoor wordt het curve risico verkleind.

De strategische portefeuille in 2021 was als volgt.

Beleggingscategorie	Strategische portefeuille	Bandbreedte
Aandelen	40%	35% - 45%
Onroerend goed	10%	5% - 15%
Return portefeuille	50%	45% - 55%
LDI portefeuille	40%	35% - 45%
Hypotheke	10%	5% - 15%
Matching portefeuille	50%	45% - 55%

Het beleggingsbeleid is met een 50% allocatie naar return portefeuille (aandelen en onroerend goed) relatief risicovol. Het bestuur is zich hiervan bewust en het past binnen de risicohouding. Het fonds profiteert hierdoor van stijgende aandelenkoersen en een stijgende rente. Uiteraard is de keerzijde ook waar: de financiële positie wordt slechter indien aandelenkoersen dalen en/of de rente daalt. Het fonds heeft de afgelopen jaren geprofiteerd van stijgende aandelenkoersen en is gepositioneerd om te profiteren van rentestijgingen. Ten opzichte van veel andere fondsen heeft ons fonds daarmee meer herstelkracht. Het bestuur beschouwt dit als pluspunt. In 2021 is een ALM studie uitgevoerd waarbij de conclusie was dat het beleggingsbeleid (verhouding returnportefeuille en matching portefeuille) nog steeds voldoet aan de risicohouding en de ambities van het fonds.

Verder wordt per beleggingscategorie een nadere indeling vastgesteld. Deze is als volgt.

Matching portefeuille	Normweging	Bandbreedte
LDI portefeuille	80%	70% - 90%
Woninghypotheke	20%	15% - 25%
Liquiditeiten	0%	0% - 5%

Aandelen	Normweging	Bandbreedte
Ontwikkelde markten	22,5%	17,5% - 27,5%
Ontwikkelde markten (gehedged)	67,5%	57,5% - 77,5%
Emerging markets	10,0%	5,0% - 15,0%
Onroerend goed	Normweging	Bandbreedte
Woningen	60%	50% - 70%

Winkels	20%	15% - 25%
Kantoren en bedrijfsruimte	20%	15% - 25%

Resultaten beleggingsportefeuille

Het totaal rendement van de gehele portefeuille over 2021 bedroeg 9,0%. De returnportefeuille heeft een mooi absoluut rendement behaald. De beleggingsrendementen voor BPF Waterbouw in 2021 en 2020 waren als volgt.

Beleggingscategorie	2021		2020	
	Rendement	Benchmark	Rendement	Benchmark
Return portefeuille	20,6%	20,8%	9,1%	9,2%
- Onroerend goed	12,1%	12,1%	4,0%	4,0%
- Aandelen	23,0%	23,3%	10,4%	10,5%
Matching portefeuille	-2,9%	-3,3%	5,1%	6,1%
- LDI portefeuille	-4,2%	-3,2%	5,5%	6,2%
- Woninghypotheek	2,5%	-3,4%	2,8%	5,0%
Totaal	9,0%	8,9%	7,4%	8,6%

Het bestuur voert een dynamisch rente-afdekkingsbeleid. Hierbij wordt het renterisico afgedekt op basis van de marktrente en wordt een bandbreedte gehanteerd van 5% rond de normweging. De staffel van het dynamische rente-afdekkingsbeleid is als volgt op basis van de 20 jaars swaprente.

Marktrente	Norm-afdekking
< 1,0%	20%
1,0% - 2,0%	21%
2,0% - 2,5%	33%
2,5% - 3,0%	45%
3,0% - 3,5%	58%
> 3,5%	71%

Het pensioenfonds voert hierbij een specifiek curve beleid. Er zijn drie buckets (10, 20 en 20+) vormgegeven. De bandbreedte is -5%/5%. Hierdoor wordt het curve risico verkleind.

Het pensioenfonds heeft ook een valuta-afdekkingsbeleid. Voor de matching portefeuille en onroerend goed portefeuille is dat niet noodzakelijk, aangezien deze bestaan uit Euro beleggingen. De aandelenportefeuille wordt voor ontwikkelde markten voor 75% afgedekt (bandbreedte 65%-85%). De valuta voor de emering markts portefeuille worden niet afgedekt. De reden hiervoor is dat de belangen in de individuele valuta relatief klein zijn en het afdekken relatief duur is.

Verantwoord beleggingsbeleid

Voor het verantwoord beleggingsbeleid hanteert het Pensioenfonds een internationaal geaccepteerd raamwerk voor verantwoord ondernemen, namelijk het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact).

Het UN Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

1. Mensenrechten;
2. Arbeidsnormen;
3. Milieu;
4. Anticorruptie.

Deze vier hoofdthema's zijn vertaald naar de onderstaande 10 principes van UN Global Compact:

1. Bedrijven dienen binnen de grenzen van hun invloedssfeer de internationaal uitgevaardigde mensenrechten te eerbiedigen;
2. Bedrijven dienen zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig worden aan schending van de mensenrechten;
3. Bedrijven dienen de vrijheid van vakverenigingen en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
4. Bedrijven dienen iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid uit te bannen;
5. Bedrijven dienen te voldoen aan de effectieve afschaffing van kinderarbeid;

6. Bedrijven dienen discriminatie in arbeid en beroep uit te bannen;
7. Bedrijven dienen voorzorg te betrachten bij hun benadering van milieu uitdagingen;
8. Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen die een groter milieubesef bevorderen;
9. Bedrijven dienen de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren;
10. Bedrijven dienen elke vorm van corruptie tegen te gaan, inclusief afpersing en omkoping.

Het UN Global Compact bestaat uit de hierboven genoemde tien breed geaccepteerde principes. Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, principes van de International Labour Organisation (ILO), de Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling en de VN-conventie tegen corruptie. Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Het Pensioenfonds houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de Informatieverschaffingsverordening Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de nog te verschijnen secundaire wetgeving. De redenen hiervoor zijn de volgende:

- Het Pensioenfonds heeft minder dan 500 medewerkers en heeft derhalve de mogelijkheid om geen rekening te houden met het genoemde artikel 4 van de SFDR.
- De rapportagekosten zijn hoog.
- De secundaire wetgeving is nog niet officieel gepubliceerd. Hiermee is onzeker waaraan het Pensioenfonds zich committeert, wat het effect is en wat de kosten zijn.

Overigens houden de beleggingen van het pensioenfonds daarmee ook geen rekening met de EU-criteria voor ecologische duurzame economische activiteiten.

Het Pensioenfonds zal het bovenstaande (“opt-out”) heroverwegen zodra de secundaire wetgeving (de zogenaamde “regulatory technical standards”) officieel gepubliceerd is.

Het Pensioenfonds heeft het IMVB-convenant ondertekend. Dit convenant en de Informatieverschaffingsverordening SFDR overlappen elkaar deels. Uiteraard zal het Pensioenfonds wel de eisen uit het convenant blijven volgen.

Het Pensioenfonds classificeert haar pensioenregeling als een duurzaam product dat ecologische of sociale kenmerken promoot, waarbij gedeeltelijk in duurzame producten wordt belegd. Het instrumentarium voor verantwoord beleggen is groot. Het pensioenfonds heeft gekozen voor een aantal instrumenten voor de wereld aandelen portefeuille en de bedrijfsobligatie portefeuille:

1. Screening op schendingen van internationale normen

Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen

Wij vinden het belangrijk dat actief de dialoog wordt aangegaan met ondernemingen waarin wij beleggen. Dit heeft als doel een positieve gedragsverandering te realiseren bij de onderneming en de onderneming aan te sporen tot lange termijn waardecreatie. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen. Engagement is dan ook een centraal instrument binnen ons MVB-beleid. Het pensioenfonds belegt in aandelenfondsen waarbinnen engagement wordt uitgevoerd.

3. Uitsluitingsbeleid;

De volgende uitsluitingen gelden:

- Controversiële wapens;
- Tabak;
- UN Global Compact schenders.

Voor de beleggingen in opkomende markten (“emerging markets”) gelden deze uitsluitingen op dit moment nog niet.

4. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen is een van de belangrijkste aandeelhoudersrechten. Het Pensioenfonds belegt in aandelenbeleggingsfondsen waarbinnen gebruik wordt gemaakt van proxy voting. Het stemrecht is dan voorbehouden aan de beheerder van het beleggingsfonds.

Z-score

Jaarlijks wordt gemeten of het beleggingsrendement van het pensioenfonds BPF Waterbouw voldoet aan de zogenaamde Z-score (conform artikel 5 lid 5 sub b van het Vrijstellingsbesluit Wet BPF 2000). Bedrijven kunnen vrijstelling van deelname aan het bedrijfstakpensioenfonds aanvragen indien de Z-score van BPF Waterbouw, gemeten over een periode van 5 kalenderjaren, te laag is.

De Z-score wordt berekend op basis van de performance cijfers conform de gehanteerde standaarden. De Z-score van het BPF Waterbouw kwam over de periode 1 januari tot en met 31 december 2021 uit op 0,06 (2020: 1,33).

De ontwikkeling van de Z-score in de afgelopen 5 jaar is in het volgende overzicht weergegeven. Hieruit blijkt dat de gemiddelde Z-score over de laatste 5 jaar positief is.

	2021	2020	2019	2018	2017
Z-score	0,06	1,33	0,24	-0,18	1,05

1.9 Risicobeheer

Inhoud

Dit onderdeel is als volgt ingedeeld:

- Belangrijkste activiteiten in 2021
- Visie, doelen en uitgangspunten van Integraal Risico Management
- Risicohouding
- Risicobereidheid
- Opzet Integraal Risico Management
- Jaarlijks risicomangement proces
- Risico's van het fonds en uitwerking van de belangrijkste risico's

Belangrijkste activiteiten in 2021

In 2021 zijn de pensioenadministratie en financiële administratie van het fonds bij Visma Idella ingeregeld. Tijdens de transitie zijn doorlopend de risico's door het fonds geanalyseerd en met Visma Idella afgestemd. Hiervoor fungeerde in 2021 een stuurgroep, een interne transitie manager en een operationeel overleg. Vanaf begin 2021 waren de kernprocessen van de pensioenuitvoering operationeel bij Visma Idella en door het jaar heen is de administratie gefaseerd door Visma Idella verder ingeregeld. Vanuit de eerste, tweede en derde lijn van BPF Waterbouw hebben in 2021 verschillende controles op de inregeling van de administratie plaatsgevonden, waarbij er afstemming tussen de lijnen was via een periodiek overleg. Visma Idella heeft voor de dienstverlening aan BPF Waterbouw in samenwerking met het fonds een NFR-rapportage ontwikkeld om op kwartaalbasis het fonds inzicht te geven in de beheersing van de niet-financiële risico's voor de aan Visma Idella uitbestede processen. Deze rapportage is in 2021 ieder kwartaal (vanaf Q1) uitgebracht en beoordeeld door het fonds. Daarnaast heeft Visma Idella in samenwerking met het fonds het ISAE 3402-raamwerk in 2021 aangescherpt, zodat het fonds gericht de werking van de beheersmaatregelen voor de uitbestede processen kan beoordelen en monitoren.

In 2021 waren de effecten vanuit Covid-19 op de beleggingsportefeuille beperkt en was daarmee met name de beheersing van de operationele risico's vanuit Covid-19 van belang. Voor de uitbestede diensten is, onder andere vanuit de SLA-rapportages en NFR-rapportages, door het jaar heen het business continuity management met aandacht voor thuiswerken bij de uitbestedingspartijen gemonitord. Daarnaast hebben het bestuur het VO en de RvT, net als in 2020, volledig digitaal vergaderd. Vanuit Covid-19 zijn hierdoor geen operationele issues ontstaan.

In de zomer van 2021 is een onderzoek vanuit DNB naar de Informatiebeveiliging en cybersecurity bij het fonds afgerond. Het fonds heeft daarvoor twee self-assessments Informatiebeveiliging en cybersecurity bij DNB aangeleverd, waarbij per beheersmaatregel een volwassenheidsniveau gemotiveerd is vastgesteld gebaseerd op onderliggende documentatie. Dit betrof een self-assessment voor de bestuursomgeving van het fonds die door het bestuur ingevuld is en een self-assessment voor de pensioenadministratie die door Visma Idella is ingevuld. Beide self-assessments zijn middels onafhankelijke audits vanuit de aangeleverde bewijsvoering gecontroleerd. Voor de self-assessment van Visma Idella is deze controle door KPMG uitgevoerd en voor de self-assessment vanuit het fonds is de controle door de sleutelfunctiehouder interne audit uitgevoerd. De self-assessment vanuit het fonds is vanuit de sleutelfunctiehouder als voldoende beoordeeld, wat wil zeggen dat het fonds voldoet aan de door DNB vereiste niveaus. Voor de self-assessment vanuit Visma Idella waren er enkele verbeteracties die door Visma Idella worden uitgevoerd om te komen tot de vereiste volwassenheidsniveaus voor alle 58 IT controls. Medio 2022 zal het fonds de opvolging hiervan beoordelen vanuit een door Visma Idella geactualiseerde self-assessment Informatiebeveiliging en cybersecurity.

Eind 2021 heeft het fonds de eerste Eigenrisicobeoordeling (ERB) afgerond en samengevat in een ERB-rapportage die begin 2022 bij DNB is opgeleverd. Onderdeel van de Eigenrisicobeoordeling was een ALM-studie waarin door het bestuur alternatieven voor de beleggingsmix en voor de rentestafel onderzocht zijn. Daarnaast zijn binnen de ALM-studie de effecten vanuit een nieuwe premiestafel (minimum vaste premie van 17,2%), vanuit inflatie- en klimaatscenario's en vanuit het nieuwe pensioenstelsel onderzocht. Deze nieuwe en opkomende risico's zijn in de ERB aangevuld met een analyse van het voldoen aan de huidige en aankomende

ESG wetgeving, van de beveiliging tegen cyberaanvallen bij de PUO, vermogensbeheerder en het fonds en van de mogelijke effecten vanuit de schaalgrootte van het fonds. Binnen de ERB is de doelmatigheid van het risicobeheer aangetoond vanuit een door het bestuur ingevulde en besproken vragenlijst over de volwassenheidsniveaus voor het integraal risicomanagement (conform referentiekader IRM vanuit DNB). Het bestuur heeft vanuit de ERB vervolgcities vastgesteld met een planning voor opvolging van de verbeteracties. De opvolging van planning zal in 2022 door de risicomanagement functie gemonitord worden.

Naast de bovenstaand beschreven risicoanalyses is in 2021 een analyse uitgevoerd van het risico op naleving van wet- en regelgeving voor het fonds, wat heeft gezorgd voor een aanscherping van het proces rond het bijhouden van wet- en regelgeving door het fonds. Voor verdere borging van het jaarwerkproces is er een risicoanalyse uitgevoerd en periodiek geactualiseerd. Daarnaast zijn in 2021 tijdens meerdere sessies met het bestuur de voorbereidingen getroffen voor een SWOT-analyse die begin 2022 door het fonds is afgerond. Tot slot is een beleidsdocument opgesteld voor de datakwaliteit van het fonds, waarbij de scope lag op de data vanuit de pensioenadministratie. In 2022 zal het beleidsdocument uitgebreid worden met data vanuit vermogensbeheer en custody.

Naast deze risicoanalyses is door BPF Waterbouw in 2021 de Integraal Risicomanagement (IRM)-jaarcyclus doorlopen. Deze jaarcyclus is hierna opgenomen bij het onderdeel “Jaarlijks risicomanagement proces”. Daarbij is in 2021 een IRM-jaarplan opgesteld en uitgevoerd. Daarnaast zijn de IRM-kwartaalrapportages door de sleutelfunctiehouder risicobeheer met het bestuur besproken. Met deze integrale rapportages is het inzicht in en grip op de risico's van het fonds verbeterd. Tenslotte zijn begin 2022 het risicoregister, de IRM-functie en het IRM-beleidsplan geëvalueerd. De evaluaties vanuit de jaarcyclus hebben tot kleine aanpassingen voor de risico's geleid.

Visie, doelen en uitgangspunten van Integraal Risico Management

Uitgangspunt voor het integraal risicomanagement is de algemene voor het fonds per september 2017 vastgelegde missie, visie, strategie. De visie, doelen en uitgangspunten voor integraal risicomanagement vloeien voort uit deze algemene missie, visie, strategie.

Fondsmissie

Wij streven ernaar om de pensioenen van onze deelnemers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk te verzorgen, rekening houdend met de wensen van sociale partners als opdrachtgevers. Dit streven vullen we in via een zorgvuldig en evenwichtig pensioenbeleid en een uitvoeringsorganisatie die hoogwaardige kwaliteit levert en die veel waarde hecht aan de kernwaarden integriteit, betrouwbaarheid, kostenbewustzijn, transparantie, flexibiliteit en duurzaamheid.

Risicobewuste cultuur

Integraal Risico Management kan alleen succesvol uitgevoerd worden wanneer het bestuur en de bestuursondersteuning van het pensioenfonds risico's continu monitoren en afwegen in relatie tot de risicohouding en risicobereidheid van het fonds. Het Integraal Risico Management is daarom onderdeel van het opstellen van de strategie en beleid en het doorlopen van de bestuurlijke jaarcyclus. Binnen de dialoog wordt de afweging tussen kansen en risico's meegenomen en Integraal Risico Management is onderdeel van de vergaderingen.

Bij BPF Waterbouw wordt de risicobewuste cultuur op meerdere vlakken geborgd. Dit gebeurt onder andere door bij de werving en selectie van nieuwe bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau het risicobewustzijn en de kennis en competenties van risicomanagement mee te nemen. Daarnaast wordt bij het opstellen van beleid en de besluitvorming een risicoparagraaf toegevoegd en begeleidt de tweedelijns risicobeheer sleutelfunctie het bestuur bij het doorlopen van de IRM-jaarcyclus. Educatie en notities worden opgesteld om het bewustzijn over en de kennis van integraal risicomanagement verder te verhogen en Integraal Risico Management is een vast onderdeel van de vergaderingen. Ten slotte verlangt BPF Waterbouw bij uitbesteding van processen eenzelfde risicobewuste cultuur bij de uitbestedingspartijen en neemt dit ook mee in haar selectie.

Vertaling naar visie op risicomanagement

Bij het realiseren van de fondsmissie benut BPF Waterbouw kansen en loopt het fonds tegelijkertijd risico's. Via Integraal Risico Management beheerst het fonds risico's die het realiseren van de doelen kunnen bedreigen en zoekt het fonds bewust en beheerst risico's die als kans kunnen bijdragen aan de fondsdoelen.

Door tijdig signaleren kan het bestuur proactief inspelen op risico's en een afgewogen geheel van beheersmaatregelen samenstellen. Het bestuur heeft naast deze harde risico's aandacht voor meer zachte kanten van risicomanagement, zoals risicobewustzijn en cultuur. De risicocultuur kenmerkt zich door gedrag en naleven van afspraken en is bepalend voor effectiviteit van risicomanagement.

Doelen van het integraal risicomanagement:

- Bijdragen aan het realiseren van de fondsmissie en -strategie door het periodiek signaleren van grote risico's en disruptieve trends.
- Kwalitatief betere bestuurlijke besluitvorming via tijdige, juiste en volledige risico-informatie die is gebaseerd op de samenhang van alle risico's.
- Bestuurlijk bewust omgaan met en sturen op risico's: welke risico's nemen en welke vermijden?
- Koppelen van de beheersing aan de risicobereidheid van het fonds met het doel de beheersing op het overeengekomen niveau toe te passen.
- Efficiëntie en effectiviteit van risicomanagementactiviteiten door processen, rapportages en methoden op elkaar te laten aansluiten.
- Een zelflerende organisatie die zich aanpast aan risico's in een continue veranderende omgeving.

Uitgangspunten voor effectief integraal risicomanagement:

- Aandacht voor risicobewustzijn in het bestuur, beleggingsadviescommissie, bestuursondersteuning, uitvoeringsorganisatie en eventuele uitbestedingspartijen.
- Integratie in bestaande processen en in de besluitvorming.
- Risico's worden tijdig gesignaleerd en adequaat beheerst vanuit een integraal kader.
- Uitvoering gebaseerd op vooraf vastgestelde kaders, binnen risicobereidheid en toleranties.
- Dynamisch, iteratief en anticiperend op veranderingen en gericht op continue verbeteren.
- De governance waarborgt de onafhankelijkheid van de risicomanagementfunctie.
- Rekening houden met menselijk gedrag en culturele factoren.
- Aansluiten bij de complexiteit van de pensioenuitvoering.

Risicohouding

Het fonds stelt in overleg met fondsorganen en sociale partners de risicohouding vast.

- Korte termijn: gebaseerd op Vereist Eigen Vermogen (VEV).
- Lange termijn: (ondergrenzen voor) de Haalbaarheidstoets voor inzicht in het pensioenresultaat over een periode van 60 jaar.

De door het bestuur vastgestelde risicohouding op korte termijn is:

- Voor de strategische beleggingsportefeuille per 31 december 2021 een VEV van 120,3%.
- Per 30 juni 2017 bij een beleggingsportefeuille vastgesteld op basis van ondergrenzen resp. bovengrenzen van de bandbreedtes een VEV van 120,7% resp. 128,7%. Deze grenswaarden worden regelmatig opnieuw vastgesteld. Vastgesteld is dat de doorbreking van de ondergrens per 31 december 2021 het gevolg is van de gedaalde rente sinds het vaststellen van de bandbreedtes per 30 juni 2017. Van een wijziging van de risicohouding is dus geen sprake.

De door het bestuur vastgestelde risicohouding op lange termijn is als volgt:

- Ondergrens pensioenresultaat voor feitelijke dekkingsgraad per 1 januari 2015: 90% van een volledig voor prijsontwikkeling geïndexeerd pensioen. Deze ondergrens geeft aan dat volledige toekenning van toeslagen niet te verwachten is. Bij vaststelling zijn verschillende aspecten meegewogen, zoals wat het verwachte pensioenresultaat is bij een de beleidsdekkingsgraad gelijk aan de kritische dekkingsgraad (87,5%). Het verwachte pensioenresultaat is in dat geval ongeveer 90%.

- Maximale afwijking van verwacht pensioenresultaat in het slechtweerscenario: 35%. Het fonds acht de risico's die het beleggingsbeleid met zich meebrengt aanvaardbaar en passend. Op korte termijn komt dit tot uitdrukking in de VEV en voor lange termijn via de maximale afwijking van het pensioenresultaat.
- Ondergrens verwacht pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie (dekkingsgraad is gelijk aan het vereist eigen vermogen) is 95%. In de evenwichtssituatie is sprake van een toereikende solvabiliteit. Hieruit blijkt dat het pensioenresultaat onzeker is.

Verantwoordingsorgaan en sociale partners zijn betrokken bij vaststelling van de ondergrenzen en de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets en hebben daarmee ingestemd. De uitkomsten van aanvangshaalbaarheidstoets en haalbaarheidstoets 2020 vormden voor hen geen aanleiding om de risicohouding te herzien. De RvT is betrokken bij het proces van vaststellen van de risicohouding.

Risicobereidheid

De risicobereidheid van BPF Waterbouw is uitgewerkt in een aantal kwalitatieve uitgangspunten met betrekking tot de risico-acceptatie ('statements') voor de hoofd risico-categorieën (Financieel, Strategisch & Omgeving, Operationeel en Integriteit & Compliance).

Kwalitatieve uitgangspunten voor risicoacceptatie
Financieel
<p><i>Doelstellingen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Op korte termijn beperken van het risico op kortingen • Behalen van een optimaal reëel lange-termijn rendement • Stabiele premie • Optimaal pensioenresultaat. • In besluitvorming is het meenemen van evenwichtige belangenafweging ten alle tijde geborgd. <p><i>Risico's worden geaccepteerd tenzij:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte pensioenresultaat (lange termijn, 15 jaar) of de zekerheid van de nominale en reële uitkering zodanig is dat verwachtingen van deelnemers en pensioengerechtigden niet worden waargemaakt en/of dat afspraken met sociale partners niet worden behaald. • De premie zodanig is dat de verwachtingen van de contractpartners dan wel dat afspraken met sociale partners niet worden behaald. • Hierdoor niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving
Strategisch & Omgeving
<p><i>Doelstellingen:</i></p> <p>Hoge tevredenheid onder deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners met betrekking tot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteit van geleverde producten en diensten • Distributiekanaalen waarmee deelnemers, werkgevers en sociale partners worden bereikt • Imago/reputatie. <p>Om de strategie van BPF Waterbouw te realiseren is de uitvoering van wezenlijk belang.</p> <p><i>Risico's worden geaccepteerd tenzij:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit leidt tot lage tevredenheid • Het imago van BPF Waterbouw wordt geschaad • Niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving of het oordeel van de toezichthouder negatief is.
Operationeel
<p><i>Doelstelling:</i></p> <p>Betrouwbare uitvoering van de pensioenregeling en beperken van uitvoeringsrisico's.</p> <p><i>Risico's worden geaccepteerd tenzij:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deze impact hebben op de kwaliteit van de uitvoering (pensioenbeheer en vermogensbeheer) • Deze impact hebben op de kwaliteit van de interne beheersing • Het niet meer mogelijk is om het niveau van uitvoeringskosten waar te maken van verwachtingen van deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners • Niet aan wet- en regelgeving wordt voldaan of het oordeel van de toezichthouder negatief is.

Kwalitatieve uitgangspunten voor risicoacceptatie
Integriteit & Compliance
Doelstelling: Voldoen aan wet- en regelgeving.
Risico worden geaccepteerd tenzij: <ul style="list-style-type: none"> • Niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving • De relatie met de toezichthouder negatief wordt beïnvloed.

Risicotolerantiegrenzen algemeen

BPF Waterbouw hanteert de volgende werkwijze voor het uitwerken van grenzen aan risicotolerantie:

Ondergrens	Basis	Bovengrens
<ul style="list-style-type: none"> • Materiële bedreiging voor strategie • Situatie gericht op belang groep belanghebbenden die ongewenst is • Situatie vraagt om onmiddellijke actie 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunend aan strategie • Situatie gericht op belang stakeholder die conform wens fonds is. • Geplande acties nodig om dit zo te houden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maximale waardecreatie • Omschrijving van beter dan verwachte situatie. • Geen actie benodigd

Risicotolerantie uitgewerkt voor de stakeholders

Strategische speerpunten		-/-	Basis	+/+
1. Op basis van pensioenregeling en risicohouding realiseren van een optimaal pensioenresultaat voor deelnemers en pensioengerechtigden en een haalbare premie voor deelnemers en werkgevers in de waterbouwsector.	Verwacht pensioenresultaat (lange termijn, 15 jaar)	70% ALM 2021, p34	100% ALM 2021, p34	128% (actief) 102% (inactief)
	Verwacht pensioenresultaat (middellange termijn, 5 jaar)	90% ALM 2021, p18	100% ALM 2021, p18	110% (actief) 101% (inactief)
	Zekerheid uitkering (middellange termijn, tot 5 jaar)	5,0% kans op korting 1,5% gem. korting ALM 2021, p18	Niet van toepassing	Niet van toepassing
	Premiehoogte en aanpassing	Ondergrens: wettelijk gedempte kostendeckende premie op basis van verwacht rendement met een minimum van 17,2%	Niet van toepassing	Bovengrens: niet expliciet vastgesteld. Premiehoogte wordt jaarlijks afgestemd tussen bestuur en sociale partners. Bij het bereiken van de bovengrens kunnen sociale partners de pensioenregeling aanpassen
2. Draagvlak bij stakeholders, waaronder sociale partners en opdrachtgevers.		Ontbreken van representativiteit (<60% van totaal aantal medewerkers sector moet werkzaam zijn bij werkgevers die verplichtstelling ondersteunen)	Representativiteit voor verplichtstelling Behoud van vrijwillige aansluitingen	Uitbreiding verplichtstelling Uitbreiding van vrijwillige aansluitingen
3. Communicatie met de deelnemers.		Voldoen aan wettelijke communicatieregels	Voldoen aan wettelijke communicatieregels + Basisplanner	Basis + Digitaal dossier met handelingsperspectief

Strategische speerpunten	-/-	Basis	+/+
4. Kostenefficiënte uitvoering en besturing.	Ondergrens uitvoeringskosten is niet < 25% laagste peers Vermogens-beheerkosten niet < 20 basispunten	Uitvoeringskosten onder mediaan voor 5 tot 10 peers Vermogens-beheerkosten niet < 30 basispunten	Bovengrens uitvoeringskosten is niet > 25% hoogste peers Vermogens-beheerkosten niet > 50 basispunten
5. Voorbereid op wijzigingen pensioenstelsel.	Niet binnen 2 jaar in staat om regeling en administratie op pensioenstelsel aan te passen	Binnen 2 jaar in staat om regeling en administratie op pensioenstelsel aan te passen	Nu in staat om regeling en administratie op pensioenstelsel aan te passen
6. Toekomstbestendige uitvoering pensioenadministratie waarborgen.	Uitvoeringsorganisatie heeft minimaal toekomstperspectief van 2 jaren	Uitvoeringsorganisatie heeft minimaal toekomstperspectief van 5 - 10 jaren	Uitvoeringsorganisatie heeft minimaal toekomstperspectief van > 10 jaren

Bij de strategische speerpunten zijn door BPF Waterbouw de volgende strategische risico's geïdentificeerd.

Strategisch speerpunt	Strategische risico's
1. Op basis van pensioenregeling en risicohouding realiseren van een optimaal pensioenresultaat voor deelnemers en pensioengerechtigden en een haalbare premie voor deelnemers en werkgevers in de waterbouwsector.	<ul style="list-style-type: none"> • Balansrisico • Beleggingsrisico • Verzekeringstechnisch risico
2. Draagvlak bij stakeholders, waaronder sociale partners en opdrachtgevers.	<ul style="list-style-type: none"> • Verandervermogen • Reputatierisico • Omgevingsrisico • Naleving wet- en regelgeving
3. Communicatie met de deelnemers.	<ul style="list-style-type: none"> • Reputatierisico • Communicatierisico
4. Kostenefficiënte uitvoering en besturing.	<ul style="list-style-type: none"> • Kostenrisico • Risico Besturing en Processen • Uitbestedingsrisico
5. Voorbereid op wijzigingen pensioenstelsel.	<ul style="list-style-type: none"> • Strategisch risico • Verandervermogen • Omgevingsrisico • Risico Besturing en Processen • Uitbestedingsrisico • Naleving wet- en regelgeving
6. Toekomstbestendige uitvoering pensioenadministratie waarborgen.	<ul style="list-style-type: none"> • Risico Besturing en Processen • Uitbestedingsrisico

Opzet Integraal Risico Management

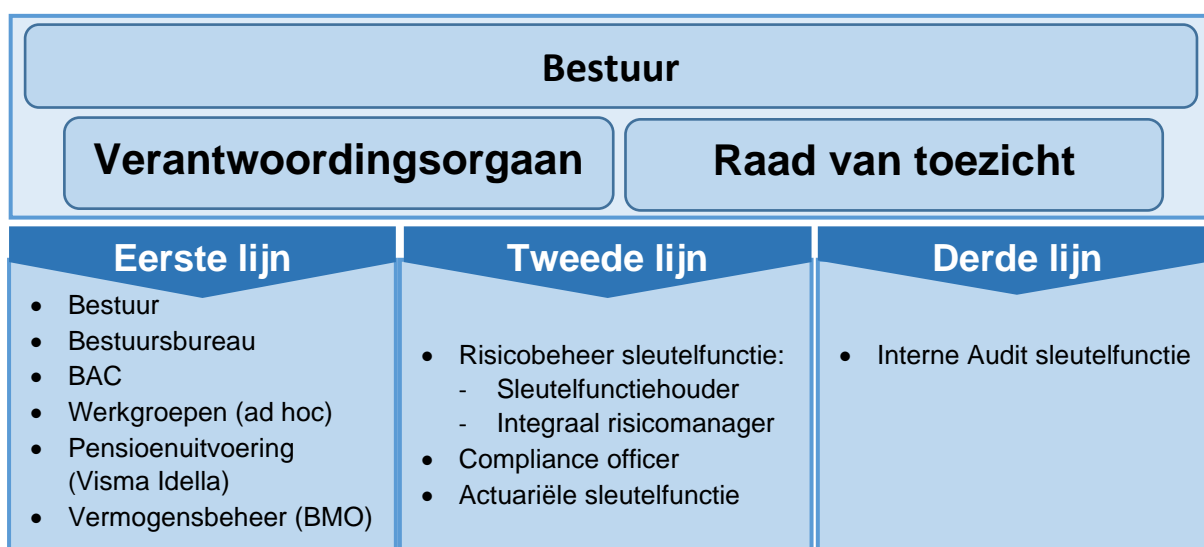
'Three lines of defence'- model

De opzet van het Integraal Risico Management (IRM) is gebaseerd op het 'three lines of defence'-model. Dit model beoogt een wijze van samenwerken en denken die bijdraagt aan versterken van de risicocultuur van BPF Waterbouw en nemen van verantwoordelijkheid voor risico's.

Lijn	Toelichting
Eerste	Opstellen beleid en uitvoering van de werkzaamheden. De eerste lijn binnen het Integraal Risico Management is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het beleid en voor de operationele uitvoering. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het beleid en het bestuursbureau coördineert de uitvoering hiervan. De commissies / ad-hoc werkgroepen zien tevens toe op de uitvoering

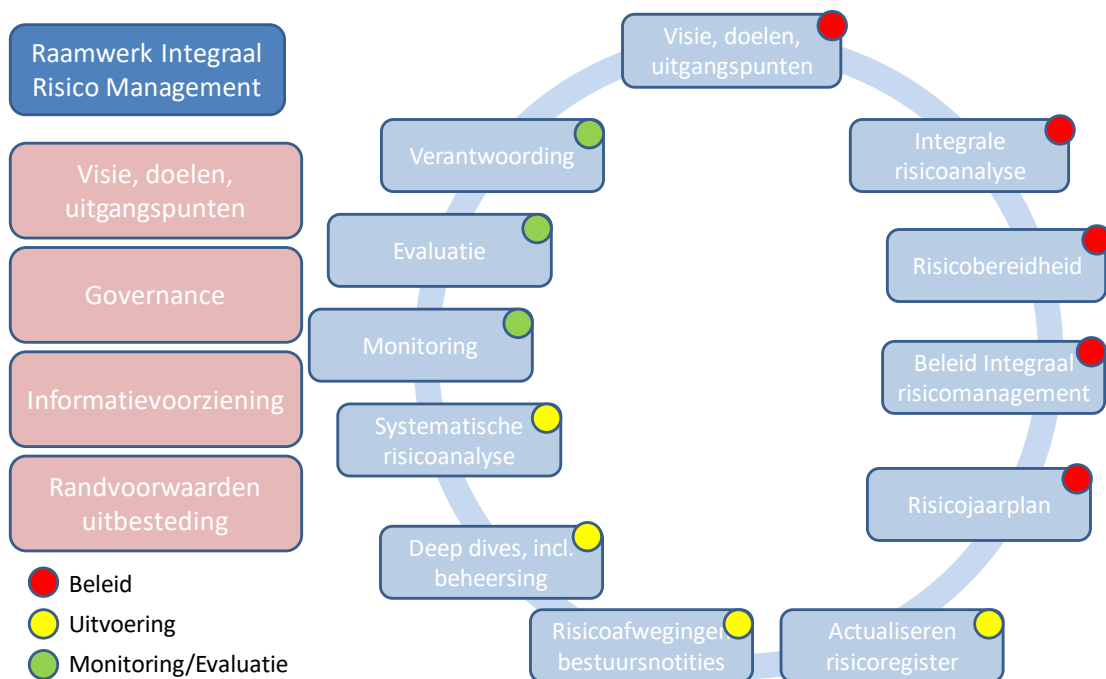
	van het door het bestuur uitgewerkte beleid. De operationele uitvoering van de activiteiten pensioenuitvoering (pensioenadministratie en financiële administratie) en vermogensbeheer is uitbesteed.
Tweede	<u>Controle op risicobeheersing</u> De tweede lijn, gevormd door de sleutelfuncties risicobeheer en actuariëel en de compliance officer, ondersteunt en adviseert de eerste lijn bij het identificeren en bewaken van risico's en coördineert de IRM-activiteiten. Ook monitort en beoordeelt de tweede lijn de ontwikkeling van het risicoprofiel (incl. de risicobeheersing) en toetst of deze in lijn is met de risicobereidheid.
Derde	<u>Assurance en evaluatie van de risicobeheersing</u> De interne audit sleutelfunctie vormt de derde verdedigingslijn en voorziet het bestuur van aanvullende zekerheid over de risicobeheersing. Daarbij voert de sleutelfunctiehouder een onafhankelijk beoordeling uit van de opvolging van het IRM- beleid en adviseert daarover aan het bestuur.

Hierna volgt een overzicht van de opzet van het 'three lines of defence'- model.

Jaarlijks risicomanagement proces

BPF Waterbouw gebruikt de hiernavolgende Integraal Risico Management-cyclus voor periodiek doorlopen van de risicomanagementprocessen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar drie hoofdcategorieën: beleid, uitvoering en monitoring en evaluatie. Visie van BPF Waterbouw is dat Integraal Risico Management een iteratief proces is, waarbij de stappen niet noodzakelijk in de hierna beschreven volgorde hoeven te worden doorlopen.

Beleid

Het bestuur start het proces door de visie te vertalen naar strategische speerpunten. Voor deze speerpunten worden strategische risico's geïdentificeerd en geanalyseerd. Daarbij wordt via beoordelen van scenario's vastgesteld welke risico's zich kunnen voordoen en hoe. Voor de strategische doelen en risico's zijn door het bestuur risicotolerantiegrenzen geformuleerd, waarmee de risico's getoetst worden. De belangrijkste strategische risico's worden voor diepgaande analyse opgenomen in het risicojaarplan.

In de risicoanalyse wordt in eerste instantie voor een risico de kans en de impact vastgesteld zonder dat sprake is van beheersing (bruto risico). Vervolgens wordt vastgesteld of het bruto risico binnen de vooraf geformuleerde risk appetite (risicotolerantiegrenzen) valt. Belangrijk is dat het bestuur vaststelt welke risico's zij aanvaardbaar acht voor het bereiken van het doel en de risicobereidheid.

Het fonds beheert een risicoregister waarin de beoordeling van bruto risico vastligt. Strategische risico's met hoge kans en impact krijgen prioriteit binnen het Integraal Risico Management. Ieder risico kent zijn eigen beheersingsmaatregelen die worden vastgelegd en vastgesteld. Daarbij wordt ook de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen (opzet) beoordeelt. Uitkomst hiervan is een vastgesteld netto risico.

Het fonds kiest bewust welke risico's het wil lopen. Er wordt uitsluitend belegd in voor het bestuur begrijpelijke transparante beleggingscategorieën en -instrumenten met duidelijke doelen. Voor een juiste balans tussen risico en rendement wordt voor zover mogelijk rekening gehouden met de meetbaar gemaakte risicobereidheid van deelnemers en pensioengerechtigden.

Uitvoering

Het risicoregister wordt doorlopend bijgewerkt op basis van periodieke financiële rapportages, rapportages vanuit uitbestedingspartijen, site visits en gesprekken met stakeholders. Daarnaast vinden conform het IRM-jaarplan (diepgaande) risicoanalyses plaats en wordt bij besprekingen door het bestuur geborgd dat risicoafwegingen voldoende terugkomen. Relevante (externe) ontwikkelingen en nieuwe of opkomende risico's kunnen aanleiding geven tot een deep dive of systematische risicoanalyse.

Monitoring/Evaluatie

Door het jaar heen wordt de effectiviteit van de beheersmaatregelen (werking) gemonitord. Voor de financiële risico's vindt periodieke monitoring plaats aan de hand van maatstaven en vastgestelde grenzen in financiële maandrapportages en kwartaal performance en risico-rapportages. Voor het totale integraal risicobeheer wordt via het geactualiseerde risicoregister en rapportages vanuit (o.a. SLA-rapportages, ISAE 3402 en ISAE 3000) en site visits bij uitbestedingspartijen ieder kwartaal een integrale risicorapportage opgesteld. Daarbij wordt voor de verschillende risico's het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen gemonitord. Van belang is of het vastgestelde netto-risico nog steeds past binnen de risk-appetite en of de genomen beheersingsmaatregelen nog voldoen. De sleutelfunctiehouder risicobeheer bespreekt de IRM-rapportage ieder kwartaal met het bestuur.

Tussentijds zullen naar aanleiding van eventuele onvoorziene incidenten en ontwikkelingen de beheersingsmaatregelen indien nodig worden aangepast. Zodra significante veranderingen in impact, waarschijnlijkheid of beheersing van de risico's waargenomen worden, zal het beleid bijgesteld moeten worden. Door het beleid tijdig bij te stellen, blijven de beheersmaatregelen passen bij de aard van de risico's en kan indien nodig de prioriteitstelling of zwaarte van een beheersmaatregel aangepast worden.

Minimaal ééns in de drie jaar wordt het totale integrale risicobeheer door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een Eigenrisicobeoordeling (ERB). Bij de ERB worden door het bestuur materiële scenario's bepaald die de strategische doelen kunnen bedreigen. Vervolgens worden de effecten vanuit de scenario's inzichtelijk gemaakt en wordt door het bestuur besproken of dit past binnen de gestelde risicobereidheid en of de beheersmaatregelen effectief zijn. Vanuit de ERB worden vervolgacties geformuleerd en de toezichthouder (DNB) wordt geïnformeerd via een rapportage over de totale ERB.

Risicotaxonomie voor het beoordelen van risico's

Navolgende risicotaxonomie is de basis voor identificatie van strategische risico's bij de strategische speerpunten en wordt doorlopend bijgewerkt voor opkomende risico's en jaarlijks herijkt.

Risicotaxonomie BPF Waterbouw			
Strategisch & Omgevingsrisico	Financieel risico	Operationeel risico	Integriteit & Compliance risico
<p>Strategisch risico</p> <ul style="list-style-type: none"> Productontwikkeling <p>Verandervermogen</p> <ul style="list-style-type: none"> BPF Waterbouw Sociale partners Uitbestedingspartijen <p>Reputatierisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Reputatie <p>Communicatierisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Effectiviteit communicatiestrategie <p>Omgevingsrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Politiek Toezichtrisiko Verplichtstelling en keuzevrijheid Collectiviteit en solidariteit Spanning ambitierisiko's Draagvlak deelnemers en samenleving ESG: aansluiting bij wensen deelnemers ESG: rapportageverplichtingen 	<p>Balansrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Rente (effect op VPV) Valuta Liquiditeit (mismatch) Koopkrachtverlies Concentratie en correlatie Premiëmarge regeling Premie ontvangst Waardering <p>Beleggingsrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Marktvolatiliteit Marktliquiditeit Kredietrisico Klimaatrisico Overig verantwoord beleggen <p>Verzekeringstechnisch risico</p> <ul style="list-style-type: none"> Sterfterisiko Arbeidsongeschiktheidsrisico Risico mutaties en kosten <p>Kostenrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Kosten 	<p>Risico Besturing en Processen</p> <ul style="list-style-type: none"> Kwaliteit bestuurlijk functioneren Beschikbaarheid Geschiktheid bestuur Verantwoordelijkheid Kennisconcentratie <p>Modelrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Model (aannname) <p>Uitbestedingsrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Alignment uitvoering en pensioenfonds Kwaliteit uitbesteding Continuïteit Afhankelijkheid Ketenafhankelijkheid Marktconformiteit Productrisico Contractrisico <p>Informatierisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Strategie en beleid Beschikbaarheid Integriteit Vertrouwelijkheid Aanpasbaarheid Cybersecurity Documentatie Managementinformatie Data 	<p>Naleving wet- en regelgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> Pensioenen Vermogensbeheer Communicatie Juridisch risico Pensioentoezegging Risico afdwingbaarheid contracten Fiscaal risico Data/privacy <p>Integriteitrisico</p> <ul style="list-style-type: none"> Belangenverstrengeling Corruptie (omkoping) Witwassen Fiscale fraude Terrorismedinanciering Omzeiling sanctiewet/-regelgeving Interne fraude Externe fraude Maatschappelijk onbetamelijk gedrag

Risico's van het fonds en uitwerking hiervan

Hierna volgt een kwalitatieve beschrijving van de risico's en de benadering van het bestuur. De kwantitatieve onderbouwing van vooral financiële risico's staat in de risicoparagraaf van de jaarrekening.

Financiële risico's

Renterisico						
Het matching- en renterisico ontstaat als rentefluctuaties leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat. Dit ontstaat bij ontoereikende afstemming voor rentelooptijden en rentevoet tussen rente-gevoelige activa en passiva (inclusief off-balance posten), waardoor verplichtingen anders reageren op renteveranderingen dan beleggingen.						
<u>Beheersing renterisico</u>						
Het bestuur voert een dynamisch rente-afdeckingsbeleid, met de volgende staffel. Deze staffel is in 2022, naar aanleiding van de ALM-studie, aangepast.						
Invalshoek	Percentages					
UFR (20-jaars rente)	< 1,0%	1,0% - 2,0%	2,0% - 2,5%	2,5% - 3,0%	3,0% - 3,5%	> 3,5%
Afdekking (marktrente)	20%	21%	33%	45%	58%	71%
Uitgangspunten bij dit beleid zijn:						
<ul style="list-style-type: none"> • 20-jarige swaprente • Afdekking verplichtingen op basis van de marktrente • Bandbreedte voor aanpassing rente-afdekking -3% / 5% • Bandbreedte curve -5% / 5% • Realisatie van de aanpassing van de rente-afdekking middels een swaps-overlay is mogelijk, indien dit niet meer praktisch mogelijk is via de obligatie portefeuille. 						
<u>Monitoring renterisico</u>						
Het bestuur beoordeelt periodiek of de rente-afdekking met de gekozen bandbreedte aangepast dient te worden, waarbij de actuele rentestand, de dekkingsgraad en economische vooruitzichten in ogenschouw worden genomen.						
Elk kwartaal wordt middels een rapportage de feitelijke rente-afdekking (ex-ante en ex-post) afgezet tegen de verplichtingen.						

Valutarisico
Vanwege het beleggen in andere valuta dan de euro en door volatiliteit van wisselkoersen is er kans op financieel nadeel door het dalen van de beleggingen in niet euro-valuta.
<u>Beheersing valutarisico</u>
Naar verwachting wordt op lange termijn geen extra rendement behaald door valutarisico van ontwikkelde landen te nemen. Daarom wordt het valutarisico deels afgedekt. Voor opkomende landen is de keuze gemaakt om valutarisico niet af te dekken. Het fonds is voor de aandelen ontwikkelde markten voor 75% belegd in een valutahedged aandelenfonds waarmee de gewenste mate van afdekking kan worden bereikt.
<u>Monitoring valutarisico</u>
Het bestuur besluit op basis van de mate van valutarisico volgens kwartaalrapportages en over uitvoering van het valuta-afdeckingsbeleid of de valuta-afdekking aangepast moet worden.

Liquiditeitsrisico
Risico van liquiditeitstekorten door onvoldoende op elkaar afstemmen van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.
<ul style="list-style-type: none"> • Gerelateerd aan maandelijkse onttrekkingen voor pensioenbetalingen: risico is beperkt. • Gebruik derivaten voor afdekken van rente- en valutarisico: risico is aanzienlijk. • Gebruik illiquide beleggingen is beperkt (circa. 20%): Nederlandse hypotheek en onroerend goed.
<u>Beheersing liquiditeitsrisico</u>
Bij inzet van interest rate swaps limieten stellen voor de mate waarin leverage via derivaten is toegestaan. Eind 2021 zijn er geen interest rate swaps in portefeuille. Voor illiquide beleggingen zijn strategische onder-/bovengrenzen gesteld om voldoende liquide beleggingen in de portefeuille te borgen. Staatsobligaties, credits en beursgenoteerde aandelen zijn goed verkoopbaar en liquide.

Monitoring liquiditeitsrisico

Bestuur monitort via kwartaalrapportages mate van liquiditeitsrisico (verhouding liquide/illiquide).

Marktrisico

Risico van zodanige waardeveranderingen van de beleggingsportefeuille c.q. markverstoring dat:

- Niet volledig aan verplichtingen voldaan kan worden (marktvolatiliteit); en
- Beleggingen onvoldoende snel of tegen niet acceptabele prijzen kunnen worden omgezet in liquide middelen waardoor financieel nadeel (marktliquiditeit).

Het fonds neemt bewust marktrisico omdat hier, naar verwachting, een risicopremie tegenover staat. Het bestuur herijkt periodiek met behulp van een ALM-studie het strategisch beleggingsbeleid. Hierin wordt bepaald in welke mate het bestuur bereid is marktrisico te nemen in de beleggingsportefeuille.

Beheersing marktrisico

Nadat een bewuste keuze is gemaakt voor de hoeveelheid marktrisico die wordt gelopen, wordt vastgehouden aan dit beleid tot de volgende herijking.

Monitoring marktrisico

Het bestuur monitort op basis van kwartaalrapportages de verhouding van actueel gelopen marktrisico in verhouding tot het gewenste risico (risico-budget).

Kredietrisico

Risico dat een tegenpartij contractueel of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt. Dit kan ontstaan door default van een tegenpartij, daling kredietwaardigheid tegenpartij (en daarmee toename credit spread) of ontbreken van voldoende onderpand bij derivaten of securities lending.

Beheersing kredietrisico

Het fonds neemt bewust kredietrisico door het kopen van obligaties omdat hier, naar verwachting, een risicopremie tegenover staat. Periodiek wordt bij de evaluatie van de beleggingsportefeuille herijkt in welke mate het bestuur bereid is kredietrisico te nemen. Er zijn limieten gesteld op kredietratings en/of landen in de vastrentende waarde portefeuille.

Monitoring kredietrisico

Het bestuur monitort via kwartaalrapportages het actuele in verhouding tot het gewenste kredietrisico.

Verzekeringstechnisch risico

Risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten door onjuiste demografische aannames en grondslagen.

Beheersing verzekeringstechnisch risico

Beperking door hanteren van actuele grondslagen/prudente uitgangspunten bij premievaststelling.

Monitoring verzekeringstechnisch risico

Het bestuur monitort jaarlijks via het actuariële rapport of aannames/uitgangspunten moeten worden herzien en via het rapport van de actuariële sleutelfunctie op betrouwbaarheid/toereikendheid van de voorzieningen.

Niet-financiële risico's

Omgevingsrisico

Risico dat ontwikkelingen in de bedrijfstak Waterbouw en/of ontwikkelingen in politiek en wet- en regelgeving bedreigend kunnen zijn voor het realiseren van de fondsdoelen.

Beheersing omgevingsrisico

Het bestuur houdt ontwikkelingen in en buiten de sector scherp in het oog en er vindt met enige regelmaat overleg plaats tussen bestuur en sociale partners. Het fonds participeert actief in de Pensioenfederatie en volgt mede daarmee ontwikkelingen in politiek, in wet- en regelgeving op de voet.

Monitoring omgevingsrisico

Mogelijke ontwikkelingen in de sector en de gevolgen daarvan voor het fonds worden zoveel mogelijk in de vorm van scenario's doorgesproken en zo nodig wordt beleid aangepast.

Operationeel risico

Risico dat betrouwbare uitvoering en continuïteit van de uitbestede operationele processen pensioenbeheer, financiële administratie en vermogensbeheer niet gewaarborgd is.

Beheersing operationeel risico

Beperken door monitoring activiteiten waarover een maandelijkse rapportage bestuursbureau aan het bestuur.

Monitoring Operationeel risico

Het bestuur monitort periodiek via kwaliteitsrapportages (SLA-rapportages, financiële rapportages, NFR-rapportages en Assurance rapportages) vanuit uitbestedingspartijen en via beoordeling vanuit het bestuursbureau daarop over de kwaliteit en continuïteit van de uitvoering en eventuele klachten vanuit deelnemers en aangesloten werkgevers.

Uitbestedingsrisico

Uitbesteding geeft het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van werkzaamheden wordt geschaad, omdat niet wordt gehandeld volgens de belangen van het pensioenfonds of dat richtlijnen/-mandaten niet afdoende zijn gedefinieerd of niet worden nageleefd.

Beheersing uitbestedingsrisico

In het uitbestedingsbeleid zijn beheersmaatregelen opgenomen waarbij uitvoerders/managers periodiek kwaliteitsrapportages (SLA-rapportages, financiële rapportages, NFR-rapportages en jaarlijkse Assurance rapportages) uitbrengen rapporteren over uitvoering en over eventuele klachten daarover.

Monitoring Uitbestedingsrisico

Het bestuur monitort via de kwaliteitsrapportages en stuurt zo nodig bij.

IT-risico

Risico dat bedrijfsprocessen worden verstoord door het falen van ICT voorzieningen en dat informatievoorziening onvoldoende is beveiligd.

Beheersing IT-risico

Periodieke rapportages uitbestedingspartijen over IT-risico, waaronder SLA- en niet financiële rapportages per kwartaal en jaarlijkse Assurance rapportages en self-assessments Informatiebeveiliging en cybersecurity.

Monitoring IT-risico

Bestuur en bestuursbureau:

- Toetsen de mate van risicobeheersing bij de uitbestedingspartijen met het eigen IT-beleid.
- Voeren risicoanalyses uit bij uitbestedingspartijen rond het IT-risico.

Integriteitsrisico

Twijfel over de integriteit kan de reputatie van het fonds schaden. Voorbeelden van integriteitsrisico zijn het benadelen van derden, handelen met voorwetenschap en witwassen.

Beheersing Integriteitsrisico

- (Bewaking van) naleving van de gedragscode van het fonds door bestuur, medewerkers, leden van de Beleggingsadviescommissie en adviseurs vermogensbeheer.
- Check op voldoen gedragscode vermogensbeheerders en pensioenuitvoerder aan fondseisen.
- Regelmatige toets van het deelnemersbestand door de pensioenuitvoerder in het kader van de naleving van sanctiewetgeving conform handleiding sanctiewetgeving DNB.

Monitoring Integriteitsrisico

Het bestuur monitort via rapportages dat het integriteitsrisico wordt beheerst en stuurt zo nodig bij.

Juridisch risico (naleving wet- en regelgeving)

Het risico dat reglementen, statuten of gevoerd beleid niet conform wet- en regelgeving is.

Beheersing juridisch risico

Het bestuursbureau van het fonds beschikt over voldoende juridische kennis om dit risico te onder-
vangen of om vast te stellen wanneer specifieke juridische expertise moet worden ingekocht.

Monitoring juridisch risico

Door eigen invulling, het actieve lidmaatschap van de Pensioenfederatie en door het eventueel inhuren van specifieke expertise vindt door het bestuur beheersing plaats van het juridisch risico.

1.10 Toekomstparagraaf

Pensioenuitvoering

Het jaar 2022 zal vooral in het teken staan van een going concern in de pensioenadministratie. De aandacht zal verschuiven van transitie van de pensioenadministratie naar de kwaliteit van de dienstverlening, service en communicatie. Het in gebruik nemen van het deelnemersportaal en het uitbreiden van de functionaliteit is voor onze communicatie een belangrijke pijler. Ook zal in 2022 meer aandacht zijn voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarnaast zal het bestuur kijken naar mogelijkheden om de dekkingsgraad op peil te houden waardoor toeslagen waarschijnlijker worden in deze tijd van toenemende inflatie. Dit kan bijvoorbeeld door (tijdelijk) risico in de beleggingen te verminderen. Met de komst van het nieuwe pensioenstelsel valt dit te overwegen omdat de beleggingshorizon niet meer alleen gericht is op de lange termijn maar ook deels op de korte termijn (transitie moment nieuwe pensioenstelsel).

Nieuw pensioencontract

Inmiddels is de voorbereiding van wetgeving gereed en ingediend bij de Tweede Kamer ter besluitvorming. Sociale partners en bestuur hebben gezamenlijk een projectmanager aangesteld. Dat betekent dat stappen gemaakt kunnen gaan worden. Het bestuur zal in aparte themasessies verschillende aspecten van het nieuwe pensioenstelsel behandelen. Belangrijke onderdelen zijn de herverdelingsvraagstukken, het verkennen van de verschillende mogelijkheden en het evenwichtig afwegen van belangen. Waar mogelijk zal het bestuur samen met het VO en de RvT optrekken. Maar beide fondsgremia hebben natuurlijk ook een eigen rol en verantwoordelijkheid. Ook zal de risicohouding en een uitvaag van de risicopreferentie gaan plaatsvinden.

Overgang rentetermijnstructuur

De berekening van de rentetermijnstructuur is met ingang van 1 januari 2022 aangepast. Dit gebeurt stapsgewijs in de periode 2021 tot en met 2024. Jaarlijks zal op 1 januari een aanpassing worden doorgevoerd, zodat in 4 gelijke stappen de overgang geheel is afgerond. In de nieuwe methode wordt de UFR (Ultimate Forward Rate) gebaseerd op de 30-jaars forward rate in plaats van de 20-jaars forward rate. De tweede stap (op 1 januari 2022) betekent dat de rentetermijnstructuur voor 50% is gebaseerd op de oude methodiek en voor 50% op de nieuwe methodiek. Als gevolg van deze nieuwe methode is de actuele dekkingsgraad per 1 januari 2022 gedaald van 125,0% naar 123,9%.

Verhoging pensioenen

De financiële positie van het fonds per 31 december 2021 liet het toe de aanspraken van de actieve deelnemers, de niet-actieve deelnemers en de ingegane pensioenen per 1 januari 2022 met 0,7% te verhogen (ambitie was 2,50%).

Oorlog Oekraïne

De oorlog in Oekraïne heeft de financiële positie van het pensioenfonds nog niet fundamenteel geraakt. Voor het uitbreken van de oorlog was het vermogen van het pensioenfonds voor 0,08% belegd in Rusland, via het Emerging Markets aandelenfonds. Het is vanwege sancties niet mogelijk om Russische aandelen te verhandelen. Het pensioenfonds leeft de sanctieregels na en heeft extra maatregelen genomen om het risico dat het pensioenfonds door de oorlog geraakt wordt iets te verminderen.

De gevolgen van de situatie in Oekraïne zijn op dit moment niet te overzien. Het pensioenfonds blijft de ontwikkelingen met betrekking tot de oorlog en de gevolgen hiervan voor het pensioenfonds volgen.

1.11 Vaststelling van het bestuursverslag

Badhoevedorp, 13 juni 2022

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Het bestuur

dhr. J. Hilbrands
onafhankelijk voorzitter

dhr. H.J.P. Strang
bestuurder namens pensioengerechtigden

mw. C. Boekkooi
werknemersbestuurder

dhr. S. Eski
werknemersbestuurder

mw. N. van den Berg
werkgeversbestuurder

mw. M. van Beusekom
werkgeversbestuurder

1.12 Verantwoordingsorgaan

Oordeel & aanbevelingen verantwoordingsorgaan

1. Algemeen

Het verantwoordingsorgaan (hierna te noemen VO) is bevoegd om jaarlijks een oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en overige relevante informatie;
- het door het bestuur gevoerde beleid over het betreffende kalenderjaar;
- de beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst;
- procesmatige beoordeling van afgegeven adviezen aan het bestuur en de raad van toezicht m.b.t. duidelijkheid en tijdigheid.

Het VO bestaat per 31 december 2021 uit 12 leden. In het VO hebben normaliter 4 leden zitting namens de actieve deelnemers, 8 leden namens de gepensioneerden en 2 leden namens de werkgevers. De leden namens de werkgevers worden aangewezen door de Vereniging van Waterbouwers. De gepensioneerde en de actieve leden worden gekozen middels verkiezingen.

Het verslagjaar 2021 kenmerkte zich door aanzienlijk meer overlegmomenten met het bestuur en de Raad van Toezicht (hierna: RvT) dan gebruikelijk. Dit kwam hoofdzakelijk door een noodzakelijke overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder, vanwege slechte 'performance' van de oude pensioenuitvoerder. Het VO spreekt haar waardering uit naar het bestuur voor de inzet die er is gegeven om de oude overeenkomst te beëindigen en de transitie naar de nieuwe uitvoerder, Visma Idella, te maken. Daarnaast is er naar de mening van het VO veel aandacht besteed aan de evaluatie van het beloningsbeleid.

Door de COVID pandemie is er in 2021 slechts 1x fysiek vergaderd en hebben alle overige vergaderingen online plaatsgevonden. Alhoewel het VO de voorkeur heeft om fysiek te vergaderen, heeft het online vergaderen geen directe nadelige invloed gehad op de informatiedeling tussen de verschillende gremia. Volgens afspraken heeft het VO in 2021 3x overlegvergadering gehad met de RvT.

In 2021 zijn er 2 nieuwe leden toegetreden tot het VO. Einde verslagjaar 2021 waren er nog 2 openstaande vacatures. Eén voor de groep gepensioneerden en één voor de groep werknemers. Er zijn heldere communicatie afspraken gemaakt tussen de gremia m.b.t. de toetreding van nieuwe leden voor het VO.

Het VO is door het bestuur en het bestuursbureau van het BPF Waterbouw op regelmatige basis geïnformeerd over het gevoerde beleid en de uitvoering daarvan. Het VO stelt vast dat er ondanks enkele personele wisselingen op het bestuursbureau, gedurende 2021 een goede ondersteuning is geweest door de medewerkers van het bestuursbureau, waarvoor het VO hen wil bedanken.

Het VO heeft in het kader van haar taakuitoefening kennisgenomen van de statuten en reglementen, de ABTN, toeslagverlening en de notulen en besluiten van de bestuursvergaderingen 2021. Gedurende het jaar heeft het VO instemming gegeven aan een update van het verkiezingsreglement, de premiestelling, het beloningsbeleid, een statutenwijziging, het integriteitbeleid, het klachten- en geschillenreglement en het reglement van het VO.

Het VO heeft in 2021 geen gebruik gemaakt van haar recht op overleg met de certificerend actuaire en de controlerend accountant. Wel heeft er overleg en afstemming plaatsgevonden met de adviserend actuaire van het fonds.

In 2021 is er door het bestuur een verkort jaarverslag over het boekjaar 2020 toegezonden aan alle deelnemers in het fonds. Bedoeling is om dit jaarlijks aan de deelnemers te verstrekken en het VO vindt dat dit bijdraagt aan een goede invulling van de communicatieverplichting van het fonds.

Met ingang van januari 2020 is door het bestuur een geheel nieuw beloningsbeleid ingevoerd voor alle gremia en heeft er in 2021 een langdurige evaluatie van het vastgestelde beleid plaatsgevonden. Het VO heeft, na tot 3 maal toe een positief advies te hebben verstrekt op de voorgestelde wijzigingen van het bestuur, voorgesteld om een bemiddeling tot stand te brengen tussen bestuur en RvT om consensus

tussen partijen te bereiken, hetgeen uiteindelijk ook gelukt is. Volgens het VO is uiteindelijk voldaan aan een beheerst, passend en duurzaam beloningsbeleid, waardoor tevens voldaan is aan de wet en regelgeving alsmede de richtlijnen zoals deze in de pensioensector van kracht zijn.

Het VO zal binnen het kader van de wettelijke mogelijkheden, alle ontwikkelingen zowel intern als extern, in het belang van de deelnemers nauwlettend volgen en waar nodig ofwel noodzakelijk, actief anticiperend optreden.

Om uitvoering te geven aan de norm uit de Code Pensioenfondsen die voorschrijft dat ook het VO jaarlijks zichzelf dient te evalueren, is deze evaluatie in 2021 gerealiseerd.

Het VO realiseert zich terdege dat zij met de aankomende transitie naar het NPS, kennis, vaardigheden en specifiek inzicht dient te verwerven om de toebedeelde adviestaken in dit kader te kunnen vervullen. Daartoe is in 2021 deelname gerealiseerd door alle leden in het SPO Programma "inzicht".

Door de Covid pandemie is het niet gelukt een VO studiedag te organiseren. Deze is verschoven naar 2022.

In 2022 richt het verantwoordingsorgaan zich specifiek op de navolgende speerpunten:

1. Transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (NPS);
2. Communicatiestrategie naar de deelnemers, inclusief de implementatie daarvan, en
3. Toekomstbestendige pensioenuitvoering in samenhang met de transitie naar het NPS.

2. Premie en Toeslagenbeleid

Het VO is van mening dat het bestuur de kostendekkende premie in 2021 correct in de gaten heeft gehouden en adequaat heeft gereageerd op noodzakelijke wijzigingen in de premievaststelling. De financiering van toeslagen bij het fonds vindt plaats door behaald overrendement, zoals is bepaald in artikel 137 lid 4 onder e van de Pensioenwet.

De premie voor 2021 is in het vierde kwartaal van 2020 vastgesteld. Het VO heeft de premievaststelling in een positief advies verwoord, echter met enkele kanttekeningen daarbij. CAO partijen wensten de premie voor de basisregeling voor 2021 ongewijzigd vast te stellen op 16,8%. Dit premiepercentage betekende evenals het voorgaande jaar, een niet kostendekkende premie ook voor 2021. Het bestuur was van mening dat een minimaal kostendekkende premie van 18,4% noodzakelijk was. De achterliggende redenen waarom het bestuur toch akkoord is gegaan met de, naar 17,2% verhoogde, voorgestelde premie van de CAO partners, is in het jaarverslag 2021 inhoudelijk weergegeven. Het VO heeft na toelichting en overleg, akkoord gegeven op deze premie, maar zal de toekomstige premievaststelling op de voet volgen. Dit aangezien het niet wenselijk is om meerdere jaren achtereen een premiedekkingsgraad van onder de 100% te hebben. De premie voor de spaarpensioenregeling is voor 2021 ongewijzigd vastgesteld op 3,0%.

Gedurende 2021 kwam de adviesaanvraag voor de premievaststelling 2022 ter goedkeuring bij het VO. Aangezien het VO al een aantal jaar aandacht heeft gevraagd voor het dalen van de premiedekkingsgraad vanwege het gelijk blijven/minimaal oplopen van de premie was zij kritisch. Sociale partijen wensten de premie voor 2022 wederom gelijk te houden aan het niveau van 2021. Het bestuur heeft onderzocht welke maatregelen er genomen konden worden om ervoor te zorgen dat de premieopbouw niet naar beneden bijgesteld hoefde te worden bij een gelijkblijvende premie. Er is daarom besloten om over te stappen naar een premiesystematiek op basis van het verwacht rendement (in plaats van een gedempte rente) en om evenwichtigheid te blijven behouden wil het bestuur de mogelijkheid introduceren tot het verlenen van een gedifferentieerde toeslag. Dat laatste betekent dat er per bepaalde groep een andere toeslag gegeven kan worden. Wanneer de premiedekkingsgraad onder de 100% is kunnen slapers en gepensioneerden hiervoor een stukje compensatie krijgen door een extra toeslag, die actieven in dat geval niet hoeven te krijgen. Het VO heeft hier positief mee ingestemd en acht dit evenwichtig maar heeft wel benadrukt dat bij het, eventuele toekomstige, besluiten tot een verschil in toeslag de evenwichtigheid goed in het oog en onderbouwd dient te worden. Gezien de toekomstige wijzigingen in het stelsel is het handhaven van een stabiele premie gewenst. Met deze nieuwe systematiek kunnen zowel actieven als inactieven een stuk van het vermogen gebruiken. Gedurende 2022 zal het uitvoeringsreglement hier verder op aangepast moeten worden.

3. Pension Fund Governance & Risicobeheersing

Het bestuur heeft in 2021 consequent bestuurd met de focus op de zelfstandige continuering van het fonds. De cao partijen besluiten gezamenlijk over de inhoud van de verplichtstelling en de onderbrenging van de pensioenverplichting. De huidige verplichtstelling geldt onverkort tot 2022 en heeft een mogelijke uitloop tot 2023.

Het bestuur bestuurt vanuit een paritair plus model. Het kenmerk van het paritair plus bestuursmodel is dat het bestuur een onafhankelijk voorzitter kent. Dit model is in 2021 gecontinueerd.

Om te voldoen aan de compliance vereisten die de Code Pensioenfondsen beschrijft, heeft het bestuur een integriteitsbeleid en een gedragscode met incidentenregeling en klokkenluidersregeling vastgesteld om de naleving van wetgeving en andere regels ter borging van integriteit en reputatie te bevorderen. Dit beleid is van toepassing op alle gremia van het fonds.

4. Uitvoeringsbeleid

Het VO wordt door het bestuur gedurende het jaar regelmatig mondeling op de hoogte gehouden van de door haar genomen besluiten en over de uitvoering van het beleid. Het VO krijgt inzage in de vastgestelde notulen van de bestuursvergaderingen, zodat zij zicht heeft op de motivering en onderbouwing van de genomen besluiten. Na afloop van het jaar beschikte het VO over de goedgekeurde bestuursnotulen van 2021 en ontving zij per kwartaal een update van het bestuur. Ook waren afgevaardigden van het bestuursbureau regelmatig aanwezig tijdens de VO-vergaderingen zodat het VO op de hoogte gebracht kon worden betreft de actuele zaken van de genomen besluiten. Door deze informatieverschaffing is het VO aan het einde van het jaar 2021 op de hoogte van de genomen besluiten. Deze transparante werkwijze stemt tot tevredenheid bij het VO.

In 2021 heeft het bestuur wederom veel aandacht moeten geven aan de afhandeling van de uitbesteding van de pensioenadministratie onder Centric en de overgang van deze administratie naar de nieuwe partner Visma Idella. De focus kon gelegd worden op 'het hebben van een uitvoeringsorganisatie die hoogwaardige kwaliteit levert' uit de missie van het pensioenfonds. Het VO heeft gezien dat de overgang naar Visma Idella ervoor gezorgd heeft dat de administratie gedurende 2021 weer verder op orde gebracht kon worden en dat tekortkomingen die onder Centric waren ontstaan gerepareerd konden worden. Er is meer contact geweest met deelnemers en werkgevers en ook kon men de focus verleggen van het herstellen van problemen naar het richten op de toekomst. Gedurende 2021 kwam het bestuur door de overgang naar de nieuwe uitvoerder weer meer 'in control' en werd een kwetsbaarheid van het fonds opgeheven. Het VO is van mening dat het bestuur de overgang adequaat heeft opgepakt en begeleid en hoopt dat er in 2022 nog verdere focus gelegd kan worden op het uitbreiden van de communicatie met de deelnemers en werkgevers. Het bouwen van het online deelnemersportaal is daarvoor een goede start, maar het VO wil benadrukken dat het bestuur hier, gezien de toekomstige wijzigingen in het pensioenstelsel, adequate aandacht aan moet blijven geven.

Wijzigingen pensioenstelsel

In de komende jaren zal er met de wijzigingen in het pensioenstelsel veel van het pensioenfonds gevraagd gaan worden. De uitbestedingspartners, waaronder de uitvoerder van de pensioenadministratie, zullen hier ook goed op voorbereid moeten zijn. Op de agenda van de overleggen met het bestuur, VO en RvT komt het onderwerp 'wijzigingen pensioenstelsel' inmiddels structureel terug. Het VO heeft gezien dat het bestuur de aanbeveling van het VO voor 2021 ten aanzien van het proactief navraag blijven doen bij sociale partners heeft opgevolgd. De overleggen vinden inmiddels plaats, dit zal in de komende periode verder opgevolgd moeten worden. Het stemt het VO tot tevredenheid dat er inmiddels ook een projectmanager is aangesteld die de transitie naar het nieuwe stelsel zal gaan begeleiden. Het VO hoopt dat er hiermee een goede brug gemaakt kan worden tussen de verschillende gremia en dat er ook voldoende focus gelegd kan worden op de begeleiding van de deelnemers en werkgevers naar dit nieuwe stelsel.

5. Vermogensbeheer en beleggingsbeleid

Het vermogen van het fonds is belegd op basis van de in het beleggingsbeleid vastgestelde richtlijnen. Voorts is een update uitgevoerd van de ABTN, waarbij beleidsaspecten die het bestuur heeft geformuleerd

zijn toegevoegd. Het bestuur laat zich adviseren door de beleggingsadviescommissie. Het bestuur maakt ook gebruik van externe expertise input t.a.v. vermogensbeheer.

Het bestuur heeft een lange termijn risicohouding vastgesteld, rekening houdend met een gekozen ondergrens voor het pensioenresultaat. Ook voor 2021 heeft er een haalbaarheidstoets plaatsgevonden. Het VO kan zich vinden in dit vastgestelde beleid t.a.v. deze houding.

Het VO heeft kennis genomen van en inzicht verkregen in de behandelde kwartaalrapportages van het bestuur, waaronder het dashboard en de rapportages risicobudget en renterisico.

De cijfermatige onderbouwing van het Vermogensbeheer en Beleggingsbeleid is weergegeven door het bestuur in het jaarverslag onder 1.8 Vermogensbeheer.

6. Communicatiebeleid

BPF Waterbouw stelt zich ten doel op een duidelijke en begrijpelijke wijze voorlichting te geven aan de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers over de pensioenresultaten, de pensioenregeling, het fonds en relevante veranderingen. De bestuursvoorzitter en een door het bestuur aangewezen bestuurslid, vormen het aanspreekpunt voor communicatie.

Werknemers

BPFW zet zich in om deelnemers op de hoogte te houden van ontwikkelingen in het fonds.

- De website Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw, met nieuwsflashes, en up to date info, is actief vanaf maart 2020 en ziet er goed uit en is overzichtelijk.
- Er is een verkort jaarverslag uitgebracht in 2021. Deze info staat ook op de website Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw.

Info op de website

Er is in 2021 22 keer een flash bericht geplaatst, met actuele onderwerpen zoals, actuele dekkingsgraad, inkomenseffecten gepensioneerden, info nieuwe premie, aansluiting mijn pensioenoverzicht, nieuws over UPO's en de pensioen 3 daagse. Er is minimaal eenmaal per maand een flash bericht geplaatst op de website, meestal over de actuele dekkingsgraad. De website werkt goed, en je kunt er op een gemakkelijke manier info opdiepen. Het deelnemersportaal is echter nog in de opstartfase en bevat beperkte informatie. Het VO adviseert het bestuur om dit portaal in 2022 te ontwikkelen tot een volwaardig informatiekanaal voor de deelnemers.

In het communicatie beleidsplan 2020-2023 punt 1.4 wordt als doelstelling vermeld: inzicht, overzicht, uitzicht. In dat kader doet het VO de volgende aanbevelingen.

- Het is goed om alle deelnemers blijvend te informeren over de website Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw.
- In het kader van de transitie naar een nieuw pensioenstelsel moet hieraan ook voldoende aandacht worden besteed op de website.
- Op de website ontbreekt nog een eenvoudige link naar mijnpensioenoverzicht.nl. Het is goed om deze op te nemen.

Werkgevers, en sociale partners

Er is dit jaar enkele keren een overleg geweest met vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. Het VO is tevreden met de inspanningen van het bestuur om de relatie met sociale partners goed te houden en waar mogelijk te verbeteren en raadt het bestuur aan hier in het komende jaar ook voldoende aandacht aan te blijven geven.

7. Oordeel

Het verantwoordingsorgaan van de Stichting BPF Waterbouw is van oordeel dat:

- Het VO over voldoende informatie beschikt om zich een oordeel te vormen over het boekjaar 2021 met betrekking tot het handelen van het bestuur en stelt vast dat beleid en handelen in overeenstemming zijn geweest met de statuten en reglementen van het fonds;
- De oplossing van de problemen in de pensioenadministratie hebben het fonds gedurende 2021 de nodige extra inspanningen bezorgd. Desalniettemin zijn wij van mening dat het bestuur uiteindelijk zoveel mogelijk heeft getracht een consistent beleid te voeren, waarbij de belangen van alle

deelnemers afgewogen en geborgd zijn en zien wij dat de problemen in de administratie gedurende het jaar adequaat werden opgelost;

- Ondanks dat het jaar 2021 in bestuurlijk opzicht uitermate turbulent was, oordeelt het VO positief over het gevoerde beleid en het handelen van het bestuur en hoopt dat we dit in 2022 met een solide basis binnen alle gremia voortzetten en verder uitbreiden.

8. Aanbevelingen

- Het VO geeft aan dat zij waar mogelijk en verantwoord binnen de bestaande bevoegdheden van het VO het bestuur wil ondersteunen in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.
- Het VO beveelt aan dat het bestuur voor 2022, meer dan in de achterliggende jaren mogelijk is geweest, inspanning en opvolging dient te geven aan het besturen van het fonds, het realiseren van een goede verhouding met de Raad van Toezicht en de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.
- Het VO beveelt het bestuur tevens aan om de doelstellingen die zij in het communicatiejaarplan heeft gesteld, tijdig op te blijven volgen.

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor de in 2021 verrichte werkzaamheden en bijdrage en de op basis daarvan opgestelde rapportage. Het bestuur heeft veel waardering voor de heldere, feitelijke en constructieve rapportage van het verantwoordingsorgaan over 2021. Daarbij ervaart het bestuur het oordeel van het verantwoordingsorgaan als positief en als een blijk van vertrouwen en waardering voor de werkzaamheden die het bestuur heeft verricht.

De reactie van het bestuur op de aanbevelingen is als volgt:

- Het bestuur stelt het zeer op prijs dat het verantwoordingsorgaan het bestuur waar mogelijk wil ondersteunen bij de aankomende transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur streeft er daarbij naar om het verantwoordingsorgaan voldoende aangehaakt te houden.
- De aanbeveling van het verantwoordingsorgaan om minder operationeel en meer bestuurlijk bezig te zijn dan in de achterliggende jaren mogelijk is geweest, wordt door het bestuur ondersteund.
- Het bestuur onderkent de noodzaak van een goede verhouding met de Raad van Toezicht.
- De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel staat bij het bestuur bovenaan de agenda. Hierbij is het van belang alle belanghebbenden en alle gremia binnen het pensioenfonds goed aangehaakt te houden.
- Het VO beveelt het bestuur tevens aan om de doelstellingen uit het communicatiejaarplan tijdig op te blijven volgen. Deze aanbevelingen neemt het bestuur ter harte, zeker gezien het belang van goede communicatie in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Wij danken het verantwoordingsorgaan voor haar constructieve bijdrage in 2021 en zien uit naar een voortzetting van de goede samenwerking in 2022.

1.13 Raad van toezicht

Jaarrapport

Inleiding

Ingevolge de statuten van BPF Waterbouw (het fonds) legt de raad van toezicht (RvT) van het fonds jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. Daarnaast legt de RvT zijn waarnemingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar vast. Dit doet de RvT aan de hand van een vooraf vastgesteld normenkader. Deze rapportage is als volgt opgezet:

- onderdeel 1: algemeen oordeel;
- onderdeel 2: verantwoording;
- onderdeel 3: bevindingen;
- onderdeel 4: speerpunten 2021 en 2022; en
- onderdeel 5: goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening.

1. Algemeen oordeel

Het jaar 2021 was een druk jaar voor het bestuur. De in 2020 ingezette overgang van de administratie naar Visma-Idella betekende afscheid van Centric. Deze overgang betekende het inrichten van de administratie bij Visma-Idella en het overdragen van de deelnemersgegevens van Centric naar Visma-Idella. Dat project vergde meer dan gebruikelijke en langdurige aandacht van bestuur en bestuursbureau, maar is uiteindelijk zover afgerond dat de administratie weer als functionerend kan worden aangemerkt. De RvT heeft hier waardering voor.

Omdat het bestuur veel tijd heeft moeten besteden aan zaken die voortvloeiden uit deze transitie, heeft het bestuur minder tijd gehad voor andere zaken. Voor 2022 verwacht de RvT daarom dat het bestuur meer aandacht zal geven aan het verder op orde brengen en afronden van dossiers en processen die in 2021 vertraging hebben opgelopen.

De RvT ziet dat het bestuur al in de laatste kwartaal van 2021 de blik op de toekomst en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel richt. De RvT beveelt aan, de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en andere strategische zaken hoog op de agenda te houden.

Al met al heeft de RvT, terugblikkend op 2021, een positief oordeel over de werkwijze van het bestuur en de bereikte resultaten.

2. Verantwoording

Aan het begin van het jaar bestond de RvT uit Peter van Eekelen, Mechteld Hendriks en Christiaan Tromp (voorzitter). De heer Tromp heeft zijn lidmaatschap per 31 december 2021 beëindigd. Mechteld Hendriks heeft hem opgevolgd als voorzitter en daarnaast is per 2 mei 2022 Gerard van de Kuilen toegetreden tot de RvT; hiermee is de RvT weer compleet.

De taak van de RvT wordt bepaald door het wettelijk kader, waaronder ook de Code Pensioenfondsen en de statuten/reglementen van het fonds. De leden van de RvT zijn lid van de VITP (Vereniging Intern Toezicht Pensioensector) en betrekken bij het uitoefenen van hun taak ook de VITP-Toezichtcode. Aan de hand van deze codes heeft de RvT een Normenkader geformuleerd, op basis waarvan de RvT zijn werkwijze heeft ingericht.

De wettelijke taak van de RvT bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de RvT de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de RvT het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de RvT een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de RvT in 2021 goedkeuring verleend aan de volgende bestuursbesluiten:

- goedkeuring profielschets bestuur (gevolgd door toetsing bestuurslid aan profiel);
- goedkeuring beloningsbeleid; en

- goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening 2020.

De RvT heeft, naast zijn eigen bijeenkomsten, vergaderd/overlegd met het bestuur en delegaties van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de certificerend actuaris, de onafhankelijke accountant en de sleutelfunctiehouders. Daarnaast heeft de RvT deelgenomen aan studiedagen van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Ook ontvangt de RvT documenten van het bestuursbureau en vergaderstukken van de fondsgremia via het bestuurdersportaal van het fonds.

De RvT heeft een toezichtsplan 2021 opgesteld en gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In dit toezichtsplan staan ook de speerpunten van de RvT vermeld; in onderdeel 4 van deze rapportage wordt hierover een terugkoppeling gegeven.

In 2021 heeft de RvT een zelfevaluatie gehouden onder begeleiding van een externe deskundige. Hierbij zijn ook bestuur en verantwoordingsorgaan betrokken. De resultaten van de zelfevaluatie zijn gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

3. Bevindingen

In dit onderdeel worden de bevindingen voor 2021 toegelicht aan de hand van het normenkader. Hierbij wordt telkens eerst de van toepassing zijnde norm genoemd en worden vervolgens de bevindingen van de RvT toegelicht.

a. Algemeen beleid

Norm: het bestuur heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Daartoe stelt het bestuur de doelstellingen van het fonds en de gehanteerde uitgangspunten (in overleg met andere organen) vast. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn. Er is een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. In deze cyclus zijn de eerdere bevindingen en aanbevelingen van het interne toezicht, het VO en onafhankelijke accountant, actuaris en compliance officer opgenomen.

In het bestuursverslag is uitgebreid ingegaan op de perikelen rondom de pensioenadministratie, in het bijzonder op de transitie van Centric naar Visma-Idella. De RvT heeft een en ander van dichtbij gevolgd. Daardoor kan de RvT vaststellen dat het geen eenvoudig traject was. Het bestuur heeft evenwel, zodra zich onverwachte zaken voordeden, daarop adequaat ingespeeld. Uiteindelijk kan de transitie daardoor als geslaagd worden aangemerkt. De RvT signaleert dat er ten tijde van het schrijven van dit rapport nog een aantal laatste punten met betrekking tot de inrichting van de pensioenadministratie moet worden afgerond. De RvT stelt vast dat die punten hoog op de actielijst van het bestuur staan en verzoekt het bestuur deze laatste zaken zo spoedig mogelijk af te ronden.

Het bestuur heeft in 2021 samen met sociale partners de eerste gesprekken inzake de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel gevoerd. Mede met het oog daarop heeft het bestuur een SWOT (sterkte/zwakte) analyse gemaakt en een ALM-studie uitgevoerd. Hierin zijn naast de gebruikelijke verkenningen ook specifieke toekomst scenario's verkend. De RvT is hier tevreden over. Inmiddels is het bestuur bezig een projectplanning op te stellen voor de transitie naar het nieuwe stelsel. Dit brengt veel werk met zich mee en sommige acties dienen reeds per 1 januari 2023 te zijn afgerond (bedrag ineens en keuzebegeleiding). De RvT adviseert om zo spoedig en concreet mogelijk een projectplanning op te stellen en voor de diverse acties eigenaren te benoemen. Een onderdeel dat de RvT niet onbenoemd wil laten in dit kader is de datakwaliteit: als deze niet in orde is staat dit een beheerste transitie naar het nieuwe pensioenstelsel in de weg. De RvT ziet graag dat het bestuur hier specifieke aandacht aan geeft.

Een belangrijke constatering bij deze norm betreft het feit dat het voor de RvT lastig bleek om inzicht te krijgen in een gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. De RvT waardeert het daarom dat het bestuur heeft besloten om over te stappen naar een andere vergadertool. Dit draagt veel bij aan de overzichtelijkheid van processen en aan duidelijk inzicht in de beleids- en verantwoordingscyclus en vormt tot slot een grote verbetering in de informatievoorziening van de RvT. De RvT benadrukt hoe belangrijk het is deze tool op consequente en overzichtelijke wijze te vullen. In het verlengde hiervan is de RvT in gesprek met het bestuur inzake de informatievoorziening van de RvT. De RvT ziet bijvoorbeeld graag dat stukken eerder beschikbaar komen voor de RvT, waardoor de RvT steeds een actueel beeld heeft.

Voor wat betreft de opvolging van de aanbevelingen van de RvT, heeft de RvT gezien dat de aanbevelingen van de RvT onderdeel uitmaken van de beleids- en verantwoordingscyclus. De RvT constateert dat inmiddels het merendeel van de aanbevelingen is overgenomen en dat de nog openstaande punten op de actielijst van het bestuur staan.

b. Missie, visie, strategie

Norm: de missie, visie en strategie zijn zorgvuldig door het bestuur vastgesteld. Het daaruit voortvloeiende beleid met uitgangspunten en doelstellingen is onderbouwd.

In het bestuursverslag zijn de missie, visie en strategie van het fonds beschreven. Het fonds heeft hierbij de strategische uitvoering van de missie en visie uitvoerig beschreven door middel van zes strategische speerpunten. De uitwerking van deze speerpunten is ook in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) helder vastgelegd. Hieruit blijkt dat het bestuur zorgvuldig heeft stilgestaan bij de missie, visie en strategie en bij de onderbouwing daarvan.

c. Governance

Norm: het fonds stelt regelmatig vast of de bestuurlijke inrichting van het fonds doordacht en (nog steeds) adequaat is. De structuur van het fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing is geborgd. In dat kader dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Daarnaast is sprake van een duidelijke verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het bestuur heeft een beleid ter bevordering van diversiteit.

Het bestuur heeft een jaarlijks vooraf vastgesteld vergaderschema met een vaste frequentie, maar met zo nodig ingelaste extra vergaderingen. De vergaderingen hebben een vaste agendastructuur, waardoor alle relevante onderwerpen aan de orde komen en waarmee een efficiënte vergaderwijze wordt bereikt. Tijdens de vergaderingen heeft ieder bestuurslid ruimte voor zijn/haar inbreng en maakt daar ook gebruik van. Naar het oordeel van de RvT werkt het bestuur als een goed team met een op elkaar afgestemde onderlinge taakverdeling. De RvT constateert dat de bestuursleden voldoende geschikt zijn en dat er een duidelijke verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden is. Voor wat betreft de transitie naar het nieuwe stelsel adviseert de RvT ook hier een duidelijke rol- en taakverdeling aan te brengen.

De RvT signaleert dat de werkdruk op het bestuur, maar ook op bestuursbureau hoog is. De RvT vraagt het bestuur hier aandacht aan te geven. De aanstaande transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is in dit kader van belang: maak inzichtelijk wat de verwachte tijdsbesteding is voor het bestuur en het bestuursbureau zodat tijdig eventuele extra capaciteit kan worden aangetrokken.

In 2021 is één bestuurslid voor herbenoeming voorgedragen en de RvT is op juiste wijze betrokken bij dit proces.

d. Financiële opzet

Norm: het fonds zorgt voor een deugdelijke toekomstbestendige financiële opzet. Hierbij zijn ambitie, premie en risicohouding in samenhang vastgesteld.

Het jaarlijks terugkerende proces om tot vaststelling van de premie voor het volgende jaar te komen, in dit geval voor 2022, werd door het bestuur tijdig gestart. Opnieuw bleek de op komst zijnde transitie naar het nieuwe pensioenstelsel een aspect dat duidelijk meespeelt in de overwegingen bij sociale partners. Een noodzakelijke verhoging van de premie, die volgens het bestaande premiebeleid resulteert, bleek niet te realiseren. Het bestuur heeft daarom alle denkbare alternatieven onderzocht om bij een gelijkblijvend premieniveau enerzijds de bestaande pensioenregeling in tact te laten en anderzijds de belangen van de verschillende belanghebbenden in evenwicht te houden. Onderdeel daarvan is dat de reglementaire mogelijkheid tot gedifferentieerd indexeren wordt geopend. De RvT is hiervan geen voorstander, maar heeft er begrip voor dat het bestuur op deze manier een middenweg heeft gevonden om zowel aan de wens van sociale partners te voldoen als aan de belangen van de (gewezen) deelnemers tegemoet te komen. De RvT neemt hierbij in ogenschouw dat het een tijdelijke maatregel betreft (namelijk voor de periode tot aan overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, die voorzien is op 1 januari 2025).

De RvT stelt vast dat de beleggingsadviescommissie en het bestuur voortdurend de performance van de beleggingsportefeuille en het resultaat van de renteafdekking bewaken. Verder heeft het bestuur gezorgd voor een tijdige vaststelling van het beleggingsplan voor 2022, dat mede gebaseerd is op een geactualiseerde

ALM-studie. De aanpassing daarin van met name de staffel voor de renteaafdekking ziet de RvT als een verbetering.

e. Risicomanagement

Norm: het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. In de besluitvorming is zichtbaar dat het bestuur expliciet rekening houdt met mogelijke risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en de uitvoering daarvan. Het proces van risicobeheersing wordt binnen het bestuur breed gedragen en is zorgvuldig vastgelegd.

De RvT constateert dat risicomanagement inmiddels een vast onderdeel geworden is van de bedrijfsvoering van het fonds. Dat is onder meer zichtbaar in de jaarcyclus, waarvan het jaarplan een belangrijk deel uitmaakt, door een maandelijks risk-overleg en de periodieke risicorapportages aan het bestuur. Hierdoor wordt het bestuur in staat gesteld zaken te monitoren en waar nodig bij te sturen.

De RvT stelt vast dat alle benoemingen van de sleutelfunctie vervullers en sleutelfunctiehouders in 2021 zijn afgerond en dat periodiek overleg tussen de sleutelfuncties tot stand gekomen is. De RvT heeft ook kennis kunnen nemen van de jaarrapportage van de sleutelfunctiehouder risicobeheer. Aandachtspunt is dat de RvT periodiek de rapportages van alle sleutelfunctiehouders ontvangt teneinde kennis te kunnen nemen van hun bevindingen. Graag maakt de RvT afspraken met de sleutelfunctiehouder risicobeheer inzake een overleg-rapportagestructuur.

Als gevolg van de IORP II-regelgeving is de verplichting voor pensioenfondsen gekomen om minstens eens per drie jaar een zogenoemde Eigen Risico Beoordeling (ERB) uit te voeren en daarover aan DNB te rapporteren. Voor het fonds betekende dit dat uiterlijk in 2021 gerapporteerd moest worden. Het proces van ERB werd tijdig opgestart, waardoor eind 2020 al een eerste rapportage aan DNB kon plaatsvinden. In 2021 werd de ERB uitgebreid en werd een tweede rapportage aan DNB aangeboden. Daarmee voldoet het fonds aan zijn wettelijke verplichting. De RvT heeft met interesse kennis genomen van de inhoud van het ERB-rapport. Vanuit de invalshoek van risicomanagement is onderzocht, onder meer met behulp van scenario-analyses en ALM-verkenningen, welke beleidskeuzes de voorkeur verdienen met het oog op de doelstellingen van het fonds. Gelijktijdig worden, deels nieuwe, risico's onderkend, die verdere aandacht en nader onderzoek vragen. Als het gaat om nieuwe risico's betreffen die in hoofdzaak de onzekerheden rondom de transitie naar en de uitvoering van de pensioenregeling in het nieuwe pensioenstelsel.

Als het gaat om aandachtspunten heeft het bestuur zelf al aangegeven welke vervolgacties voortvloeien uit de ERB. De RvT verwacht dan ook dat die acties worden opgenomen in de jaarplanning en dat monitoring op de uitvoering ervan op passende wijze zal plaatsvinden.

Tot slot noemt de RvT de volgende twee aandachtspunten inzake de uitbestede pensioenadministratie:

- risicobeheer: er moet voldoende waarborg zijn dat ook het "uitbestede" risicobeheer voldoet aan de criteria van het fonds.
- de administratie dient zo spoedig mogelijk te worden voorbereid op de uitvoering van de nieuwe pensioenregeling.

f. Vermogensbeheer

Norm: het pensioenfonds heeft een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding. In dit beleid en bij de uitvoering daarvan is aandacht voor de beleggingsbeginselen en voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De opdracht aan de vermogensbeheerder is in overeenstemming met dit beleid en er zijn effectieve begrenzings opgenomen in deze opdracht om de financiële risico's te beheersen. Verantwoording wordt afgelegd en evaluatie vindt plaats, waarna het beleid eventueel wordt bijgesteld. Het geheel is onderdeel van de jaarlijkse beleidscyclus.

Op het gebied van vermogensbeheer neemt de RvT waar dat de inrichting van het vermogensbeheer (waaronder het werken met een beleggingsadviescommissie en de uitbesteding van het vermogensbeheer) adequaat functioneert. De rapportages van de beheerders werden tijdig opgeleverd, waardoor ook tijdig inzicht kon worden verkregen in de resultaten en de ontwikkelingen goed konden worden gevolgd. Ook is de nodige aandacht besteed aan Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). De laatste jaren is dit een onderwerp, waaraan een pensioenfonds niet voorbij kan gaan. MVB maakt onderdeel uit van de Investments Beliefs van het fonds en ook in 2021 zijn hierin verdere stappen gezet

Naast genoemde onderwerpen heeft het bestuur aandacht gegeven aan de renteafdekking, in het bijzonder door de ALM-studie die eind 2021 werd uitgevoerd. Het risico van renteschommelingen is één van de belangrijkste onzekerheden voor een pensioenfonds en het is dan ook terecht dat het bestuur daar regelmatig onderzoek naar doet. Dit keer heeft de ALM-studie geleid tot een aanpassing in het beleid door het vaststellen van een nieuwe (voorzichtiger) staffel voor de renteafdekking.

De RvT stelt vast dat het bestuur in 2021 aandacht gegeven heeft aan de bescherming van de dekkingsgraad. Deels gebeurt dat al door het beleid van rente afdekking. Anderzijds gaat het om het risico van waardevermindering van de beleggingen, die niet gerelateerd zijn aan de renteafdekking. In hoofdzaak gaat het dan om de aandelen. Door de sterke waardevermeerdering van de aandelen in 2020, die zich ook in 2021 voortzette, werd de vraag sterker of het risico van een correctie, een daling, niet moest worden afgedekt. Deze vraag is opgepakt door het bestuur en in behandeling bij de beleggingsadviescommissie.

Tenslotte heeft de RvT geconstateerd dat conform de jaarlijkse cyclus een nieuw beleggingsplan is opgesteld voor 2022.

g. Evenwichtige belangenafweging

Norm: de besluitvorming, waarbij een evenwichtige afweging van belangen plaatsvindt, is afgewogen en transparant. De beleidsoverwegingen van het bestuur zijn voldoende kenbaar.

De RvT meent dat het bestuur bij de besluitvorming de belangen evenwichtig afweegt. Zo heeft de RvT geconstateerd dat het bestuur bij de vaststelling van het nieuwe premiebeleid en in samenhang daarmee de mogelijkheid van gedifferentieerde toeslagverlening bedoelde afwegingen als uitgangspunt heeft genomen. De vastlegging daarvan in meerdere documenten voldoet naar het oordeel van de RvT aan de norm.

Het blijft uiteraard van belang bij besluiten waarbij evenwichtige belangenafweging aan de orde is, de overwegingen van het bestuur steeds voldoende tot uitdrukking te brengen in de verslagen, de voorleggers en de voorbereidende beleidsnotities. De RvT verzoekt het bestuur hier aandacht aan te (blijven) geven. Dit wordt extra belangrijk met de overgang naar het nieuwe pensioencontract: de RvT adviseert om gedurende de weg hier naar toe de keuzes en afwegingen met betrekking tot een evenwichtige afweging van belangen goed te documenteren. De RvT acht dit van groot belang omdat hiermee (achteraf) gemotiveerd kan worden aangegeven op welke wijze de belangen van de diverse belanghebbenden zijn gewogen.

h. Communicatie

Norm: het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid en monitort de naleving hiervan. Het fonds communiceert op transparante en begrijpelijke manier met alle belanghebbenden over het beleid, de ontwikkelingen bij het fonds en de consequenties daarvan voor de belanghebbenden.

Het bestuur heeft een communicatiebeleidsplan opgesteld dat per jaar wordt uitgewerkt in een communicatiejaarplan. In 2021 heeft het fonds de meeste activiteiten uitgevoerd, maar is een aantal activiteiten, mede door de drukte in verband met de transitie naar Visma Idella, uitgesteld. De RvT verwacht, omdat het fonds in rustiger vaarwater komt, dat in 2022 de activiteiten conform planning kunnen worden uitgevoerd. De RvT verzoekt het bestuur er zorg voor te dragen dat de communicatie uit het jaarplan en ook de wettelijke communicatie in 2022 worden uitgevoerd.

De RvT constateert dat het bestuur voor 2022 onder meer aandacht wil geven aan het deelnemersportaal inclusief een planner. Ook zal in het eerste kwartaal van 2022 een nulmeting gehouden worden om de doelstellingen op het gebied van communicatie (zoals verhogen pensioenbewustzijn) meetbaar te maken. De RvT kijkt met belangstelling uit naar de resultaten van dit onderzoek.

i. Uitbesteding

Norm: het bestuur heeft een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij is het bestuur in control. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering zijn vastgelegd. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, worden periodiek geëvalueerd.

De visie van het bestuur op uitvoering van de activiteiten is vastgelegd in het uitbestedingsbeleid van het fonds. Hierin is aangegeven dat uitbestedingspartijen effectief en periodiek worden geëvalueerd. Net als het voorgaande jaar heeft het bestuur veel aandacht besteed aan de evaluatie van de uitbestedingspartner Centric en de hieruit voortvloeiende overgang van de pensioenadministratie van deze partij naar Visma Idella. Evaluatie van andere uitbestedingspartijen heeft daardoor minder of beperkt plaatsgevonden dan het bestuur

zou willen. De RvT vraagt het bestuur hier in 2022 aandacht aan te geven en het functioneren van uitbestedingspartijen (inclusief onderuitbestedingen) inzichtelijk te maken en op te nemen in een evaluatiecyclus.

De RvT stelt vast dat zich in 2021 bij de uitbestedingspartij van de pensioenadministratie, Visma Idella, enkele incidenten hebben voorgedaan. Alhoewel hierop adequaat is gereageerd, wijst de RvT op het belang om duidelijke beheersingsmaatregelen te formuleren om te voorkomen dat dezelfde incidenten zich nog een keer voordoen.

Op het punt van kostenbeheersing heeft het fonds enkele moeilijke jaren achter de rug: in 2019/2020 de transitie naar Centric en in 2020/2021 het vertrek bij Centric gevolgd door de transitie naar Visma-Idella. Inmiddels zijn de kosten teruggebracht naar een aanmerkelijk lager niveau dat meer aansluit bij de situatie van vóór de overgang naar Centric. De RvT heeft voorts gezien dat het bestuur in dit verband een analyse van de kosten heeft laten maken en onderzoek heeft laten doen naar mogelijke verdere reductie van de kosten.

j. Code pensioenfondsen

Norm: het bestuur leeft de normen van de Code Pensioenfondsen na, rapporteert in het jaarverslag over normen en geeft gemotiveerd aan waarom eventueel van een norm wordt afgeweken.

De RvT constateert dat het bestuur op gedegen wijze een inventarisatie heeft gemaakt van de naleving van de normen uit de Code Pensioenfondsen. De RvT sluit zich aan bij de bevindingen van het bestuur hieromtrent.

4. Speerpunten 2021 en 2022

De RvT stelt jaarlijks speerpunten vast. De bevindingen met betrekking tot deze speerpunten zijn verwerkt in de bevindingen bij de diverse normen. Achter de hieronder genoemde speerpunten is een verwijzing naar de betreffende norm opgenomen. De speerpunten voor 2021 waren:

- effectiviteit bestuurlijk model (zie voor toelichting onderdeel 3a en 3c)
- uitbesteding pensioenadministratie (zie voor toelichting onderdeel 1)
- nieuw pensioenstelsel (zie voor toelichting onderdeel 3a)
- maatschappelijk verantwoord beleggen (zie voor toelichting onderdeel 3f)

De speerpunten voor 2022 zijn:

- overgang nieuwe pensioencontract
- effectiviteit bestuurlijk model
- maatschappelijk verantwoord beleggen
- uitbesteding pensioenadministratie
- datakwaliteit en IT

5. Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

Met dit verslag rapporteert de RvT aan het bestuur en legt de RvT verantwoording af aan het VO. De RvT heeft kennisgenomen van het bestuursverslag, inclusief de jaarrekening over 2021, en heeft op 13 juni 2022 goedkeuring verleend aan het besluit tot vaststelling door het bestuur van de jaarrekening en het bestuursverslag 2021.

Raad van toezicht BPF Waterbouw,
Peter van Eekelen
Mechteld Hendriks (voorzitter)
Gerard van de Kuilen

Reactie bestuur

Wij danken de raad van toezicht voor de uitgebrachte rapportage over 2021. Dit geeft het bestuur aanknopingspunten voor een verdere verbetering van de structuur en het functioneren van het pensioenfonds. De aanbevelingen van de raad van toezicht nemen wij ter harte:

- De noodzaak om veel aandacht te hebben voor het nieuwe pensioenstelsel, met name op het gebied van datakwaliteit, de inrichting van de pensioenadministratie en de evenwichtige belangenafweging.
- Extra aandacht voor communicatie en de evaluatie van andere uitbestedingspartijen, nu de transitie naar Visma Idella is afgerond.

- De werkdruk bij het pensioenfonds is hoog. Het bestuur heeft daarom een externe projectmanager voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel aangesteld en heeft ingezet op versterking van het bestuursbureau.
- Inzake het risicomanagement zal de ERB worden opgevolgd en wordt gewaarborgd dat de uitbesteding van de pensioenadministratie voldoet aan de criteria van het pensioenfonds.

Het bestuur ziet uit naar de samenwerking met de raad van toezicht in 2022 en vertrouwt erop dat deze blijft bijdragen aan effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en met gevraagd en ongevraagd advies het bestuur terzijde staat.

1.14 Code Pensioenfondsen

Overzicht naleving Code Pensioenfondsen naar de stand per 31 december 2021

Per 3 oktober 2018 is de gewijzigde Code Pensioenfondsen in werking getreden. Deze Code Pensioenfondsen is ingedeeld in 8 thema's. Pensioenfondsen moeten de code naleven volgens het "comply or explain" principe. De onderstaande tabel geeft weer in hoeverre en hoe de normen van de code bij BPF Waterbouw worden nageleefd. Afwijkingen van de norm zijn gemotiveerd en toegelicht.

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
Thema Vertrouwen waarmaken			
1	Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, in een evenwichtige afweging van belangen, en heeft hiervoor de eindverantwoordelijkheid.	Ja, toegepast	De regelingen zijn in een ver verleden ontvangen en aanvaard. Bij het beheren (aanbrengen van wijzigingen) ziet het bestuur toe op evenwichtige belangenafweging voor alle deelgroep. Het beleggen geschiedt mede op basis van analyses in een ALM-studie. Per 1 januari 2021 is overgegaan van pensioenuitvoerder Centric naar Visma Idella.
2	Het bestuur is verantwoordelijk en zorgt voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moet voldoen en bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is.	Ja, toegepast	Het bestuur heeft in 2017 - na een zorgvuldige analyse - besloten de pensioenadministratie extern onder te brengen, om de kwetsbaarheid van de uitvoering van de pensioenregeling tot een acceptabel niveau terug te brengen. Het bestuur heeft aansluitend op de missie, visie, strategie strategische meetbare kerndoelen geformuleerd, waarbij de bandbreedte waarbinnen de kosten van pensioenuitvoering onderdeel is.
3	Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.	Ja, toegepast	De missie, visie, strategie is in 2017 opgesteld. Uitwerken van een strategische beleidsagenda heeft plaatsgevonden. Op basis daarvan zijn meetbare strategische kerndoelen met bandbreedtes vastgesteld. Vanaf 2020 is het strategisch jaarplan ter uitvoering. Het bestuur werkt met een jaarkalender waarbij per maand thema's zijn ingepland. Het bestuur monitort de uitvoering daarvan. Op deze manier komt beleid en bijbehorende fondsdocumenten en monitoring van de uitvoering gepland periodiek op de agenda van het bestuur. Het bestuursbureau bewaakt actualiteit en onderlinge consistentie van beleid en fondsdocumenten en implementatie van beleid.
4	Bij alle besluiten legt het bestuur duidelijk vast op grond van welke overwegingen het besluit is genomen.	Ja, toegepast	Het bestuur werkt met voorleggers volgens vastgesteld format. Afhankelijk van het onderwerp worden overwegingen in voorleggers en beleidsnotities opgenomen in agendastukken van het bestuur. Bestuursbureau, adviseurs en sleutelfuncties leveren input. Bestuurlijke besluitvorming en afwegingen en overwegingen daarbij liggen vast in de notulen van (bestuurs)vergaderingen.
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt	Ja, toegepast	In 2021 heeft het bestuur twee keer met het VO vergaderd. In deze vergaderingen bespreekt het bestuur de beleidsafwegingen en de realisatie daarvan aan de hand van een compacte rapportage. In het jaarverslag worden deze aspecten uitgebreid behandeld. Bij alle bestuursbesluiten wordt de evenwichtige belangenafweging betrokken. In bestuursvergaderingen wordt op basis van voorleggers expliciet aandacht aan risico's

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.		besteed, waarbij het bestuursbureau als eerste lijn input levert en de risicomanager als tweede lijn commentaar vastlegt bij de input en stukken op toereikende behandeling beoordeeld. Bij herstelplan en haalbaarheidstoets bespreekt het bestuur expliciet korte en lange termijn risico's in relatie tot de kerndoelen. In het bestuursverslag legt het bestuur hier verantwoording over af.
6	Het bestuur houdt rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan en draagt daarbij zorg voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico.	Ja, toegepast	Dit is vastgelegd in het Beleggingsbeleidsplan / Investment Beliefs (bijlage bij de ABTN). Het bestuur bespreekt bijzondere ontwikkelingen (financiële markten, samenstelling deelnemersbestand) en besluit zo nodig over evaluatie.
7	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Ja, toegepast	In 2022 voert het fonds een risicobereidheidsonderzoek uit. Vervolgstappen voor nadere uitwerking van uitvoering van verantwoord beleggen hebben in het tweede halfjaar van 2021 plaats gevonden.
8	Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.	Ja, toegepast	Maandelijks bespreekt het bestuur compliance, het beleggingsbeleid, dekkingsgraad, feitelijk Vereist Eigen Vermogen in relatie tot het strategisch Vereist Eigen Vermogen en looptijd beleggingen versus die van de verplichtingen ex-ante en ex-post. Elk kwartaal wordt een door de tweede lijn vervaardigde risicorapportage besproken in het bestuur. De sleutelfunctiehouder risicomanagement is verantwoordelijk voor de rapportage. Jaarlijks worden alle kernrisico's en de effectiviteit van de beheersing geëvalueerd.
9	Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.	Ja, toegepast	In de ABTN is als bijlage het financieel crisisplan opgenomen. Overige belangrijke ontwikkelingen worden door de PUO en de vermogensbeheerder direct gedeeld met het bestuursbureau en de voorzitter en/of het gehele bestuur. De noodprocedure is in 2020 uitgewerkt in een Business Continuïteitsplan.
Thema Verantwoordelijkheid nemen			
10	Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taken- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen.	Ja, toegepast	Het bestuur van het BPF heeft uitbestedingsovereenkomsten gesloten met de uitbestedingspartners/dienstverleners, zoals BMO en PUO, waarin de taken- en rolverdeling is vastgelegd. Het bestuur wordt ondersteund door een bestuursbureau die de rapportages van de uitbestedingspartners analyseert en de uitbesteding monitort. Daarbij vormt beoordeling van de ISAE 3402 type en ISO 27001 rapportages een belangrijk onderdeel.
11	Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.	Ja, toegepast	In de overeenkomsten met de partijen waaraan is uitbestede zijn bepalingen inzake aansprakelijkheid opgenomen op basis van toerekenbare tekortkoming.

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
12	Het bestuur zorgt dat het zicht heeft op de keten van uitbesteding.	Ja, toegepast	In de uitbestedingsovereenkomsten met de pensioen-uitvoerder en vermogensbeheerders/effectenbewaarder is vastgelegd dat als de partij waaraan is uitbesteed een derde partij wil inschakelen, zij hiervoor schriftelijk toestemming aan het BPF moet vragen. Bij vermogensbeheer wordt de keten van uitbesteding mede met behulp van adviseurs gemonitord.
13	Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed, niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedingsovereenkomst of – indien van toepassing - via zijn aandeelhouderspositie.	Ja, toegepast	Het fonds handelt conform het servicedocument van de Pensioenfederatie voor beloning van vermogensbeheerders. Echter bij vastgoedbeleggingen is bij CBRE Dutch funds sprake van een performance fee voor de fondsbeheerder. Deze performance fee is beperkt van omvang (hurdle en cap).
14	Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.	Ja, toegepast	De evaluatie is onderdeel van de jaarlijkse cyclus.
Thema Integer handelen			
15	Het bestuur legt de gewenste cultuur vast en stelt een interne gedragscode op.	Ja, toegepast	Het bestuur heeft een interne gedragscode opgesteld. Deze wordt jaarlijks geëvalueerd. In januari 2021 is een nieuwe gedragscode opgesteld naar analogie van de Modelgedragscode 2020 van de Pensioenfederatie. Een gewenste cultuur ligt vast in de interne gedragscode. Een cultuursessie heeft plaatsgevonden in het eerste halfjaar 2021. Compliance is een vast agendapunt.
16	De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen de interne gedragscode van het fonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar.	Ja, toegepast	De leden van het bestuur, raad van toezicht, het VO en werknemers of andere aangewezen verbonden personen hebben de gedragscode getekend. Jaarlijks doet de compliance officer een uitvraag over de naleving door de verbonden personen. Hieruit blijken over 2021 geen bijzonderheden die bestuurlijke actie vragen.
17	Alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer.	Ja, toegepast	Dit is geborgd via een vast agendapunt in bestuursvergaderingen. Het bestuur bespreekt meldingen en trekt conclusies hierover. Nevenfuncties worden aan de compliance officer gemeld door alle aan de gedragscode verbonden personen.
18	Tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers vermijden elke vorm en elke	Ja, toegepast	Dit is geborgd in de gedragscode. De compliance officer toetst jaarlijks de naleving van de gedragscode door verbonden personen. Bestuur, raad van toezicht en VO voeren periodiek een zelfevaluatie uit.

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen.		
19	Het lidmaatschap van een orgaan is niet verenigbaar met dat van een ander orgaan binnen het fonds of van de visitatiecommissie.	Ja, toegepast	Dit is geregeld in de statuten en daarmee geborgd.
20	Het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie.	Ja, toegepast	Het BPF beschikt over een klokkenluiders- en incidentenregeling.
21	De organisatie kent een klokkenluidersregeling en bevordert dat ook externe dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. De organisatie zorgt ervoor dat men weet hoe en bij wie kan worden gemeld.	Ja, toegepast	Het fonds heeft een eigen klokkenluidersregeling. In het uitbestedingsbeleid is bepaald dat bij de partijen een gelijkwaardige complianceregelung inclusief klokkenluidersregeling aanwezig moet zijn. Jaarlijkse evaluatie borgt dat de werkwijze toereikend is.
22	Het bestuur kent de relevante wet- en regelgeving en interne regels, weet hoe het fonds daar invulling aan geeft en bewaakt de naleving (compliance).	Ja, toegepast	Het bestuur heeft, naast de rol die het bestuursbureau hierin vervult, de naleving geborgd via onder andere de externe compliance officer. In elke bestuursvergadering worden de compliance meldingen besproken.
Thema Kwaliteit nastreven			
23	Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor zijn functioneren. De voorzitter is eerste aanspreekpunt; hij/zij is als eerste verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming en procedures.	Ja, toegepast	De collectieve verantwoordelijkheid en de evenwichtige belangenafweging is geborgd in de statuten. De voorzitter waakt over de naleving. Ook wordt in zelfevaluatie van het bestuur aandacht aan dit aspect besteed. Bestuursleden hebben aandacht voor een zorgvuldige vastlegging van besluiten en afwegingen in (bestuurs)notulen.
24	Het bestuur waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.	Ja, toegepast	In de statuten is bepaald dat partijen (werkgevers, werknemers en gepensioneerden in het VO) personen voordragen. Het bestuur beslist echter of deze worden benoemd. Het bestuur bewaakt - ook via zelfevaluatie - dat bestuursleden zich richten op de belangen van alle belanghebbenden bij het fonds.
25	Ieder bestuurslid heeft stemrecht.	Ja, toegepast	In de statuten is dit vastgelegd.
26	Het bestuur zorgt voor permanente educatie van zijn leden.	Ja, toegepast	Ieder bestuurslid ziet toe op aanvulling of actualisering van relevante kennis. Geschiktheidsplan en opleidingsplan worden periodiek in het bestuur behandeld.
27	Het bestuur staat open voor kritiek en leert van fouten.	Ja, toegepast	Het BPF heeft een klachten- en geschillenregeling opgesteld. Het bestuur behandelt klachten en geschillen gedegen. Het bestuur voert jaarlijks een gedegen zelfevaluatie uit en volgt verbeterpunten op. Het bestuur evalueert besluitvorming over belangrijke thema's en vertaalt verbeterpunten naar acties.
28	Het eigen functioneren is voor het bestuur en voor het	Ja, toegepast	In 2021 heeft een nieuwe (interne) zelfevaluatie van het bestuur plaatsgevonden onder leiding van een

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	intern toezicht een continu aandachtspunt. Het bestuur en het intern toezicht evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.		onafhankelijke derde partij. Daarnaast vindt aan het einde van elke bestuursvergadering een korte evaluatie plaats. Soms wordt een onderwerp of besluit afzonderlijke geëvalueerd.
29	Het eigen functioneren is voor het BO een continu aandachtspunt. Het BO evalueert in elk geval jaarlijks het functioneren van het eigen orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betreft het BO één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	Niet van toepassing	
30	Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Ja, toegepast	Het VO staat periodiek stil bij haar functioneren en stelt een opleidingsplan op. De leden bezoeken seminars van o.a. de Pensioenfederatie en SPO.
Thema Zorgvuldig benoemen			
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja, toegepast	Bij de samenstelling en opvolging van het bestuur, VO en raad van toezicht wordt naast de vereiste deskundigheid competenties en professioneel gedrag, rekening gehouden met diversiteit zoals beschreven in de Code. In het bestuur zitten 3 vrouwen waarvan er 1 jonger dan 40 jaar is. In 2021 is een nieuw bestuurslid toegetreden dat jonger is dan 40 jaar. Naast leeftijd en geslacht is er in het bestuur ook sprake van culturele diversiteit.
32	Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Daarbij houdt het rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.	Ja, toegepast	In de profielen van de bestuursleden zijn de geschiktheidseisen opgenomen. Bij aanstelling van nieuwe bestuursleden wordt aan deze profielen getoetst. Er zijn zittingstermijnen gedefinieerd in de statuten. Jaarlijks en bij een vacature of herbenoeming evalueert het bestuur de geschiktheidsmatrix.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één	Ja, toegepast	Het fonds heeft in 2018 het diversiteitsbeleid vernieuwd met een stappenplan. In het bestuur en het VO

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.		zitten tenminste één vrouw en één lid jonger dan veertig jaar.
34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Ja, toegepast	In de statuten is de zittingsduur en mogelijkheden voor herbenoeming van bestuurders en van leden van de raad van toezicht conform de bepalingen in de Code Pensioenfondsen opgenomen. Een lid van het VO heeft eveneens een zittingsduur van vier jaar. De leden van het VO worden verkozen. Het VO kent geen maximaal aantal keren dat zij verkozen mogen worden.
35	Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profiel schets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.	Ja, toegepast	Alle organen van het fonds houden rekening met het diversiteitsbeleid. Bij de selectie van de leden van de raad van toezicht is hier op toegezien. Het VO is verkozen, echter in de competentievisie wordt hiermee ook rekening gehouden.
36	Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij de vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.	Ja, toegepast	Er is een algemeen profiel vastgesteld voor de leden van de raad van toezicht waarin de specifieke aspecten ten aanzien van kennis en vaardigheden zijn opgenomen die in de raad als geheel aanwezig moeten zijn. In de competentievisie van het VO wordt hier ook rekening mee gehouden. Echter, het VO wordt gekozen door deelnemers en pensioengerechtigden.
37	Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht (en/of actief opgeroepen om te zoeken) naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.	Ja, toegepast	In de search ter vervulling van de vacatures in het bestuur is hier nadrukkelijk rekening mee gehouden.
38	Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het VO bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Ja, toegepast	Het bestuur heeft oog voor diversiteit bij toetsen van voorgedragen kandidaten. Ook het VO bevordert diversiteit. Gegeven de samenstelling van het deelnemersbestand is evenwichtige bemensing van het VO met leden jonger dan 40 jaar en vrouw een uitdaging. Het VO kent één vrouwelijk lid, jonger dan 40 jaar.

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
39	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	Ja, toegepast	Wat betreft de benoeming en het ontslag is dit in de statuten vastgelegd. Het verkozen VO-lid wordt benoemd door het bestuur.
40	Het bestuur zorgt dat de statuten een schorsingsprocedure kennen.	Ja, toegepast	Dit is geregeld in de statuten volgens de wettelijke regels hiervoor.
Thema Gepast belonen			
41	Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.	Ja, toegepast	Het beloningsbeleid is vastgelegd en toegankelijk via de website. De vergoedingen zijn passend bij de uitingen van de Pensioenfederatie hierover en wat gangbaar is bij vergelijkbare pensioenfondsen. Zie ook norm 42 en 44.
42	De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.	Ja, toegepast	Het bestuur bespreekt aanpassingen in het beloningsbeleid gedegen. Hierbij wordt veel aandacht besteed aan afstemming op verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Periodiek evalueren hiervan is geborgd via de jaarkalender.
43	Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatiegerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.	Ja, toegepast	Het fonds kent geen prestatiegerelateerde beloningen.
44	Het bestuur voorkomt dat door een te hoge beloning van de leden van het intern	Ja, toegepast	Verantwoordingsorgaan en raad van toezicht hebben een gedegen bespreking gehad over aangepast beloningsbeleid, waarbij de hoogte van de vergoedingen volop aandacht heeft. Per 1 januari 2021 is het beloningsbeleid gewijzigd. VO heeft positief

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	toezicht, een financieel belang een kritische opstelling in de weg staat.		geadviseerd en raad van toezicht heeft het besluit goedgekeurd. Zie verder norm 41 en 42.
45	Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen transitie- of ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele transitie- of ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagredenen.	Ja, toegepast	Het fonds werkt op basis van een vastgelegd beloningsbeleid. In dit beloningsbeleid zijn vaste en voorwaarden voor additionele beloningen op basis van aanvullend verrichte werkzaamheden uitgewerkt. Het beloningsbeleid voorziet niet in transitie- of ontslagvergoedingen. Evenals voorgaande jaren zijn transitie- of ontslagvergoedingen niet in 2021 voorgekomen.
Thema Toezicht houden en inspraak waarborgen			
46	Intern toezicht draagt bij aan effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering.	Ja, toegepast	Ook in 2021 heeft de raad van toezicht het bestuur op een enkel thema met raad ter zijde gestaan. Er vonden in 2021 regelmatig zogenaamde bijpraatsessies plaats. De raad van toezicht vergadert viermaal per jaar met (een delegatie van) het bestuur. Daarnaast vergadert de raad van toezicht tenminste driemaal per jaar met het VO.
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja, toegepast	De raad van toezicht oordeelt mede via deze verantwoording over toepassing van de Code en verwerkt de uitkomsten in het jaarlijks rapport.
Thema Geschiktheid			
48	Leden van het intern toezicht zijn betrokken bij het pensioenfonds en moeten zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangentegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben daarbij het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.	Ja, toegepast	De raad van toezicht is onafhankelijk en kritisch. De raad heeft aandacht voor deze aspecten in de zelfevaluatie. Uit zelfevaluatie blijken geen aandachtspunten op deze aspecten.
49	De raad van toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.	Ja, toegepast	De raad van toezicht is gesprekspartner van het bestuur. Naast gezamenlijke overleggen is de raad betrokken bij bijzondere ontwikkelingen en staat het bestuur desgewenst met raad ter zijde.
50	Het bestuur weegt de aanbevelingen van raad van toezicht of visitatiecommissie zorgvuldig en motiveert afwijkingen.	Ja, toegepast	De raad van toezicht verstrekt jaarlijks een rapport van bevindingen. Het bestuur geeft schriftelijk en gemotiveerd aan welke aanbevelingen worden overgenomen. Het bestuur monitort via de bestuurlijke actielijst voortgang en opvolging.
51	Het BO voert zijn taak uit als 'goed huisvader' (m/v) voor alle belanghebbenden.	Niet van toepassing	
52	Het BO zorgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren.	Niet van toepassing	
53	Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst of	Niet van toepassing	

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het BO of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt.		
54	Het BO onderneemt actie als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert.	Niet van toepassing	
55	Het bestuur gaat een dialoog aan met het VO dan wel het BO bij het afleggen van verantwoording.	Ja, toegepast	Circa viermaal per jaar, waarvan éénmaal in juni naar aanleiding van het jaarverslag. Zie ook bij norm 5, 46 en 60.
56	Het bestuur draagt de onafhankelijke accountant of actuaris die controle uitvoert in beginsel geen andere werkzaamheden op dan controle. Geeft het bestuur wel een andere opdracht, dan vraagt dit zorgvuldige afweging en een afzonderlijke opdrachtformulering.	Ja, toegepast	Deze werkwijze wordt standaard toegepast.
57	Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de onafhankelijke accountant en de actuaris en stelt het intern toezicht en VO of BO van de uitkomst op de hoogte.	Ja, toegepast	Zowel de onafhankelijke accountant als de certificerend actuaris zullen in 2022 worden geëvalueerd.
Thema Transparantie bevorderen			
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja, toegepast	In het bestuursverslag zijn missie, visie en strategie opgenomen.
59	Het bestuur geeft inzicht in het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid.	Ja, toegepast	Beleid en besluitvormingsprocedures zijn inzichtelijk vastgelegd in ABTN en afzonderlijke beleidsdocumenten. De belangrijkste besluiten worden opgenomen in het bestuursverslag. Daarin wordt ook ingegaan op de realisatie van het beleid.
60	Het bestuur vervult zijn taak op een transparante (open en toegankelijke) manier. Dat zorgt ervoor dat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.	Ja, toegepast	De raad van toezicht heeft toegang tot alle fondsstukken (notulen, agendastukken, fondsdocumenten, rapportages). In deze stukken is zichtbaar welke besluiten zijn genomen, de motivering bij het besluit en de afwegingen daarbij. Het bestuur licht elk halfjaar het VO de besluitvorming toe. Het VO ontvangt periodiek notulen van de bestuursvergaderingen en besluitenlijsten. Het fonds meldt ontwikkelingen op de website (waaronder de dekkingsgraad). Alle belanghebbenden ontvangen één tot twee keer per jaar een informatiebulletin.
61	Het bestuur legt gemotiveerd vast voor welke wijze van uitvoering is gekozen. Deze informatie	Ja, toegepast	De wijze van uitvoering is uitgewerkt in de ABTN. De ABTN is via de website beschikbaar. Het bestuur legt via periodieke rapportages en het bestuursverslag verantwoording af aan VO, raad van toezicht en andere belanghebbenden.

Principes uit de Code		Naleving per 31-12-2021	Nadere toelichting
	is beschikbaar voor de belanghebbenden.		
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja, toegepast	In de Beleggingsbeginselen / Investment Beliefs is het standpunt omtrent verantwoord beleggen en corporate governance uiteengezet. Deze stukken zijn beschikbaar via de website van het fonds.
63	Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.	Ja, toegepast	Actualisering van het communicatiebeleid is geborgd via de bestuurlijke jaarkalender. Ook bespreekt het bestuur jaarplan, jaarresultaten en communicatie-uitingen met het VO.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja, toegepast	De rapportering is opgenomen in hoofdstuk 1 Governance.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja, toegepast	De klachten en de afwikkeling daarvan – tenzij hier een bestuursbesluit voor noodzakelijk is in de vorm van bijzondere hardheid – worden eenmaal per jaar gerapporteerd in een bestuursvergadering. In het bestuursverslag wordt aandacht besteed aan de afhandeling van klachten en geschillen. De mogelijkheid om de klacht voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen is opgenomen in de klachtenregeling.

2. Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw, statutair gevestigd te Badhoevedorp, de jaarrekening over boekjaar 2021 eindigend op 31 december 2021. In hoofdstuk Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de onafhankelijke accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

STICHTING BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDS WATERBOUW

Badhoevedorp

JAARREKENING

2.1 Enkelvoudige balans per 31 december

(x € 1.000)	Toelichting *)	2021 EUR	2020 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		195.800	179.482
Aandelen		726.573	689.096
Vastrentende waarden		757.745	675.068
Overige beleggingen		3.737	6.174
Beleggingen voor risico fonds	2.5.1	1.683.855	1.549.820
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.5.2	746	872
Deelnemingen	2.5.3	-	-
Vorderingen en overlopende activa	2.5.4	8.113	4.196
Overige activa	2.5.5	2.238	11.326
		1.694.952	1.566.214
 Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	2.5.6	337.823	100.770
Technische voorziening voor risico fonds	2.5.7		
Voorziening pensioenverplichtingen:			
- voor risico van het pensioenfonds		1.347.944	1.457.656
- herverzekerd		746	872
		1.348.690	1.458.528
Overige technische voorzieningen	2.5.8		
Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen		4.702	3.007
Overige schulden en overlopende passiva	2.5.9	3.737	3.909
		1.694.952	1.566.214
*) De nummering verwijst naar de toelichting			
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		%	%
Actuele dekkingsgraad		125,0	106,9
Beleidsdekkingsgraad		117,5	100,8

2.2 Enkelvoudige staat van baten en lasten

(x € 1.000)	Toelichting	2021 EUR	2020 EUR
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	2.6.1	24.894	28.950
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	2.6.2	140.367	106.210
Overige baten	2.6.3	72	78
		165.333	135.238
Lasten			
Pensioenuitkeringen	2.6.4	34.635	34.490
Pensioenuitvoeringskosten	2.6.5	1.647	2.940
Mutatie technische voorzieningen risico fonds:			
Pensioenopbouw	2.6.6	29.773	29.253
Toeslagverlening		382	-1.758
Toegerekende interest		-7.671	-4.192
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen		-34.496	-35.357
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten		-2.195	-1.828
Mutatie marktrente		-92.863	188.406
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-645	220
Resultaat op sterfte		-2.421	-684
Aanpassing overlevingstafels		-5	-31.443
Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen		-	-44
Afvoer premies spaarpensioen		-	556
Overige		429	-339
		-109.712	142.790
Mutatie overige technische voorzieningen	2.6.7	1.695	1.113
Saldo overdrachten van rechten	2.6.8	15	-
Overige lasten	2.6.9	-	142
		-71.720	181.475
Saldo van baten en lasten		237.053	-46.237

Bestemming van saldo van baten en lasten

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Algemene reserve	237.053	-46.237
Saldo van baten en lasten	237.053	-46.237

2.3 Enkelvoudig kasstroomoverzicht

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	20.948	26.313
Ontvangen w aardeoverdrachten	839	-223
Betaalde pensioenuitkeringen	-34.571	-34.513
Betaalde w aardeoverdrachten	-942	-
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.801	-2.570
Ontvangen uitkeringen van herverekeraars	66	78
Mutatie rekening courant Vakantiefonds	34	-1.256
Overige ontvangsten en uitgaven	-19	84
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-15.446	-12.087
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	290.485	266.914
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	11.532	15.024
Aankopen beleggingen	-297.933	-260.821
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	2.901	1.039
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-627	-814
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	6.358	21.342
Mutatie rekening-courant FBW en liquide middelen	-9.088	9.255
Rekening-courant FBW en liquide middelen per 1 januari	11.326	2.071
Mutatie rekening-courant en liquide middelen	-9.088	9.255
Rekening-courant FBW en liquide middelen per 31 december	2.238	11.326
Liquide middelen	2.238	11.326

2.4 Algemene toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

2.4.1 Inleiding

Vestigingsplaats

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw
Prins Mauritslaan 5
1171 LP Badhoevedorp
KvK: 41151182

Activiteiten

BPF Waterbouw is een (verplichtgesteld) bedrijfstakpensioenfonds. Het fonds verzekert pensioenaanspraken voor (kort gezegd):

- de werknemers in de sector waterbouw die vallen onder de cao waterbouw;
- de werknemers die bij werk in Nederland onder die cao zouden vallen;
- de werknemers in dienst van een aangesloten werkgever, niet behorende tot één van de hiervoor genoemde groepen en die op basis van een overeenkomst tussen het fonds en die werkgever op vrijwillige basis deelnemen aan het fonds.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta.

Het bestuur heeft op 13 juni 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand verslagjaar.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

2.4.2 Algemene grondslagen

Verwerking

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen aan het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar Euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Deze verschillen komen tot uitdrukking in de Indirecte beleggingsresultaten.

Van de omrekening van de posities in vreemde valuta per balansdatum zijn de koersen gehanteerd zoals hieronder weergegeven.

	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
USD	0,88	0,82
GBP	1,19	1,12
CAD	0,70	0,64
DKK	0,13	0,13
SEK	0,10	0,10
HKD	0,11	0,11
CHF	0,96	0,92
JPY	0,01	0,01

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van de in het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze de aard en omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

2.4.3 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Beleggingen voor risico fonds

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs bij de eerste waardering; vervolgwaaardering geschiedt tegen reële waarde ('fair value'), zijnde de marktwaarde. De marktwaarde wordt onder meer gebaseerd op beschikbare marktgegevens. Waardeveranderingen van op marktwaarde bepaalde vastgoedbeleggingen worden verwerkt in de staat van baten en lasten. De marktwaarde van de niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen wordt bepaald op basis van het aandeel van de BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende vastgoedfonds per balansdatum. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door een onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekening van dat vastgoedfonds.

Aandelen

De beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen zijn opgenomen tegen reële waarde, zijnde de marktwaarde. De marktwaarde van de niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen wordt bepaald op basis van het aandeel van de BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende aandelenfonds per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de marktwaarde verhoogd met de opgelopen rente. De waarden van deze beursgenoteerde obligaties zijn gebaseerd op de opgaven van verschillende dataleveranciers, inclusief opgelopen rente per balansdatum. De marktwaarde van de woninghypotheken wordt bepaald op basis van het aandeel van de BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende woninghypothekenfonds per balansdatum. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door een onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekening van dat woninghypothekenfonds.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuarieel bepaalde contante waarde van de herverzekerde pensioenrechten en berekend volgens de grondslagen van de technische voorzieningen. Over het algemeen heeft deze post een looptijd van langer dan één jaar.

Deelnemingen

Deelnemingen waarbij invloed van betekening kan worden uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde. De eerste verwerking in de jaarrekening geschiedt tegen verkrijgingsprijs. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij een aandeelhoudersbelang van meer dan 20% van de aan de aandelen verbonden stemrechten.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, is deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover het pensioenfonds in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, is hiervoor een voorziening getroffen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, die de boekwaarde benadert. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien nodig vindt een aftrek plaats voor het risico van oninbaarheid. Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overige activa

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan één jaar hebben. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen en verplichtingen, inclusief alle technische voorzieningen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen en het vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel Toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds per 31 december 2021, en de mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen risico fonds over 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021, is gebaseerd op de deelnemersadministratie. De mutatie van de voorziening pensioenverplichting 2021 is gebaseerd op de actuariële veronderstellingen zoals gehanteerd bij de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen ultimo 2021.

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds met een langlopend karakter wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen.

De actuele waarde wordt bepaald op basis van de op actuariële grondslagen berekende contante waarde van de pensioenaanspraken, waarop per balansdatum op grond van het reglement rechten zijn verkregen. De indexering van de verplichtingen per 1 januari 2022 wordt niet in deze voorziening opgenomen, aangezien het besluit hiertoe in 2022 is genomen. De indexering van de verplichtingen per 1 januari 2022 bedroeg 0,7%. Hiermee neemt de technische voorziening op 1 januari 2022 met 0,7% toe, zijnde 9.441. De actuele dekkinggraad daalt hierdoor met 0,8% naar 124,2%. Naast het ouderdomspensioen en partnerpensioen zijn de verplichtingen opgenomen voor het invaliditeitspensioen, het spaarpensioen en de premievrijstelling voor arbeidsongeschikte deelnemers.

Er is geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening is rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De veiligheidsopslag AO bedraagt 0,8% van de (netto) technische voorziening en heeft betrekking op ingegaan invaliditeitspensioen wegens arbeidsongeschiktheid toegekende premievrijstelling en de aanvullingsregeling Waterbouw. Een voorziening uitloopriscio arbeidsongeschiktheid, gelijk gesteld aan twee jaarrisicopremies voor arbeidsongeschiktheid van 0,2% van de premiegrondslag voor de basisregeling, wordt geacht hier eveneens in te zijn opgenomen.

De voorziening voor de spaarpensioenregeling bestaat uit de opgebouwde pensioenspaarkapitalen van de (gewezen) deelnemers. Deze spaarkapitalen worden bijeengebracht ten behoeve van aanspraken voortvloeiend uit de spaarpensioenregeling die van kracht is geworden op 1 januari 2006. Wegens een wijziging in het reglement per 1 januari 2019 zijn de toen bestaande spaarkapitalen grotendeels omgezet in pensioenaanspraken.

De voorziening is vastgesteld met gebruikmaking van de volgende actuariële grondslagen:

Sterfte

De sterftetekansen zijn ontleend aan de Prognosetafel AG2020 (2020: Prognosetafel AG2020) met toepassing van fonds specifieke correctiefactoren voor ervaringssterfte.

Sociale staat

Er wordt uitgegaan van de huwelijksfrequenties voor de actieve deelnemers zoals gepubliceerd bij de overlevingstabellen van het AG over de waarnemingsperiode 1980-1985. Voor het leeftijdsverschil tussen de deelnemer en de verzekerde nabestaande wordt verondersteld dat mannen drie jaar ouder zijn dan vrouwen.

Voor de slapers en gepensioneerden wordt rekening gehouden met de gehuwdheid op het moment van beëindiging van pensioenopbouw.

Marktrente

De volledig door DNB gepubliceerde RTS wordt gebruikt. Op basis van de duration van de verplichtingen vertaalt zich dat tot een 'platgeslagen' rente van 0,59% ultimo 2021 (2020: 0,24%).

Kosten

Rekening is gehouden met een opslag voor kosten van administratie en uitbetaling na ingang van het pensioen van 2,7% (2020: 2,7%) over de (netto) technische voorzieningen (inclusief herverzekering en inclusief spaarregeling).

Herverzekering

De voorziening pensioenverplichtingen herverzekering is vastgesteld onder hantering van dezelfde grondslagen als gehanteerd bij de VPV eigen rekening.

Overige technische voorzieningen

Voorziening rentebijdriving spaarpensioen

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgevallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijdriving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Bij vervolgvordering worden schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze posten hebben een looptijd korter dan één jaar.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorziening en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het saldo van baten en lasten.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Het resultaat wordt tevens bepaald met inachtneming van de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen van op reële waarde gewaardeerde:

- Vastgoedbeleggingen;
- Onder vlottende activa opgenomen effecten;
- Afgeleide financiële instrumenten die niet zijn aangemerkt als afdekkingsinstrument.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

De beleggingsresultaten betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen directe opbrengsten, de indirecte beleggingsresultaten en de aan de beleggingsactiviteiten toe te rekenen kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsresultaten wordt in dit verband verstaan: rente, dividend en soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsresultaten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen.

Kosten van vermogensbeheer

Dit betreffen de externe kosten van vermogensbeheer.

Verrekening van kosten

De aan de (in)directe beleggingsresultaten gerelateerde externe transactiekosten, provisies en valutaverschillen zijn op de (in)directe beleggingsresultaten in mindering gebracht.

Pensioenuitkeringen

Hieronder worden opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, nabestaanden-, en invaliditeitspensioen, alsmede eenmalige uitkeringen en afkopen overeenkomstig de pensioenregeling.

Pensioenuitvoeringskosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. Het deel van de kosten dat betrekking heeft op het beheer van de beleggingen is in mindering gebracht op de post Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds .

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Onder de pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Toeslagen

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgevallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar. Hiermee valt elk jaar een deel van de voorziening rendementsbijschrijving vrij ter dekking van de rendementsbijschrijving.

Toegerekende interest

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,533% (2020: -0,324%), zijnde € -7.673 (2020: -4.194). De toegerekende interest is bepaald op basis van de 1-jaars RTS rente primo boekjaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De op deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de pensioenuitkeringen in het verslagjaar.

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten van het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Aanpassing overlevingstafels

Het Actuariel Genootschap publiceert eenmaal per 2 jaar nieuwe prognosetafels. Per 31 december 2021 is de prognosetafel AG2020 (2020: prognosetafel AG2020) gehanteerd.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Mutatie overige technische voorzieningen

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgevallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende

rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

Saldo overdrachten van rechten

De ontvangen en betaalde pensioenverplichtingen worden berekend volgens de regels die van toepassing zijn bij het wettelijk recht op individuele waardeoverdracht.

Waardeoverdracht betreft de ontvangst of overdracht aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

2.4.4 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

2.5 Toelichting op de enkelvoudige balans

2.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2021					
(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per					
1 januari 2021	179.482	689.096	675.068	6.174	1.549.820
Aankopen	-	-	297.933	-	297.933
Verkopen	-	-104.000	-186.485	-	-290.485
Overige mutaties	-33	-	-431	-2.437	-2.901
Waardemutaties	16.351	141.477	-28.340	-	129.488
Stand per 31 december 2021	195.800	726.573	757.745	3.737	1.683.855
Ultimo 2020					
(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per					
1 januari 2020	177.198	622.912	658.869	6.094	1.465.073
Aankopen	-	1.428	259.393	-	260.821
Verkopen	-	-	-266.914	-	-266.914
Overige mutaties	346	-	-1.465	80	-1.039
Waardemutaties	1.938	64.756	25.185	-	91.879
Stand per 31 december 2020	179.482	689.096	675.068	6.174	1.549.820

Securities lending

Het bestuur heeft in het beleggingsbeleid als uitgangspunt vastgelegd dat niet actief wordt meegewerkt aan het uitlenen van door het fonds gehouden aandelen en obligaties. Van de intern gehouden vastrentende portefeuille worden geen stukken uitgeleend. Bij de selectie van beleggingsfondsen wordt rekening gehouden met het securities lending beleid van de fondsmanager.

Indien geen passende fondsbeheerders beschikbaar zijn voor sectoren, waarin het fonds wil beleggen, dan mag de maximale omvang van securities lending slechts 5% (op enig tijdstip in het jaar) van de portefeuille zijn.

De aandelenbeleggingen geschieden via deelnemingen in beleggingsfondsen. Het BPF Waterbouw is deelgerechtigd in de achterliggende aandelenportefeuille van het desbetreffende fonds. Binnen de beleggingsfondsen Wereld is securities lending mogelijk, maar het beleggingsfonds heeft hier geen gebruik van gemaakt.

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen kan voor het grootste deel gebruik worden gemaakt van marktnoteringen.

(x € 1.000)	Directe marktnotering EUR	Afgeleide marktnotering EUR	Waarderings- modellen EUR	Totaal EUR
Actief per 31 december 2021				
Vastgoedbeleggingen	-	-	195.800	195.800
Aandelen	726.573	-	-	726.573
Vastrentende waarden	604.804	-	152.941	757.745
Overige beleggingen	3.737	-	-	3.737
	1.335.114	-	348.741	1.683.855

	Directe marktnotering	Afgeleide marktnotering	Waarderings- modellen	Totaal
Actief per 31 december 2020				
Vastgoedbeleggingen	-	-	179.482	179.482
Aandelen	689.096	-	-	689.096
Vastrentende waarden	525.782	-	149.286	675.068
Overige beleggingen	6.174	-	-	6.174
	1.221.052	-	328.768	1.549.820

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastgoedbeleggingen

Er is uitsluitend belegd in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen.

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Indirect vastgoed	195.487	179.136
Beleggingsdebiteuren vastgoed	313	346
Stand per 31 december	195.800	179.482

Belegde waarden in aandelen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Aandelenbeleggingsfondsen	726.573	689.096
Stand per 31 december	726.573	689.096

BPF Waterbouw heeft, net als eind 2020, geen direct of indirect belang in premiebijdragende ondernemingen.

Belegde waarden in vastrentende waarden

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Directe vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligaties	600.952	521.499
Lopende interest	3.852	4.283
	<u>604.804</u>	<u>525.782</u>
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Participaties in hypotheekfondsen	152.941	149.286
	<u>152.941</u>	<u>149.286</u>
Stand per 31 december	757.745	675.068

De rente-afdekking ultimo boekjaar is 22% (2020: 29%). De norm van de rente-afdekking is bij de rente ultimo boekjaar gesteld op 20% (bandbreedte: 17-35%). Het gemiddelde nominale rentepercentage van de obligatieportefeuille is ultimo boekjaar 0,5% (2020: 0,2%) en de duration is 9,0 (2020: 11,3).

Het gemiddelde nominale rentepercentage van de hypotheekfondsen is ultimo boekjaar 2,3% (2020: 2,4%) en de duration is 8,9 (2020: 8,9).

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Liquide middelen	3.737	6.174
Stand per 31 december	3.737	6.174

2.5.2 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	872	835
Mutaties	-126	37
Stand per 31 december	746	872

Een deel van de pensioenaanspraken is herverzekerd bij Centraal beheer Achmea. Dit contract is opgezegd per 1 januari 1982, waarbij de verzekerde aanspraken premievrij zijn achtergelaten. Het fonds loopt het indexatierisico over deze aanspraken voor zover deze niet uit de overrente van Centraal Beheer gefinancierd kunnen worden.

2.5.3 Deelnemingen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	-	138
Mutaties	-	-138
Stand per 31 december	-	-

De deelneming betrof de 100% deelneming in Fondsenbeheer Waterbouw B.V. te Badhoevedorp. Op 31 mei 2021 is Fondsenbeheer Waterbouw BV opgeheven en uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het resultaat deelnemingen in 2021 is nihil.

2.5.4 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Vorderingen op werkgevers	7.811	3.865
Rekening-courant Vakantiefonds Waterbouw	-	34
Dividendbelasting	277	297
Overige vorderingen	25	-
Stand per 31 december	8.113	4.196

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

2.5.5 Overige activa

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Liquide middelen	2.238	11.326
Stand per 31 december	2.238	11.326

De bedragen zijn dagelijks opvraagbaar.

2.5.6 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2021

<i>(x € 1.000)</i>	Stichtings kapitaal	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2021	-	100.770	100.770
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	237.053	237.053
Stand per 31 december 2021	-	337.823	337.823

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2020

<i>(x € 1.000)</i>	Stichtings kapitaal	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2020	-	147.007	147.007
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	-46.237	-46.237
Stand per 31 december 2020	-	100.770	100.770

Solvabiliteit en dekkingsgraad

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	1.691.215	125,0	1.562.305	106,9
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	1.353.392	100,0	1.461.535	100,0
Eigen vermogen	337.823	25,0	100.770	6,9
Af: vereist eigen vermogen	274.167	20,3	300.014	20,5
Vrij vermogen	63.656	4,7	-199.244	-13,6
Minimaal vereist eigen vermogen	57.450	4,2	62.041	4,2
Actuele dekkingsgraad		125,0		106,9
Beleidsdekkingsgraad		117,5		100,8

De buffers worden door het pensioenfonds berekend met behulp van de standaardmethode. Hierbij wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de strategische assetmix in de evenwichtssituatie. Aangezien de verplichtingenstructuur van het fonds niet wezenlijk afwijkt van een gemiddeld pensioenfonds, is er geen reden om af te wijken van het standaardmodel voor de berekening van het Vereist eigen vermogen. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Onder het FTK worden twee toetsingsgrenzen gedefinieerd:

- Het Minimaal Vereist eigen Vermogen is gelijk aan de Technische voorziening verhoogd met een opslag voor algemene risico's. Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen is voor het fonds vastgesteld op 4,2%. Onder het FTK is met de huidige beleidsdekkingsgraad geen sprake van een dekkingstekort.
- Het Vereist Eigen Vermogen is gelijk aan de Technische voorziening verhoogd met een opslag. Deze opslag dient zodanig te worden vastgesteld dat de kans dat het fonds in een periode van 1 jaar wordt geconfronteerd met een zodanige daling van de dekkingsgraad dat het vermogen onder de Technische voorziening komt, kleiner of gelijk is aan 2,5%.

Het Vereist Eigen Vermogen (strategisch) bedraagt per 31 december 2021 274.167 oftewel 20,3%. Er is geen sprake van een reservetekort als gekeken wordt naar de actuele dekkingsgraad (eind 2020 was dit wel het geval). Onder de FTK-normen is nog wel sprake van een reservetekort, aangezien hierbij wordt gekeken naar de beleidsdekkingsgraad.

Berekening minimaal vereist eigen vermogen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Beleggingsrisico	54.136	58.461
Risicokapitaal bij overlijden	3.260	3.521
Arbeidsongeschiktheid	55	59
Totaal	57.451	62.041

Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen wordt bepaald door het al dan niet aanwezig zijn van beleggingsrisico's, alsmede risico's die voortkomen uit de pensioenregeling, zoals nabestaanden- en arbeidsongeschiktheidspensioen. Deze worden als volgt gewaardeerd:

- *Beleggingsrisico*

4% van de bruto Technische Voorziening maal het verhoudingsgetal tussen de netto Technische Voorziening en de bruto Technische Voorziening. De netto Technische Voorziening is de bruto Technische Voorziening minus het herverzekerde deel hiervan.

- *Risicokapitaal bij overlijden*

0,3% van het aanwezige risicokapitaal maal de verhouding tussen het risicokapitaal voor risico van het fonds (dus na aftrek van het herverzekerde deel) en het risicokapitaal over het afgelopen boekjaar.

- *Arbeidsongeschiktheidspensioen*

Ook de dekking premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid valt hieronder.

Berekening dekkingsgraad

Het verloop van de actuele dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

	Werkelijk 2021 %	Werkelijk 2020 %
Dekkingsgraad per 1 januari	106,9%	111,2%
Premie	-0,5%	-0,3%
Uitkeringen	0,2%	0,4%
Toeslagverlening	0,0%	0,1%
Verandering van de rentetermijnstructuur	7,2%	-14,0%
Rendement op beleggingen	10,8%	7,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,4%	2,2%
Dekkingsgraad per 31 december	125,0%	106,9%

Ultimo boekjaar bedraagt de reële beleidsdekkingsgraad 94,4% (2020: 82,5%).

De reële beleidsdekkingsgraad is gedefinieerd als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de 'indexatiedekkingsgraad' (de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is) onafhankelijk van de eigen toeslagambitie van het fonds.

De indexatiedekkingsgraad ultimo verslagjaar was 124,5% (2020: 120,5%).

Herstelplan

Ultimo 2021 is de beleidsdekkingsgraad 117,5% en ligt daarmee onder het vereist eigen vermogen van 274.167 (120,3%). Op basis van de beleidsdekkingsgraad was er sprake van een tekort, maar aangezien dit onder de actuele dekkingsgraad niet het geval is, heeft DNB aangegeven dat het fonds niet verplicht is om op uiterlijk 1 april 2022 een update van het herstelplan in te dienen bij DNB.

2.5.7 Technische voorziening voor risico fonds

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Basisregeling	1.327.243	1.439.174
Veiligheidsopslag AO	10.618	11.513
Spaarpensioenregeling	10.829	7.841
Stand per 31 december	1.348.690	1.458.528

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	1.457.656	1.314.866
Pensioenopbouw	29.773	29.253
Toeslagverlening	382	-1.758
Toegerekende interest	-7.671	-4.192
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen	-34.496	-35.357
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-2.195	-1.828
Mutatie marktrente	-92.863	188.406
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-645	220
Resultaat op sterfte	-2.421	-684
Aanpassing overlevingstafels	-5	-31.443
Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen	-	-44
Afvoer premies spaarpensioen	-	556
Overige	429	-339
Stand per 31 december voor risico van het pensioenfonds	1.347.944	1.457.656
Herverzekerd	746	872
Balanswaarde per 31 december	1.348.690	1.458.528

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

Splitsing naar categorieën van deelnemers

(x € 1.000)	2021		2020	
	aantallen	EUR	aantallen	EUR
Actieve deelnemers	2.707	595.985	3.150	743.795
Pensioengerechtigden	5.425	452.156	5.307	434.948
Gewezen deelnemers	3.512	265.091	3.251	241.495
Overigen	-	35.458	-	38.290
Stand per 31 december	11.644	1.348.690	11.708	1.458.528

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenverplichtingen van het fonds per 31 december 2021 vloeien voort uit:

- het Pensioenreglement BPF Waterbouw, waarin de reguliere (basis) pensioenregeling is opgenomen;
- het Reglement Spaarpensioenregeling BPF Waterbouw, waarin door deelnemers een pensioenspaarkapitaal is en wordt gevormd dat bij pensionering in regulier ouderdomspensioen conform het onder a genoemde reglement wordt omgezet;
- de Voorwaarden ANW Pensioen BPF Waterbouw, waarin door deelnemers, op vrijwillige en individuele basis, het ANW-hiaat is afgedekt.

Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de regelingen besproken.

Pensioenreglement BPF Waterbouw

In het Pensioenreglement BPF Waterbouw is de reguliere (basis) pensioenregeling van het fonds opgenomen.

In dit reglement worden de volgende pensioenen verzekerd:

- Ouderdomspensioen vanaf 68 jaar voor de deelnemer;
- Partnerpensioen op opbouwbasis;
- Wezenpensioen voor de kinderen van de deelnemer op opbouwbasis;
- Tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen voor de echtgenote of partner van de deelnemer op risicobasis;
- Invaliditeitspensioen voor de deelnemer op risicobasis op risicobasis;
- Bijzonder nabestaandenpensioen voor de gewezen partner van de deelnemer.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een opbouw van het levenslange ouderdomspensioen (met nabestaandenpensioen op opbouwbasis) van 0,94% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar. De pensioengrondslag is (met uitzondering van de vrijwillige aansluiting waarvoor veelal een gemaximeerde grondslag geldt) gelijk aan het totale brutoloon over het deelnemingsjaar. Er wordt derhalve geen franchise gehanteerd.

Er wordt jaarlijks getoetst op fiscale bovenmatigheid.

Partner- en wezenpensioen

Het partnerpensioen bedraagt 70% van het (bereikbare) levenslang ouderdomspensioen. Het wezenpensioen bedraagt 14% van het (bereikbare) levenslang ouderdomspensioen.

Het tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen/ tijdelijk partner pensioen is een aanvullend pensioen dat in het verleden werd toegekend aan weduwen /weduwnaars en partners jonger dan 65 jaar ter compensatie van de zgn. AAA premies en later de zgn. Overhevelingstoeslag (OHT). Er vinden geen nieuwe toekenningen meer plaats sinds de brutering van de OHT. Dit tijdelijke pensioen werd uitgedrukt in een bepaald percentage van het weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / partnerpensioen.

Invaliditeitspensioen

Het invaliditeitspensioen bedraagt het verschil tussen de bedragen van de loondervingsuitkering WAO en de vervolgitkering WAO zoals die gelden op het moment van aanvang van de vervolgitkering.

De arbeidsongeschikten die niet in staat zijn om 50% van hun resterende verdien capaciteit te verdienen ontvangen een WGA-vervolgitkering. Een WGA-vervolgitkering wordt gebaseerd op het minimumloon.

De regeling voor het arbeidsongeschiktheidspensioen vult de WGA-vervolgitkering in feite aan tot het bedrag dat men zou krijgen wanneer deze vervolgitkering zou zijn berekend op basis van het (gemaximeerde) voormalige inkomen.

Bijzonder nabestaandenpensioen

Het bijzonder nabestaandenpensioen voor de gewezen partner is gelijk aan het partnerpensioen dat is opgebouwd tot de datum van het einde van het huwelijk of partnerschap.

Toeslagverlening

Bij het fonds is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening (indexering) op basis van ex ante bepaalde maatstaven. Ieder jaar wordt door het bestuur een besluit genomen over de vraag of en in hoeverre de financiële positie van het fonds naar het oordeel van het bestuur een (gedeeltelijke) toekenning van een toeslag mogelijk maakt. Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de deelnemers die nog pensioen opbouwen en de pensioenaanspraken van deelnemers die niet meer opbouwen en de reeds ingegane pensioenen jaarlijks te verhogen conform de algemene loonstijging in de sector.

Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die het fonds behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft het fonds geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening.

De toeslag per 1 januari 2022 is door het bestuur vastgesteld op 0,7% voor de actieven en 0,7% voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers (2021: 0,0% resp. 0,0%).

Reglement Spaarpensioenregeling BPF Waterbouw

In het Reglement Spaarpensioenregeling BPF Waterbouw is voor de deelnemers een regeling opgenomen waarin door die deelnemers een pensioenspaarkapitaal wordt gevormd. Hiervoor wordt over 2021 maximaal 3% (2020: 3%) van de voor de deelnemer geldende pensioengrondslag aan het fonds afgedragen. Deze inleg wordt (na aftrek van kosten) jaarlijks verhoogd met een rendementsbijschrijving op basis van het vijfjaars gemiddeld rendement. Het percentage van de rendementsbijschrijving kan door het bestuur worden gewijzigd.

Het pensioenspaarkapitaal wordt omgezet in pensioen conform het Pensioenreglement BPF Waterbouw. Het pensioenspaarkapitaal kan daarmee worden ingezet voor een hoger pensioen of een eerder ingaand pensioen.

Voorwaarden ANW-pensioen BPF Waterbouw

In deze regeling wordt de mogelijkheid geboden aan de premiebetalende deelnemers om vrijwillig en op individuele basis het ANW-hiaat te verzekeren dat is ontstaan door de invoering van de ANW ter vervanging van de Algemene Weduwen- en Wezenwet per 1 juli 1996. Deze verzekering geeft de nabestaanden bij het overlijden van de verzekerde recht op een uitkering ter hoogte van de maximale ANW-uitkering wanneer als gevolg van die wetswijziging dit recht niet of niet meer bestaat.

Premievrijstelling

Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is in de zin van de WAO of WIA wordt de pensioenopbouw uit het Pensioenreglement BPF Waterbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, waarbij zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt voor deze opbouw premievrijstelling wordt verleend.

Als pensioengrondslag voor de premievrije opbouw geldt het inkomen dat in het jaar direct voorafgaande aan het intreden van de arbeidsongeschiktheid werd verdiend.

Herverzekeringscontracten

Een deel van de pensioenaanspraken is herverzekerd bij Centraal Beheer Achmea. Dit contract is opgezegd per 1 januari 1982, waarbij de verzekerde aanspraken premievrij zijn achtergelaten. Het fonds loopt het indexatierisico over deze aanspraken voorzover deze niet uit de overrente van Centraal Beheer Achmea gefinancierd kunnen worden.

2.5.8 Overige technische voorzieningen

Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen

Op basis van het reglement van de Spaarpensioenregeling wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rendementsbijschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen		
Stand 1 januari	3.007	1.894
Rendementsbijschrijving	1.695	1.113
Stand per 31 december	4.702	3.007

2.5.9 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Gereserveerde pensioenen en afkopen	856	846
Belastingen en premies sociale verzekeringen	646	634
Te betalen kosten	236	619
Beleggingscrediteuren	132	126
Waardeoverdrachten te verwerken	74	162
Te betalen vakantietoeslag	1.492	1.450
Crediteuren	280	23
Overige schulden	21	49
Stand per 31 december	3.737	3.909

De gereserveerde pensioenen en afkopen betreffen de pensioenuitkeringen van pensioengerechtigden waarvan bij de administratie de adresgegevens en het bankrekeningnummer niet bekend zijn. Periodiek wordt gecontroleerd of er nieuwe gegevens van deze personen bekend zijn.

De post 'Te betalen loonheffing' is begin 2022 betaald. De post 'Te betalen vakantietoeslag' betreft de reservering van de vakantietoeslag voor de gepensioneerden. Dit wordt in de maand mei uitgekeerd aan de deelnemers.

2.5.10 Risicobeheer en derivaten

Beleid en risicobeheer

In het kader van het FTK zijn door het bestuur een aantal documenten vastgesteld, te weten: ABTN, Beleggingsbeleid, Uitbestedingsbeleid, Uitbestedingsbeleid vermogensbeheer, Beloningsbeleid, Integriteitsbeleid.

In deze documenten staan de verschillende beleidsdocumenten beschreven voor het risicobeheer, zoals:

- ALM-beleid en duration-matching
- Actuele/beleidsdekkingsgraad
- Financieringsbeleid
- Premiebeleid
- Indexatiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Risicobeleid alternatieve beleggingen
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Voor deze analyses gebruikt het bestuur onder andere Asset-Liability Management-studies (ALM).

Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van valutaderivaten die worden toegelicht in "S3 Valutarisico".

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten en het risico dat het fonds de premie voor de werkgevers en de deelnemers moet verhogen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het **overschot / tekort** op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-w aardering)		1.353.392		1.461.535
Buffers:				
S1 Renterisico	32.817		18.741	
S2 Risico zakelijke waarden	214.723		233.114	
S3 Valutarisico	33.829		37.335	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	64.151		85.525	
S6 Verzekeringstechnisch risico	40.359		43.500	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
S10 Risico voor actief beheer	-		-	
Diversificatie-effect	-111.712		-118.201	
Totaal S (vereiste buffers)		274.167		300.014
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		1.627.559		1.761.549
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)		1.691.215		1.562.305
Overschot / tekort		63.656		-199.244

Aangezien de verplichtingenstructuur van het fonds niet wezenlijk afwijkt van een gemiddeld pensioenfonds, is er geen reden af te wijken van het standaardmodel voor de berekening van het VEV.

In het FTK is het Vereist Vermogen op basis van de strategische beleggingsmix leidend. Het aandelenrisico en kredietrisico bepalen met name voor het fonds de uitkomst van deze toets.

Het standaardmodel voor de berekening van het Vereist Vermogen kent het liquiditeitsrisico (S7), het concentratierisico (S8) en het operationeel risico (S9). Deze risico's worden gelijk aan nihil verondersteld.

Marktrisico's (S1 – S4)

Marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. De beleggingsdoelstellingen bepalen de strategie die de stichting volgt ten aanzien van het beleggingsrisico. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen.

(x € 1.000)	31 december 2021	31 december 2021	31 december 2020	31 december 2020
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	757.745	9,88	675.068	11,26
Vastrentende waarden (na derivaten)	757.745	9,88	675.068	11,26
Duration van de technische voorzieningen	1.348.690	21,17	1.458.528	21,63

Doordat op balansdatum de duration van de beleggingen aanzienlijk korter is dan de duration van de verplichtingen is er sprake van een zogenaamde 'duration-mismatch'. Bij een rentestijging zal de waarde van beleggingen minder snel dalen dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), met als gevolg dat de dekkingsgraad zal stijgen. Voor het fonds geldt dat bij een rentedaling de waarde van de beleggingen minder snel stijgt dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

De strategische renteafdekking op RTS-basis is 20%, met een bandbreedte van 17 - 25%.

De feitelijke rente-afdekking ultimo boekjaar is 22% (2020: 29%).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	78.576	10,4	64.034	9,5
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	222.195	29,3	234.849	34,8
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	197.987	26,1	124.903	18,5
Resterende looptijd > 10 jaar	258.987	34,2	251.282	37,2
	757.745	100,0	675.068	100,0

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardeinstijgingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsbeleid, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) kan het prijsrisico dempen.

De segmentatie van vastgoedbeleggingen naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	32.072	16,4	29.502	16,4
Winkels	31.807	16,2	32.838	18,3
Woningen	131.607	67,2	116.795	65,1
Overige bedrijfsgebouwen	314	0,2	347	0,2
	195.800	100,0	179.482	100,0

Alle bovenstaande beleggingen in niet-beursgenoteerd onroerend goed betreffen participaties in Nederlandse vastgoedmaatschappijen.

De segmentatie van aandelenbeleggingen naar regio's is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
World developed SRI	668.071	91,9	625.413	90,8
(World) Emerging Markets	58.502	8,1	63.683	9,2
	726.573	100,0	689.096	100,0

In het verslagjaar 2017 is door het bestuur besloten dat het merendeel van de aandelenportefeuille moet voldoen aan de algemene SRI vereisten. Dit houdt in dat de beleggingsfondsen, die gebaseerd zijn op passief beleggen, die bedrijven moeten uitsluiten die de United Nations Global Compact Principles (mensenrechten, milieu, arbeid en corruptie) schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Voor de Emerging Markets is (nog) geen geschikt SRI fonds voorradig. Derhalve is besloten voor deze regio een uitzondering te maken. Anderzijds is in 2017 besloten de onderverdeling van de aandelenportefeuille naar regio's te laten aansluiten bij de marktkapitalisatie.

S3 Valutarisico

Eind 2021 is (bruto) voor circa 39,5% (2020: 40,4%) van de beleggingsportefeuille belegd in andere valuta dan de Euro. Afdekking van het valutarisico vindt plaats doordat het pensioenfonds voor een groot deel van de aandelenportefeuille is belegd in een aandelenfonds waarin het valutarisico wordt afgedekt.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking in het aandelenfonds is als volgt weer te geven:

(x € 1.000)			31 december	31 december
	EUR	EUR	2021	2020
	vóór	valuta-derivaten	netto positie (na)	netto positie (na)
EUR	1.018.361	449.065	1.467.426	1.344.166
GBP	28.199	-20.862	7.337	7.119
JPY	46.233	-34.204	12.029	13.358
USD	444.700	-328.998	115.702	99.778
CAD	19.339	-14.307	5.032	4.303
AUD	14.336	-10.606	3.730	3.671
SEK	7.102	-5.254	1.848	1.670
DKK	4.636	-3.430	1.206	1.183
HKD	5.846	-4.325	1.521	1.793
CHF	19.849	-14.685	5.164	4.552
Overige	75.254	-12.394	62.860	68.227
	1.683.855	0	1.683.855	1.549.820

S4 Grondstoffenrisico

Zowel in 2021 als in 2020 is niet belegd in grondstoffen.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee derivatenposities worden aangegaan. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds alsmede het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij het uitlenen van effecten. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
Staats- en overheidsinstellingen	217.536	28,7	223.424	33,1
Financiële instellingen	160.330	21,2	125.177	18,5
Woninghypotheken	152.941	20,2	149.286	22,1
Handel- en industriële bedrijven	226.938	29,9	177.181	26,3
	757.745	100,0	675.068	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(x € 1.000)	31 december 2021		31 december 2020	
	EUR	%	EUR	%
AAA	98.975	13,1	54.380	8,1
AA	308.509	40,7	295.534	43,8
A	205.430	27,1	135.985	20,1
BBB	144.831	19,1	189.169	28,0
<BBB	-	-	-	-
	757.745	100,0	675.068	100,0

In het beleggingsplan is onder andere bepaald dat de minimale rating van de interne portefeuille bij aanschaf BBB is. Er vindt geen automatische verkoop plaats bij downgrading, maar er vindt een periodieke beoordeling plaats van de titels die niet meer Investment Grade zijn.

Het belang in obligaties met een rating BB en lager is in het boekjaar verminderd als gevolg van lossingen.

S6 Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn het langleven-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het belangrijkste actuariële risico is het langlevenrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen). Als gevolg hiervan is de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de Prognosetafel AG2020, (met een correctie voor verzekerdensterfte) is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds niet voldoende voorzieningen zijn getroffen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve').

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het

strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities, rekening houdend met directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

De volgende zaken zijn van belang met betrekking tot het liquiditeitsrisico:

De pensioenuitkeringen zijn en blijven de te ontvangen premiebedragen overtreffen, ook indien er geen sprake is van premiekorting. Om die reden wordt er, naast beleggingstechnische redenen, door het fonds belegd in staatsobligaties welke zeer liquide zijn.

S8 Concentratierisico

Grote posten kunnen leiden tot concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

	31 december 2021	31 december 2020
	%	%
<u>Vastgoed</u>		
Altera Vastgoed	2,4%	2,5%
CBRE Residential	9,2%	9,2%
<u>Vastrentende waarden</u>		
Frankrijk	3,9%	4,9%
Duitsland	2,5%	<2,0%
Apple	2,2%	2,0%
Italië	<2,0%	3,9%
Nederland	<2,0%	2,0%
<u>Woninghypotheeken</u>		
DMFCo / Munt	9,1%	9,8%

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt.

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

De aandelenbeleggingen geschieden via deelnemingen in beleggingsfondsen. Het BPF Waterbouw is deelgerechtigd in de achterliggende aandelenportefeuille van het desbetreffende fonds. Het concentratierisico wordt daarmee gemitigeerd.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles en kwaliteit geautomatiseerde systemen.

De pensioenuitvoering was in 2021 nog uitbesteed aan Centric Pension and Insurance Solutions B.V. Met Centric Pension and Insurance Solutions B.V. was een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten. Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerder en de pensioenuitvoerder door middel van performance rapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages). In 2022 is de pensioenadministratie overgegaan naar Visma Idella B.V.

S10 Actief beheerrisico

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van een tracking error. Deze tracking error meet de mate van afwijking tussen rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl

een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico.

Het risico in verband met actief beheer is niet meegenomen bij de berekening van het VEV, omdat de ex-ante tracking errors van de zakelijke waarden in de portefeuille lager zijn dan 1%.

Indexatierisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om de pensioenen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar, indien dit zich op lange termijn zou voordoen.

2.5.11 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders en de leden van de raad van toezicht wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten. Het fonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders of leden van de raad van toezicht. Ook heeft het fonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders of leden van de raad van toezicht.

Huurcontracten

BPF Waterbouw huurt een ruimte in een kantoorpand te Badhoevedorp. Dit betreft een maandelijks opzegbaar contract. De jaarlijkse kosten bedragen ongeveer € 0,03 miljoen.

Uitbestedingsovereenkomst pensioenuitvoerder

Het fonds heeft een administratieovereenkomst met Visma Idella afgesloten met een looptijd tot 31 december 2025. De jaarlijkse kosten bedragen ongeveer € 0,8 miljoen.

2.6 Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten

2.6.1 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Hieronder zijn opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen werkgeversbijdragen en werknemersbijdragen. De premiebijdragen bestaan uit de contractueel overeengekomen premies.

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Werkgeverspremie	10.776	10.865
Werknemerspremie	14.536	14.746
	<u>25.312</u>	<u>25.611</u>
Werkgeverspremie oude jaren	-177	1.417
Werknemerspremie oude jaren	-241	1.923
	<u>24.894</u>	<u>28.950</u>

Premiepercentages

De premiebijdrage voor de verschillende regelingen is:

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Pensioenregeling (50% werknemer / 50% werkgever)	17,2%	16,8%
Spaarpensioenregeling (werknemerspremie)	3,0%	3,0%

De premiebijdrage wordt aan het einde van het voorafgaande jaar vastgesteld door het bestuur op basis van de gedempte kostendekkende premie systematiek.

Kostendekkende premie

Onder het FTK wordt expliciet een kostendekkende premie gedefinieerd voor nieuwe pensioenaanspraken.

De opbouw van de kostendekkende premie is als volgt:

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	28.507	28.230
Pensioenuitvoeringskosten	1.266	1.023
Solvabiliteitsopslag	5.158	5.023
	<u>34.931</u>	<u>34.276</u>

De inkoop onvoorwaardelijke opbouw bestaat uit de jaarinkoop voor ouderdoms- en partnerpensioen, alsmede de premies voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. De jaarinkoop is gewaardeerd op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2020. De in de technische voorziening op te nemen excassokosten ad 2,7% zijn eveneens in deze post begrepen. De aangroei van de Voorziening Rendementsbijschrijving wordt gevormd door inleg van spaarpensioenpremie.

De opslag voor kosten bedraagt 5,14% van de verschuldigde premies basisregeling en 5,00% van de verschuldigde premies spaarpensioenregeling;

De solvabiliteitsopslag zorgt ervoor dat door de inkoop van de nieuwe aanspraken de dekkingsgraad op het benodigde peil blijft/komt. Het pensioenfonds dient immers ook voor de nieuwe aanspraken over weerstandsvermogen te beschikken, hetgeen nog niet begrepen is in de inkoop onvoorwaardelijke opbouw. De hoogte van de solvabiliteitsopslag in de kostendekkende premie hangt af van het zogenaamde 'Vereist Eigen Vermogen'. Bij vaststelling van de kostendekkende premie is uitgegaan van een Vereist Eigen Vermogen van 20,5%, het strategisch Vereist Eigen Vermogen per 31 december 2020.

Gedempte premie (kostendekkende toetspremie)

Omdat de zuiver kostendekkende premie berekend wordt op basis van de rentetermijnstructuur kan de hoogte van de premie fluctueren door wijzigingen in de hoogte van deze rentetermijnstructuur. Om te voorkomen dat hierdoor (grote) fluctuaties voorkomen in de jaarlijkse premie hanteert het fonds de methodiek van de gedempte kostendekkende premie.

Het fonds hanteert de methodiek van een gedempte kostendekkende premie. Uitgangspunt voor de bepaling van de gedempte rentevoet is het 7-jaarsgemiddelde van de DNB RTS.

De opbouw van de gedempte premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	20.118	22.462
Pensioenuitvoeringskosten	1.266	1.023
Solvabiliteitsopslag	<u>3.488</u>	<u>4.026</u>
	24.872	27.511

Premievergelijking

De kostendekkende premie en de feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Kostendekkende premie	34.931	34.276
Gedempte kostendekkende premie	24.872	27.511
Feitelijke premie	24.894	28.950

Vergelijking van de kostendekkende toetspremie op grond van het FTK naar de omstandigheden per 30 september 2020 en de reglementaire doorsneepremie leidt tot een positief resultaat. De kostendekkende toetspremie op basis van het FTK is in 2021 voldaan.

Indien uitgegaan wordt van de zuiver kostendekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2021 dan is het tekort op premie € 10,0 miljoen euro (2020: € 5,3 miljoen euro).

2.6.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(x 1.000)	2021	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
		beleggings-	beleggings-	vermogensbeheer	
		opbrengsten	opbrengsten		
		EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen		4.867	16.350	-27	21.190
Aandelen		-	141.477	-121	141.356
Vastrentende waarden		6.732	-28.339	-428	-22.035
Overige beleggingen		-87	-	-57	-144
		11.512	129.488	-633	140.367

(x 1.000)	2020	Directe	Indirecte	Kosten van	Totaal
		beleggings-	beleggings-	vermogensbeheer	
		opbrengsten	opbrengsten		
		EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen		5.519	1.938	-30	7.427
Aandelen		-	64.756	-121	64.635
Vastrentende waarden		9.660	25.185	-523	34.322
Overige beleggingen		-167	-	-7	-174
		15.012	91.879	-681	106.210

2.6.3 Overige baten

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Baten uit hoofde van herverzekeringen	66	78
Andere baten	6	-
	72	78

2.6.4 Pensioenuitkeringen

(x € 1.000)	2021	2020
	EUR	EUR
Ouderdomspensioen	24.847	24.868
Partnerpensioen	9.223	9.123
Wezenpensioen	102	71
AO uitkeringen	352	336
Afkopen	111	92
	34.635	34.490

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 503,24 (2020: € 497,27) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

2.6.5 Pensioenuitvoeringskosten

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Personeelskosten	106	115
Huisvestingskosten	34	111
Administratiekosten	331	1.522
Controle- en advieskosten	823	774
Bestuurskosten	246	308
Raad van Toezicht	53	69
Kosten verantwoordingsorgaan	54	41
	1.647	2.940

In de administratiekosten 2021 is de afwikkeling van het contract met de voormalige pensioenuitvoerder verwerkt (€ 1,0 miljoen).

Honoraria onafhankelijke accountant

<i>(x € 1.000)</i>	EUR	EUR	EUR
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening	90	-	90
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	90	-	90
2020			
Controle van de jaarrekening	101	-	101
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	101	-	101

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe onafhankelijke accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) voor het betreffende boekjaar en de in rekening gebrachte honoraria. De externe onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

2.6.6 Mutatie technische voorzieningen risico fonds

Pensioenopbouw

Onder de pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen

Op de Spaarpensioenregeling heeft per 1 januari 2021 een rendementstoevoeging van 6,61% over 2020 plaatsgevonden (per 1 januari 2020: 5,67%). Het bestuur heeft besloten per 1 januari 2019 de spaarpensioenregeling te wijzigen. Daarbij vervalt de rendementsgarantie.

Toegerekende interest

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,533% (2020: -0,324%), zijnde € -7.671 (2020: -4.192). De toegerekende interest is bepaald op basis van de 1-jaars RTS rente primo boekjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De op deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de pensioenuitkeringen in het verslagjaar.

Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten van het verslagjaar.

Mutatie marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

In 2021 is de rentetermijnstructuur gestegen van 0,24% naar 0,59%. Hierdoor is de voorziening met 92.863 afgenomen.

Overige

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Kanssystemen		
Resultaat op sterfte	-2.421	-684
Overige (mutaties)	429	-339
Totaal kanssystemen	-1.992	-1.023

2.6.7 Mutatie overige technische voorzieningen

Vanaf 1 januari 2020 wordt, op basis van het reglement, jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Rendementsbijbeschrijving	1.695	1.113
	1.695	1.113

2.6.8 Saldo overdrachten van rechten

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-927	-
Uitgaande waardeoverdrachten	942	-
Subtotaal	15	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	894	-
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-1.539	-
Totaal overige resultaten	-645	-
Saldo overdracht van rechten	-630	-

Waardeoverdracht betreft de ontvangst of overdracht aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangsten koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

2.6.9 Overige lasten

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Resultaat deelneming	-	138
Overige lasten	-	4
	-	142

2.6.10 Verwerking van het saldo van baten en lasten

Het positieve saldo van baten en lasten van het boekjaar is ten gunste gebracht van het Stichtingskapitaal en de reserves.

2.6.11 Gebeurtenissen na balansdatum

Verhoging pensioenen

De financiële positie van het fonds per 31 december 2021 liet het toe de aanspraken van de actieve deelnemers, de niet-actieve deelnemers en de ingegane pensioenen per 1 januari 2022 met 0,7% te verhogen (ambitie was 2,50%). De indexering van de verplichtingen per 1 januari 2022 wordt niet in de voorziening opgenomen, aangezien het besluit hiertoe in 2022 is genomen. De indexering van de verplichtingen per 1 januari 2022 bedroeg 0,7%. Hiermee neemt de technische voorziening op 1 januari 2022 met 0,7% toe, zijnde 9.441. De actuele dekkinggraad daalt hierdoor met 0,8% naar 124,2%.

Oorlog Oekraïne

De oorlog in Oekraïne heeft de financiële positie van het pensioenfonds nog niet fundamenteel geraakt. Voor het uitbreken van de oorlog was het vermogen van het pensioenfonds voor 0,08% belegd in Rusland, via het Emerging Markets aandelenfonds. Het is vanwege sancties niet mogelijk om Russische aandelen te verhandelen. Het pensioenfonds leeft de sanctieregels na en heeft extra maatregelen genomen om het risico dat het pensioenfonds door de oorlog geraakt wordt iets te verminderen.

De gevolgen van de situatie in Oekraïne zijn op dit moment niet te overzien. Het pensioenfonds blijft de ontwikkelingen met betrekking tot de oorlog en de gevolgen hiervan voor het pensioenfonds volgen.

Overgang rentetermijnstructuur

De berekening van de rentetermijnstructuur is met ingang van 1 januari 2022 aangepast. Dit gebeurt stapsgewijs in de periode 2021 tot en met 2024. Jaarlijks zal op 1 januari een aanpassing worden doorgevoerd, zodat in 4 gelijke stappen de overgang geheel is afgerond. In de nieuwe methode wordt de UFR (Ultimate Forward Rate) gebaseerd op de 30-jaars forward rate in plaats van de 20-jaars forward rate. De tweede stap (op 1 januari 2022) betekent dat de rentetermijnstructuur voor 50% is gebaseerd op de oude methodiek en voor 50% op de nieuwe methodiek. Als gevolg van deze nieuwe methode is de actuele dekkinggraad per 1 januari 2022 gedaald van 125,0% naar 123,9%.

2.6.12 Statutaire winstbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat. Het saldo van baten en lasten wordt toegevoegd aan de Algemene reserve.

2.6.13 Personeel

Het fonds heeft 2 (2020: 1) werknemers in dienst (2 VTE), allen in Nederland.

2.6.14 Bestuurders

De bestuurders van BPF Waterbouw hebben over 2021 in totaal € 222.139 (2020: € 287.818) aan bezoldiging (incl. btw) ontvangen. Deze bedragen zijn opgenomen onder de bestuurskosten en maken deel uit van de Pensioenuitvoeringskosten. Dit jaarvergoeding voor de bestuursvoorzitter bedraagt € 49.335 en voor de overige bestuursleden € 32.890 (beide bedragen zijn excl. btw). Daarnaast is in 2021 aan één bestuurder een extra vergoeding toegekend wegens extra verrichte werkzaamheden voor het fonds.

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Vacatiegeld	222	288
	222	288

Badhoevedorp, 13 juni 2022

Het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw,

dhr. J. Hilbrands
onafhankelijk voorzitter

dhr. H.J.P. Strang
bestuurder namens pensioengerechtigden

mw. C. Boekkooi
werknemersbestuurder

dhr. S. Eski
werknemersbestuurder

mw. N. van den Berg
werkgeversbestuurder

mw. M. van Beusekom
werkgeversbestuurder

STICHTING BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDS WATERBOUW

Badhoevedorp

Geconsolideerde jaarrekening

2.7 Geconsolideerde balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten)

(x € 1.000)	Toelichting *)	2021 EUR	2020 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		195.800	179.482
Aandelen		726.573	689.096
Vastrentende waarden		757.745	675.068
Overige beleggingen		3.737	6.174
Beleggingen voor risico fonds		1.683.855	1.549.820
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		746	872
Vorderingen en overlopende activa	2.11.1	8.113	4.196
Overige activa	2.11.2	2.238	11.326
		1.694.952	1.566.214
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	2.11.3	337.823	100.770
Technische voorziening voor risico fonds			
Voorziening pensioenverplichtingen:			
- voor risico van het pensioenfonds		1.347.944	1.457.656
- herverzekerd bij Centraal Beheer Achmea		746	872
		1.348.690	1.458.528
Overige technische voorzieningen			
Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen		4.702	3.007
Overige schulden en overlopende passiva	2.11.4	3.737	3.909
		1.694.952	1.566.214

*) De nummering verwijst naar de toelichting

2.8 Geconsolideerde staat van baten en lasten

(x € 1.000)	Toelichting	2021 EUR	2020 EUR
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)		24.894	28.950
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds		140.367	106.210
Overige baten		72	78
		165.333	135.238
Lasten			
Pensioenuitkeringen		34.635	34.490
Pensioenuitvoeringskosten	2.12.1	1.647	3.078
Mutatie technische voorzieningen risico fonds:			
Pensioenopbouw		29.773	29.253
Toeslagverlening		382	-1.758
Toegerekende interest		-7.671	-4.192
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen		-34.496	-35.357
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten		-2.195	-1.828
Mutatie marktrente		-92.863	188.406
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-645	220
Resultaat op sterfte		-2.421	-684
Aanpassing overlevingstafels		-5	-31.443
Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen		-	-44
Afvoer premies spaarpensioen		-	556
Overige		429	-339
		-109.712	142.790
Mutatie overige technische voorzieningen		1.695	1.113
Saldo overdrachten van rechten		15	-
Overige lasten		-	4
Vennootschapsbelasting	2.12.2	-	-
		-71.720	181.475
Saldo van baten en lasten		237.053	-46.237

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Algemene reserve	237.053	-46.237
Saldo van baten en lasten	237.053	-46.237

2.9 Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	20.948	26.313
Ontvangen w aardeoverdrachten	839	-223
Betaalde pensioenuitkeringen	-34.571	-34.513
Betaalde w aardeoverdrachten	-942	-
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.801	-2.708
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	66	78
Mutatie rekening courant Vakantiefonds	34	-2.534
Overige ontvangsten en uitgaven	-19	26
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-15.446	-13.561
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	290.485	266.914
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	11.532	15.024
Aankopen beleggingen	-297.933	-260.821
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	2.901	1.039
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-627	-814
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	6.358	21.342
Mutatie liquide middelen	-9.088	7.781
Liquide middelen per 1 januari	11.326	3.545
Mutatie liquide middelen	-9.088	7.781
Liquide middelen per 31 december	2.238	11.326

2.10 Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

2.10.1 Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Onderstaand worden de grondslagen voor de consolidatie opgenomen, alsmede grondslagen voor posten die niet in de enkelvoudige jaarrekening voorkomen.

Grondslagen voor consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van het voormalige Fondsenbeheer Waterbouw B.V. (FBW), gevestigd te Badhoevedorp. Op 31 mei 2021 is FBW opgeheven en uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het resultaat van FBW in 2021 is nihil.

BPF kon overheersende zeggenschap uitoefenen en had de centrale leiding over FBW. Deze groepsmaatschappij is voor 100% in de consolidatie betrokken.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen het BPF en FBW zijn geëlimineerd. De waarderingsgrondslagen van FBW zijn gelijk aan die van het BPF.

Fiscale eenheid

BPF Waterbouw was opgenomen in de fiscale eenheid voor de btw tezamen met Fondsenbeheer Waterbouw B.V. Op grond van de Invorderingswet waren BPF Waterbouw en FBW ieder hoofdelijk aansprakelijk voor terzake door de combinatie verschuldigde btw. De fiscale eenheid is opgeven en heeft niet geleid tot aanvullende kosten.

2.11 Toelichting op de geconsolideerde balans

Algemeen

Voor posten waarvoor geen afwijking bestaat tussen de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening is volstaan met het opnemen van de toelichting in de enkelvoudige jaarrekening.

2.11.1 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Bij vervolgwaaarding tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien nodig vindt een aftrek plaats voor het risico van oninbaarheid. Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

(x € 1.000)	2021 EUR	2020 EUR
Vorderingen op werkgevers	7.811	3.865
Rekening-courant Vakantiefonds Waterbouw	-	34
Dividendbelasting	277	297
Overige vorderingen	25	-
Stand per 31 december	8.113	4.196

2.11.2 Overige activa

Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan 1 jaar hebben. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Liquide middelen	2.238	11.326
Stand per 31 december	2.238	11.326

2.11.3 Stichtingskapitaal en reserves

Het stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van vreemd vermogen en verplichtingen inclusief alle technische voorzieningen in de balans zijn opgenomen.

Volgens de eisen van de Pensioenwet heeft de moedermaatschappij een tekort qua eigen vermogen.

Het eigen vermogen is als volgt te specificeren:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Stichtingskapitaal	-	-
Algemene reserve	337.823	100.770
Stand per 31 december	337.823	100.770

Het verloop van de algemene reserve is volgt te specificeren:

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Saldo per 1 januari	100.770	147.007
Resultaatbestemming	237.053	-46.237
Stand per 31 december	337.823	100.770

2.11.4 Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Bij vervolgwaardering tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze posten hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Overige schulden

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Gereserveerde pensioenen en afkopen	856	846
Belastingen en premies sociale verzekeringen	646	634
Beleggingscrediteuren	132	126
Te betalen kosten	236	619
Waardeoverdrachten	74	162
Te betalen vakantietoeslag	1.492	1.450
Crediteuren	280	23
Overige schulden	21	49
Stand per 31 december	3.737	3.909

2.12 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

2.12.1 Pensioenuitvoeringskosten

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Personeelskosten	106	115
Huisvestingskosten	34	116
Administratiekosten	331	1.650
Bestuurskosten	246	308
Raad van Toezicht	53	69
Kosten verantwoordingsoorgaan	54	41
Controle- en advieskosten	823	779
	1.647	3.078

Eind 2021 waren er 2 medewerkers in dienst (2020: 1).

Accountantskosten

De honoraria van de externe onafhankelijke accountantsorganisatie zijn als volgt samengesteld:

<i>(x € 1.000)</i>	EUR	EUR	EUR
	Accountant	Overig netwerk	Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening	90	-	90
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	90	-	90
2020			
Controle van de jaarrekening	101	-	101
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	101	-	101

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe onafhankelijke accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) voor het betreffende boekjaar en de in rekening gebrachte honoraria. De externe onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

2.12.2 Vennootschapsbelasting

<i>(x € 1.000)</i>	2021	2020
	EUR	EUR
Vennootschapsbelasting boekjaar	-	-
Stand per 31 december	-	-

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Het effectieve en toepasselijke belastingtarief is 16,5% (2020: 16,5%).

2.12.3 Verwerking van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is ten gunste gebracht van het Groepsvermogen.

3. Overige gegevens

3.1 Statutaire winstbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen met betrekking tot de bestemming van het saldo van baten en lasten. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2021 is opgenomen in de jaarrekening.

3.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw te Badhoevedorp is aan Ernst & Young Actuarissen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.740.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 337.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruikgemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

In het kader van dit oordeel wijs ik nog op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, die in dit jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 13 juni 2022

drs. C.D. Snoeks AAG

verbonden aan Ernst & Young Actuarissen B.V.

3.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Verklaring over de jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting en de groep op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw te Badhoevedorp gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van de groep en de enkelvoudige jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2021;
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2021; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 13 juni 2022

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. H.C. van der Rijst RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de stichting opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.